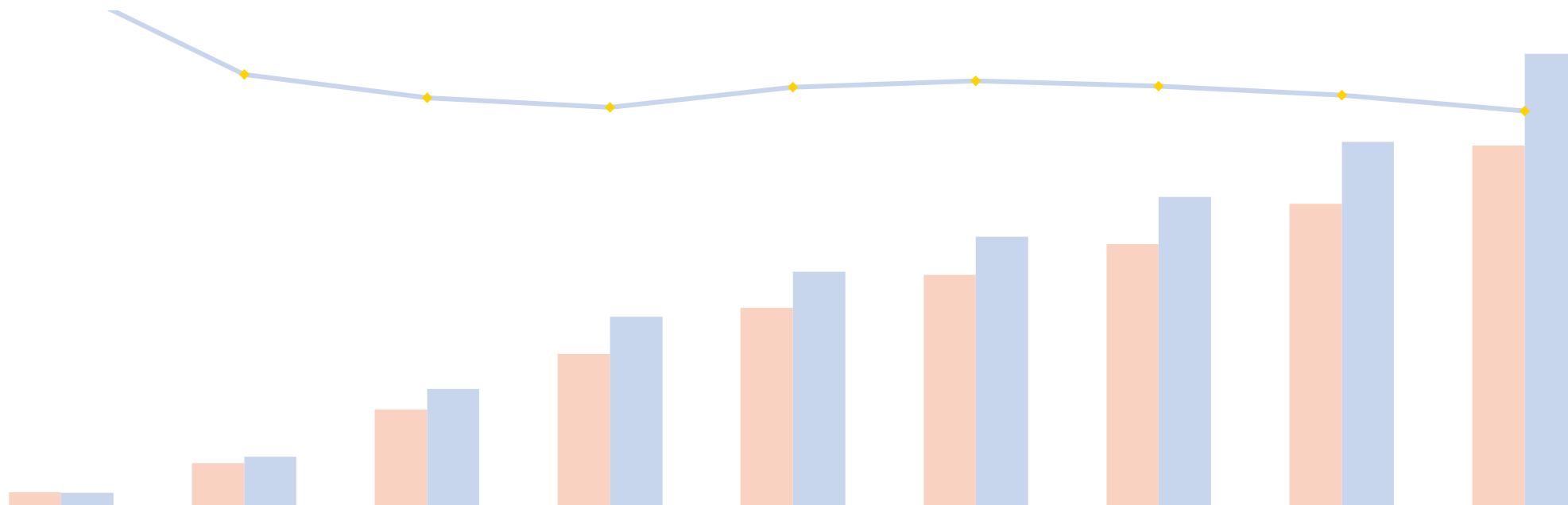

Ekonomisk jämställdhet på Åland

En analys av kvinnors och mäns ekonomi

Christina Ahlzén, Medida, på uppdrag av Ålands landskapsregering, 2025

Innehåll

INLEDNING	5
ÅLANDS BEFOLKNING	7
Hur gamla och vilket kön?	7
Var är ålänningar födda?	12
Hur ser familjerna ut på Åland?	13
Befolkningens utbildningsnivå	16
Det obetalda hem och omsorgsarbetet	17
ÅLANDS ARBETSMARKNAD OCH MÄNNISKORNA PÅ DEN	20
Vad sysslar ålänningarna med?	20
VEM HAR INTE JOBB PÅ ÅLAND?	23
Arbetslöshet i befolkningen och bland unga	23
Arbetslöshet och sysselsättning bland utrikes födda	25
Kvinnor och män utanför arbetskraften	25
MED VAD ARBETAR ÅLÄNNINGAR?	26
En könssegregerad arbetsmarknad	30
Olika yrken	31

Olika karriärmöjligheter	33
Olika socioekonomiska positioner	35
Olika arbetstid	36
Det börjar tidigt...	38
Konsekvenser av könssegregeringen	41
EKONOMISK JÄMSTÄLLDHET PÅ ÅLAND	43
Kvinnors och mäns olika inkomster	43
Var kommer inkomsterna ifrån?	44
Olika lön...	45
...ger olika pension!	49
...och olika nivåer på sociala förmåner!	52
Stöd för föräldrar	52
Den som blir sjuk	56
Närståendestöd	61
Inkomster från företagande	63
Inkomster från ägande	66
Blir det mer eller mindre jämställt?	68
OM INKOMSTERNA ÄR ALLDELES FÖR LÅGA	69

Utkomststöd	70
Bostadsbidrag	72
KONSEKVENSER AV EKONOMISK OJÄMLIKHET	74
Konsekvenser för hälsa och mående	74
Våldsutsatthet och ekonomisk utsatthet	75
SAMMANFATTNING: DET ÄR VIKTIGT ATT ARBETA FÖR EKONOMISK JÄMSTÄLLDHET PÅ ÅLAND	77
Utbildning lönar sig inte för kvinnor	77
Den traditionella arbetsfördelningen hindrar kvinnors inkomster	77
Män tjänar på företagande och ägande	78
Kvinnor lever oftare i ekonomisk utsatthet	79
Brist på pengar skapar utsatthet	79
Alla män gynnas inte	80
KÄLLFÖRTECKNING	81

Inledning

Från inträdet i arbetslivet till livets slut har kvinnor lägre inkomster än män. Utgångsläget är olika, med olika val av utbildning, yrke och bransch. Skillnaderna ökar sedan under livet av att kvinnor bär huvudansvaret för det obetalda hem- och omsorgsarbetet och mer sjukskrivningar och sämre karriärmöjligheter som följd. Män har bättre förutsättningar generellt och i synnerhet vissa män har möjlighet till mycket stora inkomster från både förvärvsarbete och kapital.

Som vi kommer att se i rapporten påverkas personers privatekonomi givetvis av många andra faktorer än lönen, till exempel kapitalinkomster och sociala försäkringar och bidrag som i viss mån kompenserar för ojämställda löner och kapitalinkomster. Men lönen är huvudinkomst för de flesta och något som vårt samhälle är uppbyggt på: att vi alla ska jobba i mån av möjlighet och försörja oss själva. Lönen påverkar också framtida pension, alltså våra inkomster livet ut.

För två år sedan tog ÅSUB fram, en statistisk rapport om Skillnader i inkomster mellan kvinnor och män på beställning av Ålands landskapsregering. Rapporten var en uppföljning av det jämställdhetspolitiska målet ekonomisk jämställdhet. Rapporten gjordes 2022 i stället för den tematiska jämställdhetsbilaga som tidigare hade ingått i landskapsregeringens budget men som gjordes för sista gången 2021 (till budgeten 2022). Även om det inte görs jämställdhetsbilagor till budgeten längre behövs fortfarande ekonomiska jämställdhetsanalyser eftersom ekonomisk jämställdhet är en förutsättning för att kunna leva ett fritt, jämlikt och självständigt liv.

Jämställdhet är en viktig fråga inom hela Norden och i EU. I Nordiska ministerrådets jämställdhetsprogram för 2025–2030 finns följande mål: 1.2. Jämställda inkomster och tillgångar ska främjas, och fler ska få uppleva ekonomiskt oberoende. I EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna kan

man läsa att jämställdhet mellan kvinnor och män ska säkerställas på alla områden, exempelvis anställning, arbete och lön.

Ekonomisk jämställdhet är ett av de sex målen i Ålands jämställdhetsagenda. Det övergripande målet på Åland är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Delmålet om ekonomisk jämställdhet innebär att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor fram för allt i fråga om betalt arbete. Därför måste vi titta närmare på löneskillnader, men också på andra faktorer som påverkar inkomsterna. Vi vill också fördjupa och nyansera bilden av ojämställdheten genom att synliggöra skillnader inom grupperna kvinnor och män. Det gör vi dels genom att titta på tillgänglig statistik för undergrupper, främst utifrån ålder och yrke, och dels genom att komplettera medelvärden med medianvärde och deciler som ger en bild av skillnader inom de båda juridiska könen. Vi har också velat synliggöra orsaker till och konsekvenser av ojämställd ekonomi, för att öka möjligheterna till konkreta och effektiva förslag för ökad ekonomisk jämställdhet.

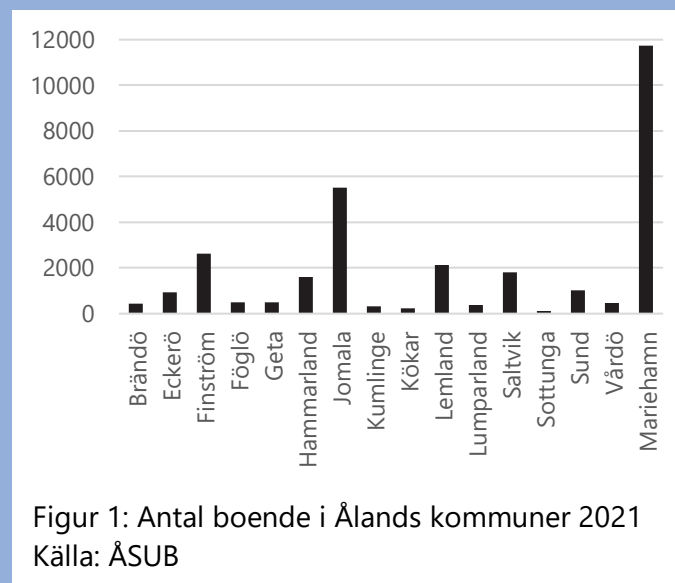
Rapporten är uppbyggd i fem delar. I del ett och två visar vi på ekonomiska förutsättningar på Åland, först i befolkningen, sedan på arbetsmarknaden. Del tre handlar om skillnader i inkomster för kvinnor och män och del fyra om ekonomisk utsatthet. Den femte och sista delen består av en kort sammanfattning av sex områden som bör adresseras för att komma åt den ekonomiska ojämställdheten på Åland.

Rapporten är producerad under 2024-25 av Medida i samverkan med Ekvälita AB och Kristin Mattsson, sakkunnig i jämställdhet på Ålands Landskapsregering och kan användas som underlag för att förstå och besluta om åtgärder för att jämna ut ekonomiska skillnader mellan kvinnor och män.

Ålands befolkning

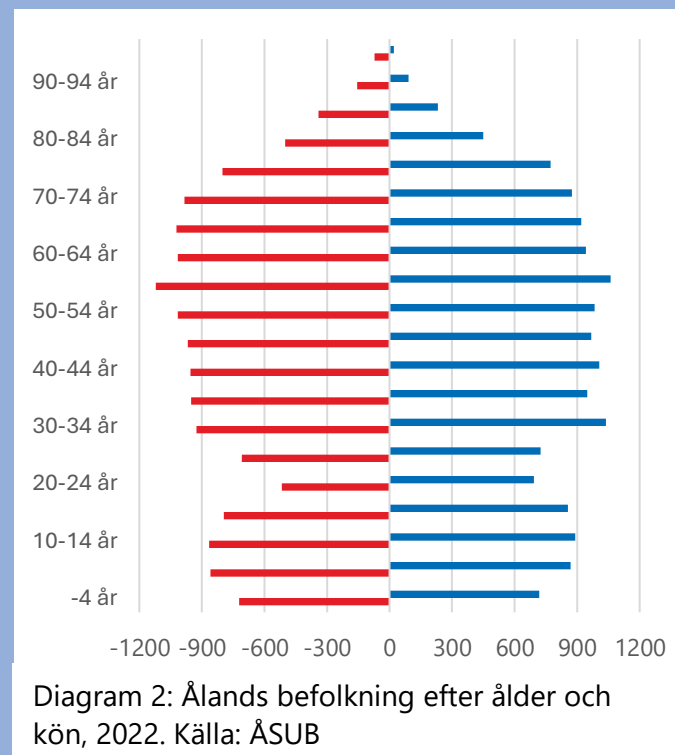
Hur gamla och vilket kön?

Ålands befolkning präglas av att det är ett örike. Totalt bor runt 30 000 personer på Åland, varav knappt 12 000 i Mariehamn. Runt om på huvudön ligger ett flertal landsbygdskommuner. Kommunerna närmast Mariehamn är störst och vissa av kommunerna fungerar som "kranskommuner" - i bemärkelsen att många boende förvärvsarbetar i Mariehamn. Det gäller främst Jomala med runt 5500 boende och Lemland med dryga 2000. Skärgårdskommunerna är små och geografiskt isolerade från varandra. Av de 16 åländska kommunerna hade hälften färre än 600 invånare år 2021.

Befolkningen på Åland som helhet består av 50,6% kvinnor och 49,4% män. 23% är över 65 år och 16% är barn under 14 år.

Kvinnor lever i genomsnitt längre än män vilket gör att andelen kvinnor i befolkningen ökar ju högre upp i åldrarna vi kommer. Särskilt tydligt är detta bland de äldsta, i åldern 80–89 år. Andelen kvinnor är istället låg bland de yngsta vuxna: 20–29 år, vilket till stor del beror på att många unga, i synnerhet kvinnor, lämnar Åland för vidare studier efter andra stadiets utbildning.

Befolkningens åldersstruktur varierar mellan Ålands kommuner. Andelen äldre är betydligt högre i skärgårdskommunerna än på fasta Åland. Kumlinge sticker ut med 39% av befolkningen över 65 år följt av Kökar, Sottunga, Brändö och Föglö med runt 35% äldre.

Lägst andel äldre finns i Jomala där bara 15% är äldre än 65 år. I gengäld är andelen barn i Jomala högst på Åland, tillsammans med Lemland. I båda kommunerna är andelen av befolkningen som är under 14 år över 22%. Delar av Jomala och Lemland utmärker sig som "kranskommuner" till Mariehamn, dit många barnfamiljer flyttar för att bo utanför staden medan föräldrarna arbetar inne i staden. På Kökar är andelen barn minst, bara fyra procentenheter.

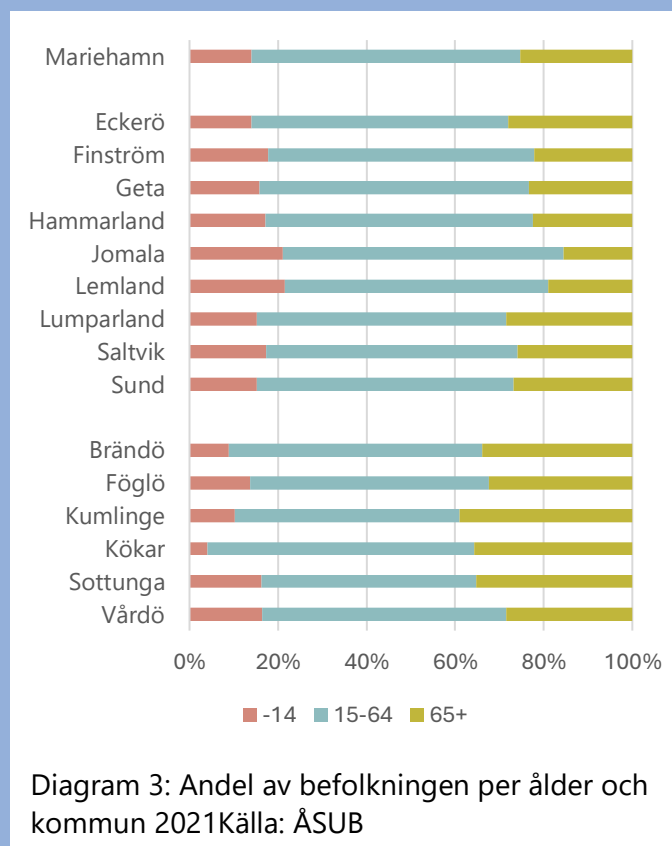

Diagram 3: Andel av befolkningen per ålder och kommun 2021 Källa: ÅSUB

I skärgården är andelen män också högre än på fasta Åland. På Kökar är den totala andelen män 57,6% och på Kumlinge 54,6. I Mariehamn är istället kvinnor i liten majoritet, 51,8%. Kommunerna på fasta Åland förutom Mariehamn är de där andelen kvinnor och män är mest lika.

Skillnaderna i kön Eftersom män har kortare livslängd än kvinnor är andelen kvinnor större bland äldre. I små kommuner med stor andel äldre drar det upp den totala andelen kvinnor. I befolkningen 15–64 år är andelen män 68%, alltså två tredjedelar.

Köns- och åldersskillnaderna i kommunerna återspeglas också i befolkningens medelålder.

På Kumlinge och Kökar är i synnerhet kvinnor äldre än på resten av Åland. Sottunga bryter mönstret med något högre medelålder för män. Det är dock viktigt att minnas att flera av dessa kommuner är så små att skillnader mellan könen inte bör övertolkas. På Sottunga bestod befolkningen över 65 år 2021 av 15 män och 20 kvinnor. På Kökar 40 män och 40 kvinnor. Enstaka personer kan alltså påverka medelåldern markant i enstaka kommuner. Men mönstret är tydligt: längre ut i skärgården är befolkningen äldre och andelen män högre, särskilt i åldern 15–65 år.

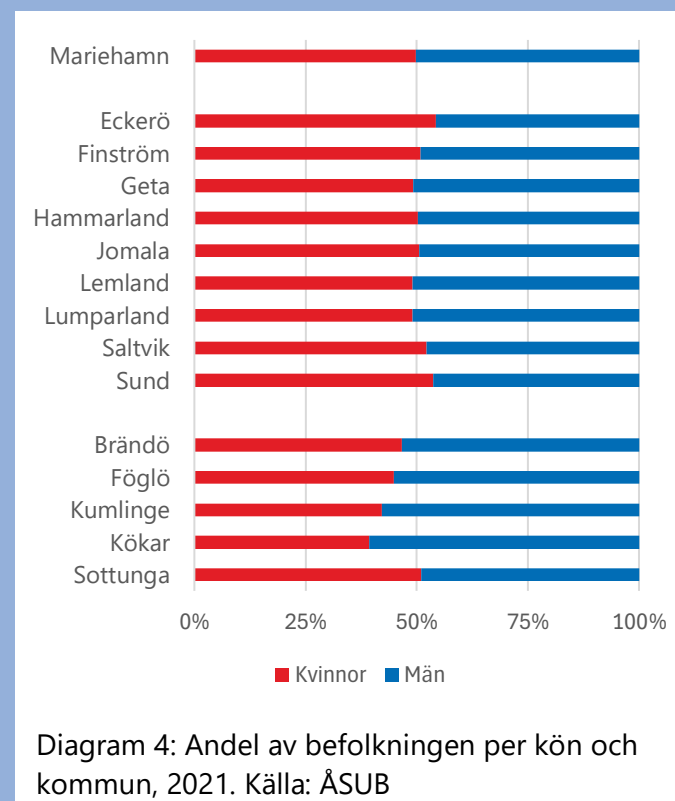

Diagram 4: Andel av befolkningen per kön och kommun, 2021. Källa: ÅSUB

Vi ser alltså ett mönster där framförallt yngre kvinnor lämnar skärgården, eller till och med Åland, och söker sig till mer tätbefolkade områden. Detta är ett välkänt fenomen i Norden¹ och kan kopplas till kvinnors önskan att skaffa en utbildning och i förlängningen arbete inom sektorer som kräver utbildning, vilka i högre grad finns i staden. Även normer och värderingar kan spela roll. Kvinnor söker sig bort från traditionerna och mot nya möjligheter och en annan livsstil på andra platser, medan männen stannar kvar i tryggheten.

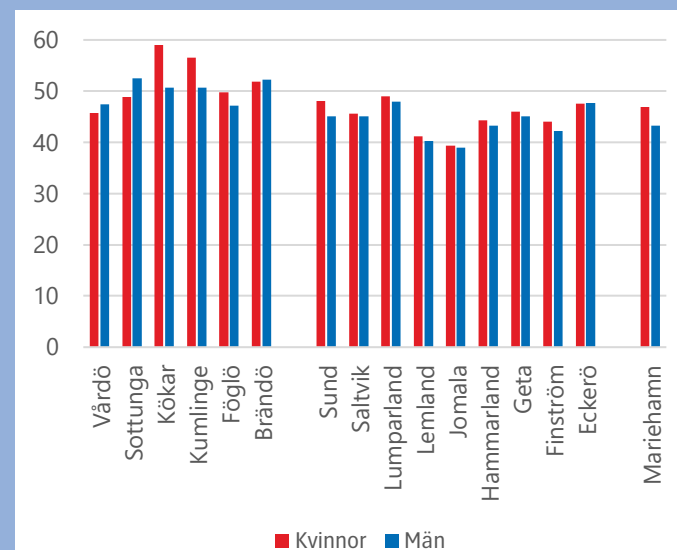

Diagram 5: Befolkningens medelålder per kön och kommun 2021. Källa: ÅSUB

---

¹ Håkansson m fl, 2021

Var är ålänningar födda?

Knappt två tredjedelar (62%) av Ålands befolkning är född på Åland. Av dem som invandrat till Åland har de flesta sitt ursprung i övriga Finland (18%) och Sverige (10%). Runt 6% av befolkningen har sitt ursprung i övriga Europa och bara 3,5% utanför Europa.

Det finns vissa könsskillnader i var de som bor på Åland är födda. Större andel män än kvinnor är födda på Åland: 65% jämfört med 59%. Fler kvinnor är istället födda i riket. Mönstret bidrar till bilden av att kvinnor lämnar medan män stannar kvar. En kompletterande hypotes är att ålänningar traditionellt hittar sin partner från det svensktalande Finland och att de enligt tradition oftare flyttat till mannens hemort än till kvinnans. Den svenska invandringen beror troligen också den i hög grad på partnerskap: många ålänningar hittar sin partner i Sverige, som sedan flyttar till Åland. Det finns också en grupp svenskfödda familjer som flyttar till Åland på grund av arbete eller för att de föredrar den åländska familje- och skolpolitiken.

Invandring från övriga Europa och utanför Europa är i hög grad arbetskraftsinvandring. Det kan handla om personer från exempelvis Östeuropa eller Thailand som kommer till lågavlönade säsongsarbeten i exempelvis jordbruket och som stannat kvar på Åland. Från Östeuropa och Asien finns också en viss inflyttning av kvinnor som kommer av familjeskäl, alltså för att leva med åländsk partner. Detta förklarar troligen den högre andelen kvinnor som invandrat från Asien. Den utomeuropeiska invandringen består också till viss del av nyanlända.

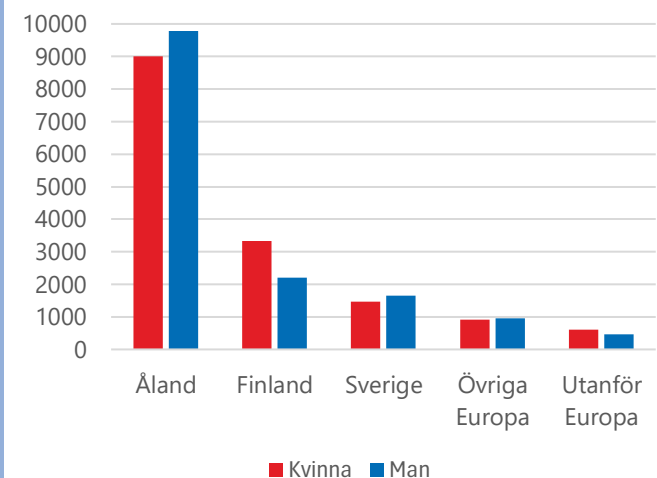

Diagram 6: Antal i befolkningen efter födelseort. Källa: ÅSUB

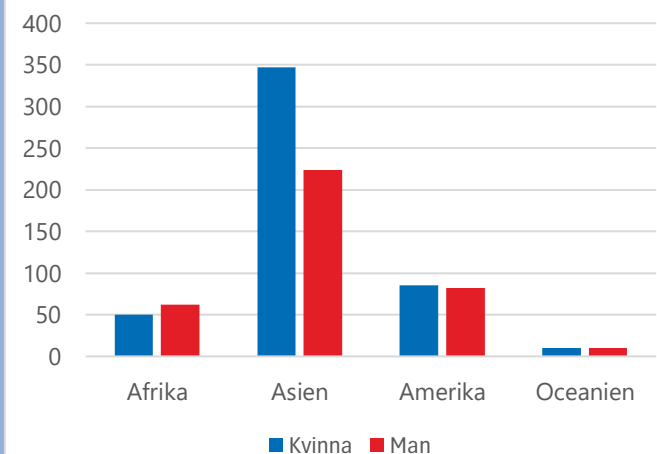

Diagram 7: Antal födda utanför Europa efter kön 2022. Källa: ÅSUB

Hur ser familjerna ut på Åland?

I det åländska hushållet bor i genomsnitt 2,07 personer. Åter ser vi stora skillnader mellan olika kommuner. I Jomala och Lemland består hushållet av i genomsnitt 2,42 respektive 2,40 personer. I Sottunga är familjestorleken i genomsnitt 1,75 personer. I Kumlinge och Brändö är det i genomsnitt 1,87 respektive 1,89 personer. Detsamma gäller Mariehamn: där består det genomsnittliga hushållet av 1,87 personer. Skillnaderna speglar hur behoven förändras i olika livsfaser. Ungdomar flyttar från landsbygd och skärgård in till Mariehamn för att leva singelliv. Kvar i ursprungsorten lämnar de föräldrar, som åldras och blir ensamma. Därför är hushållen mindre både på landsbygden och i Mariehamn. När ungdomarna bildar familj och hushållen växer söker de sig utanför Mariehamn, till de närmast belägna kommunerna Jomala och Lemland, (där de kan bo större), men fortsätter arbeta i Mariehamn och flyttar inte långt från stadsliv och kommunikationer. Få återvänder till ett liv i skärgården.

Av den åländska befolkningen är ungefär hälften, 52%, ogifta. 34% lever som gifta eller i partnerskap, 9% är frångilda och 5% är änkor eller änklingar.

Som vi kommer att se senare i rapporten påverkas människors ekonomi i hög grad av hur många i hushållet som har en inkomst. De flesta som lever tillsammans med en annan vuxen lever med en partner, alltså antingen som gifta eller sambos. Vi saknar statistik över samboskap, men har statistik över civilstånd som täcker hela befolkningen (alltså även barn).

Det finns vissa könsskillnader vad gäller civilstånd. Fler män än kvinnor lever som ogifta: 56% av männen och 49% av kvinnorna. Viktigt att minnas är att en del av denna grupp är under 18 år och får alltså inte gifta sig.

Bland kvinnorna är det istället fler som är skilda (10% jämfört med 8% av männen) och änkor (8% av kvinnorna och 2% av männen).

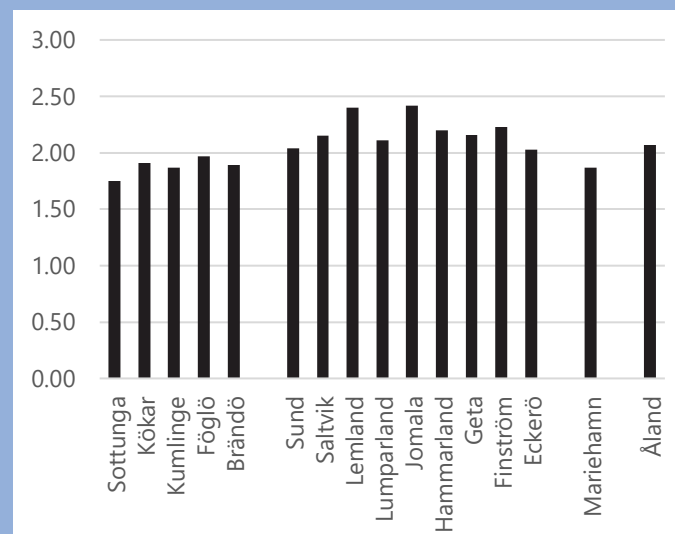

Diagram 8: genomsnittligt antal personer per hushåll 2021 efter kommun. Källa: ÅSUB

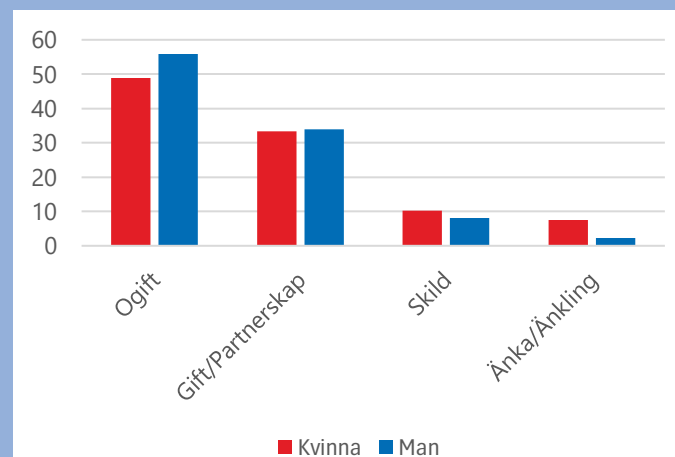

Diagram 9: Andel (%) i befolkningen per civilstånd och kön, 2022. Källa: ÅSUB

Att fler kvinnor är änkor beror på en kombination av längre livslängd och att kvinnor ofta är något år yngre än män. Skillnaden mellan kvinnor och män i andelen ogifta är som störst mellan 30 och 39 år. Då är 56% av kvinnorna och 68% av männen ogifta. I nästa åldersgrupp har skillnaden i procentenheter halverats: 38% av kvinnorna och 44% av männen är ogifta i gruppen 40-49 år. Män gifter sig alltså senare än kvinnor, betydligt oftare än kvinnor efter att de fyllt 40.

Givet den stora övervikten män i åldrarna 15-64 år i skärgården är det troligt att en stor andel av de ogifta männen finns där. Detta är en konsekvens av att kvinnor lämnar skärgården, för att sedan inte flytta tillbaka till skärgården. Underskottet på kvinnor i småsamhällena i skärgården gör det svårt för män att hitta en partner.

En annan orsak till att fler män lever som ogifta är att färre kvinnor än män gifter om sig efter att ett äktenskap tagit slut. En orsak till detta kan vara att män har större fördelar än kvinnor i parrelationen. Frånskilda och singelmän är olyckligare än en gift man.² Forskning visar också att kvinnor mår bättre och tjänar mer efter att de lämnat sin man.³ Män i ledarpositioner är oftare gifta och har fler barn än kvinnliga ledare, även om en majoritet av kvinnliga ledare också har familj. Skillnader i könsroller och förväntningar kring vårdansvar kan försvåra kvinnors karriärutveckling, medan män tenderar att ha mer stöd från sina partners, vilket underlättar deras kombination av familj och arbete.⁴

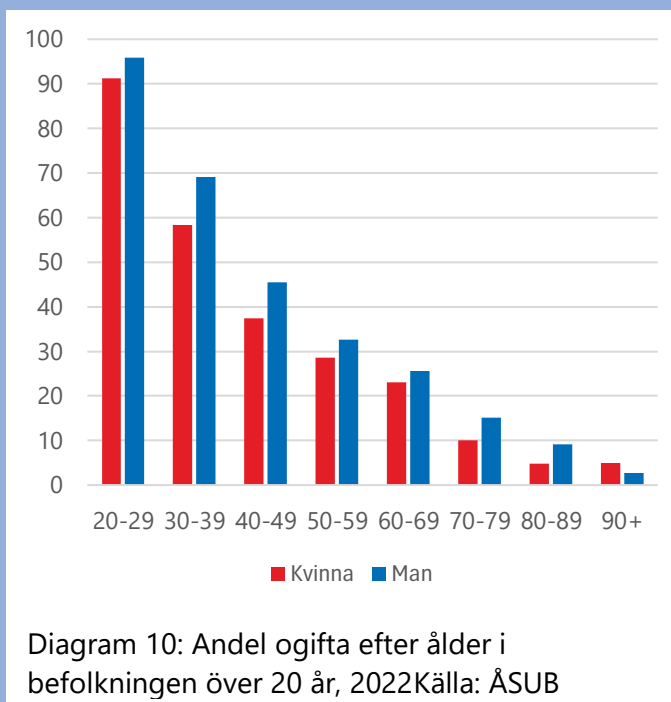
En hypotes är alltså att män har större incitament att träffa en ny partner och gifta om sig än kvinnor. Ekonomiskt innebär det dock (som vi ska se) ett stort

---

² Granholm, 2024

³ Fröden, 2011

⁴ Katainen m fl, 2015

ekonomiskt avbräck att leva som ensam försörjare än i en tvåförsörjarfamilj. Kvinnor tar också oftare än män hand om barnen efter en separation vilket gör det svårare att hitta en ny partner. De har helt enkelt mindre tid att träffa någon, och om de träffar någon är steget till att bilda en ny familj större när det finns barn i hemmet.

På Åland är en femtedel av alla familjer med barn under 18 år ensam försörjare familjen. Av dem består 22% av en pappa och barn, övriga 78% av en mamma med barn. Flest ensamförsörjarfamiljer finns i Mariehamn, 26% jämfört med 17% på landsbygden och 19% i skärgården. Andelen män bland ensamförsörjarfamiljer varierar också geografiskt: På landsbygden är 28% av ensamförsörjarna män, i skärgården 17% och i Mariehamn 15%. Orsakerna till detta kan vara både ekonomiska och sociala. Ensamstående kvinnor har överlag sämre ekonomi än ensamstående män och tillgången till billigt boende (små lägenheter och hyresbostäder) är större i Mariehamn. Mariehamn har också lägre skatter och behovet av bil är lägre i större tätorter, vilket bidrar till lägre levnadskostnader.

Det är troligt att fler män än kvinnor kan behålla ett hus på landsbygden efter en skilsmässa. Även i skärgården är boendepriiserna troligen lägre än på landsbygden.

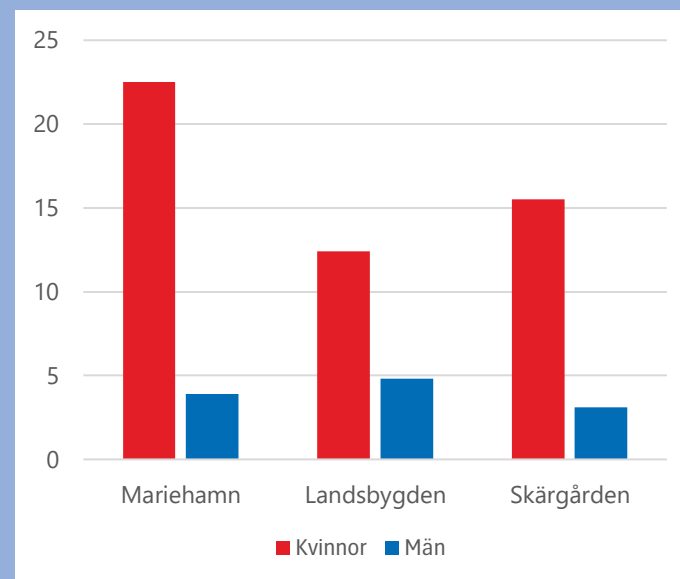

Diagram 1: Andel (%) av totala antalet familjer som försörjs av enbart en person efter kön 2021. Källa: ÅSUB

Befolkningens utbildningsnivå

Ett tydligt mönster i de nordiska länderna är att kvinnor utbildar sig längre än män. Den nordiska arbetskraftsundersökningen visar att bland studerande både i Finland (inklusive Åland) och i Sverige var andelen kvinnor som deltog i eftergymnasiala studier påtagligt högre än andelen män.

Vi saknar statistik över utbildningsnivå i befolkningen som helhet på Åland. En stor anledning till detta är att många skaffar en eftergymnasial utbildning utanför Åland, vilket gör uppgifterna bristfälliga. I Ålands statistiska årsbok uppskattas att 67% av befolkningen 2021 hade en examen utöver grundnivå. Av dem som hade en examen efter grundskolan, på "andra stadiet", var könsfördelningen jämn: 51% män och 49% kvinnor. Av dem med examen på högre nivå (motsvarande högskola) var kvinnor i majoritet: 56% kvinnor och 44% män. Siffrorna bör dock läsas med försiktighet eftersom också dessa register är bristfälliga, men de visar att kvinnor har högre utbildning än män också på Åland.

Däremot finns statistik över utbildningsnivå i gruppen arbetslösa. Också denna indikerar att det nordiska mönstret följs: ju längre formell utbildning, desto större andel kvinnor bland de arbetssökande. Också detta pekar mot en högre utbildningsnivå hos kvinnor.

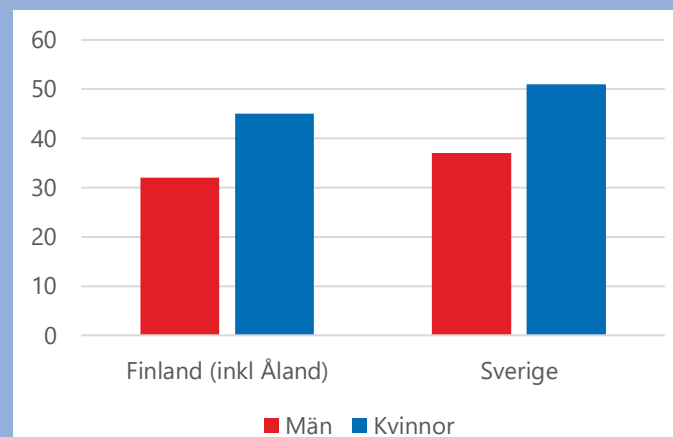

Diagram 12: Andel (%) som deltagit i eftergymnasial utbildning under de tre veckor som föregick undersökningen, 2022. Källa: Nordiska ministerrådet

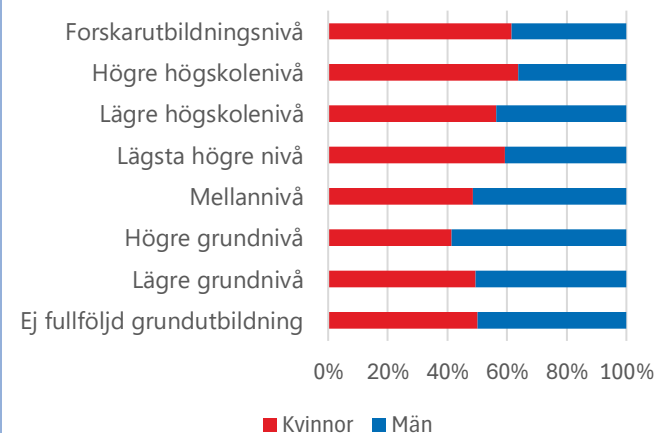

Diagram 13: Andel (%) per kön och utbildningsnivå i gruppen arbetslösa. Källa: ÅSUB

Det obetalda hem och omsorgsarbetet

När vi talar om arbete menar vi ofta det betalda lönet. Men en stor del av det arbete som görs i samhället är obetalt och sker därför utanför de officiella systemen för att mäta och följa upp.

Hösten 2024 släppte ÅSUB den första tidsanvändningsstudien på Åland, på uppdrag av Ålands landskapsregering. Den bygger på en enkät där de svarande redogör för hur mycket de lägger på olika hushållsaktiviteter. Enkäten hade 350 svarande, vilket gör urvalet jämförelsevis litet (jämfört med motsvarande studier i andra länder) och många av resultaten som redovisas nedan är därför inte statistiskt säkerställda. Men eftersom de ligger i linje med både andra tidsanvändningsstudier och annan forskning är det osannolikt att de samband vi redogör för nedan inte skulle överensstämma med verkligheten.

Tidsanvändningsstudien visar att kvinnor lägger mer tid än män på obetalt hem-omsorgsarbete. På vardagar är skillnaden ungefär 50 minuter mer (5 timmar och 42 minuter jämfört med 4 timmar och 51 minuter för män) och på helgerna ungefär 1 timme och en kvart mer, (6 timmar och 41 minuter, jämfört med 5 timmar och 25 minuter för män). Mest tid på hushållsarbete lägger båda könen om de har hemmaboende barn under 18, och det är också då könsskillnaden är som minst.

Det är också skillnad mellan vilka aktiviteter som utförs av kvinnor respektive män. Figuren nedan visar att både kvinnor och män lägger mest tid på vardagliga hushållssysslor som att laga mat, diska, städa, handla och sköta kläder. Med undantag av handling (inköp) lägger kvinnor påtagligt mer tid än män på dessa aktiviteter. Sysslorna har också en tydligt kvinnlig kodning och hör till det som enligt normer och traditioner kopplas ihop med kvinnlighet: skötsel av hem och hushåll.

Män lägger i gengäld mer tid på sysslor som traditionellt kodas som manliga: reparation och underhåll av fordon och boende och uppvärmning av boende och

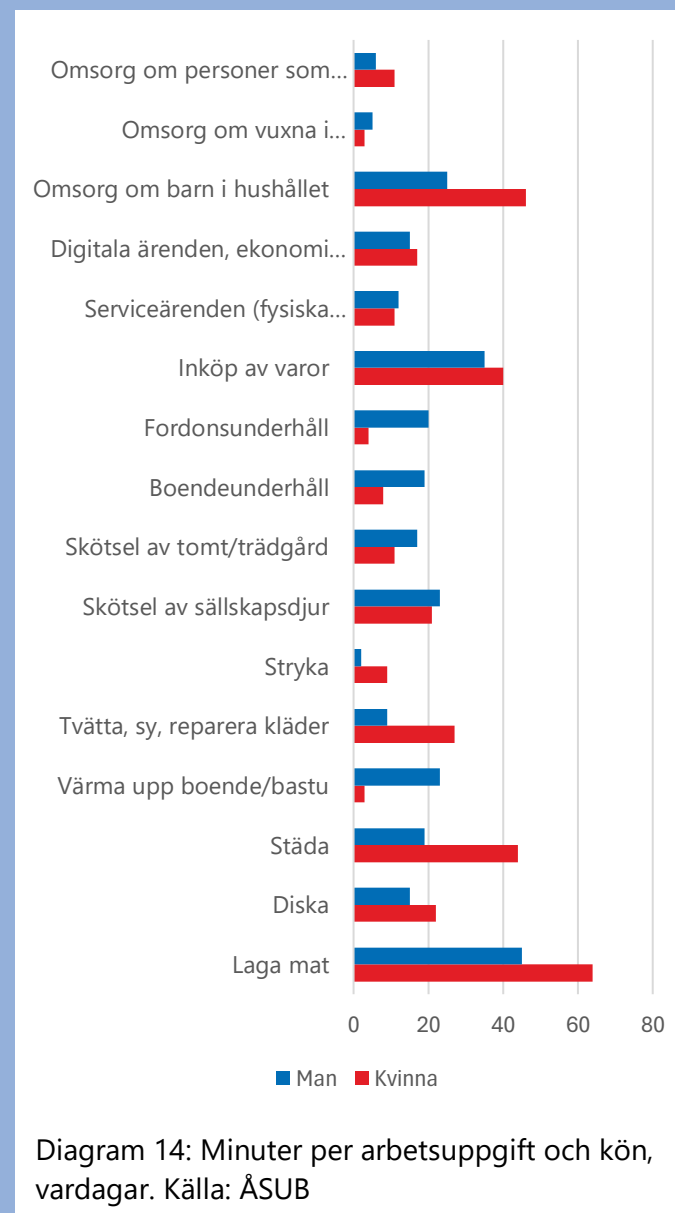
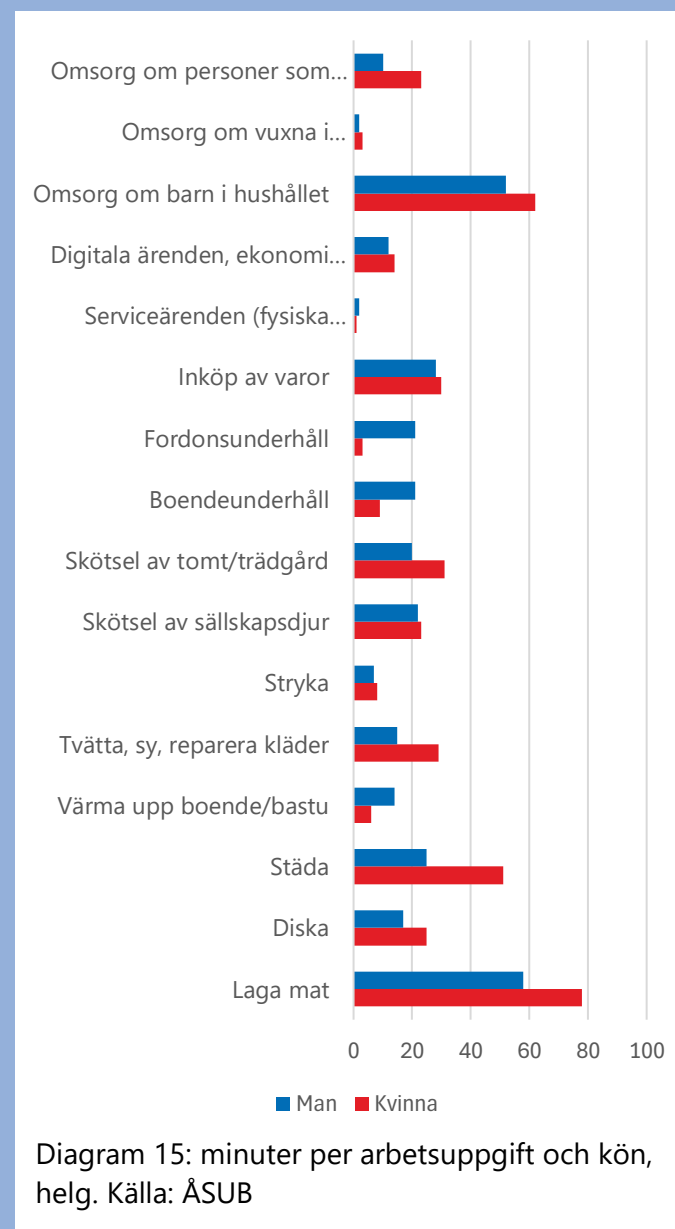

Diagram 14: Minuter per arbetsuppgift och kön, vardagar. Källa: ÅSUB

bastu. Det är också aktiviteter som sammanlagt tar mindre tid än de aktiviteter som mest utförs av kvinnor.

Omsorgssysslorna kommer ganska långt ned på listan över tidsåtgång, vilket sannolikt beror på att alla svarande inte utför omsorgssysslor. När genomsnittlig tidsåtgång räknas på samtliga, oberoende om de har ett omsorgsansvar eller inte, blir den genomsnittliga tiden liten. Därför ägnas bara 45 minuter av kvinnor och 25 minuter av män till "omsorg om barn". Vi vet alla att omsorg om barn, särskilt yngre, tar betydligt mer tid än totalt 1 timme och 10 minuter en vardag.

Arbetet spelar roll för fördelningen av hem- och omsorgsarbete. När studien begränsas till personer i yrkesför ålder (20–64 år) är skillnaden mellan kvinnors och mäns tid mindre än bland samtliga svarande, och mindre på vardagar än på helger.

Detta antyder att kvinnors tillgänglighet spelar roll: om båda yrkesarbetar finns bara ett begränsat antal timmar för att utföra hem- och omsorgssysslor på vardagar och tiden behöver då fördelas jämnare för att allt ska hinnas med. På helger finns mer tid och större utrymme för ojämn fördelning. Detta förstärks av studiens resultat kring förvävsarbetande och inte förvävsarbetande: Icke förvävsarbetande kvinnor lägger betydligt mer tid på obetalt hem- och omsorgsarbete än icke förvävsarbetande män, i synnerhet på vardagar. Bland förvävsarbetande är könsskillnaden betydligt mindre.

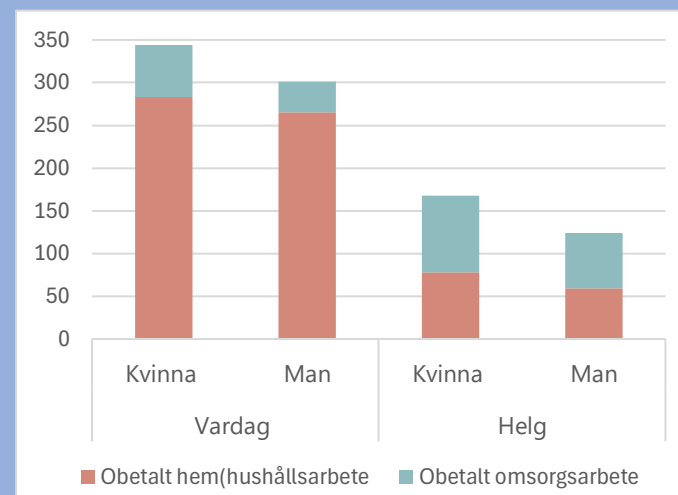

Diagram 16: Minuter obetalt arbete per kön, vardagar och helgdagar. Källa: ÅSUB

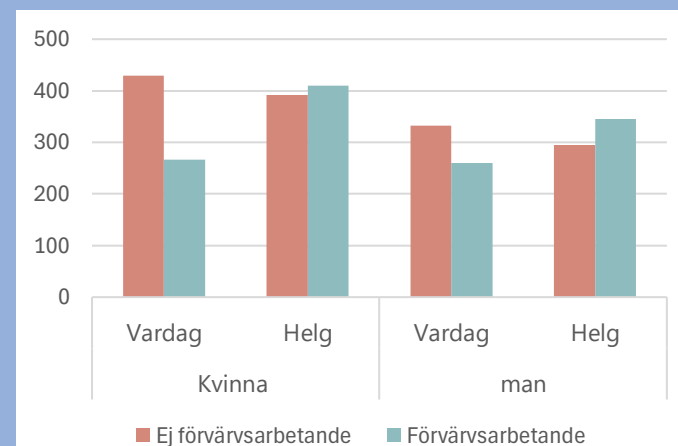

Diagram 17: Minuter obetalt arbete per kön, vardagar och helgdagar efter förvävsarbete eller inte. Källa: ÅSUB

Ålands arbetsmarknad och människorna på den

Ålands arbetsmarknad är i hög grad könssegregerad, och kvinnor och män återfinns i olika branscher. Mönstret är detsamma som i andra länder: kvinnor arbetar inom den offentliga sektorn, inom branscher som traditionellt kodas som "kvinnliga", alltså att ta hand om människor hem och service som traditionellt utförs i hemmet. Män arbetar inom privat sektor med produktion, bygg och transport. Kvinnor har också längre formell utbildning än män och återfinns därför i branscher och yrken som kräver mer sådan.

Vad sysslar ålänningarna med?

Ungefär 24% av Ålands befolkning är pensionärer, något större andel av kvinnor (25%) än av män (23%). Att kvinnor är fler bland pensionärer beror på deras längre livslängd. 5% går i skolan eller studerar efter att de fyllt 14 år, alltså på andra stadiet eller eftergymnasiala studier. Av dessa är något fler pojkar eller män, 6% jämfört med 5% av kvinnor och flickor. Att män är skolelever eller studerande trots att kvinnor oftare skaffar sig längre utbildning har troligen två orsaker: för det första består en mycket stor del av denna grupp av elever i grundskola och studerande på andra stadiet, en utbildning de flesta skaffar. För det andra flyttar fler kvinnor än män från Åland för att skaffa sig längre utbildning.

Runt 45% av befolkningen räknas som sysselsatta, alltså yrkesarbetar med inkomst från en anställning eller ett företag. Sysselsättningsgraden är ungefär lika hög för kvinnor och för män. Något fler män (5%) än kvinnor (4%) är arbetslösa. De som är sysselsatta och arbetslösa utgör tillsammans arbetskraften, alltså den

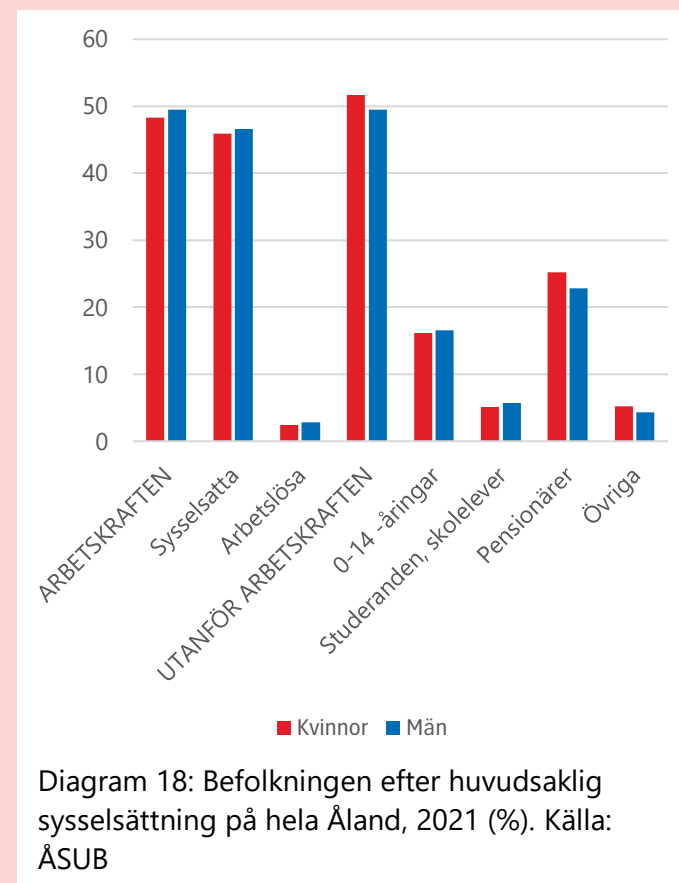
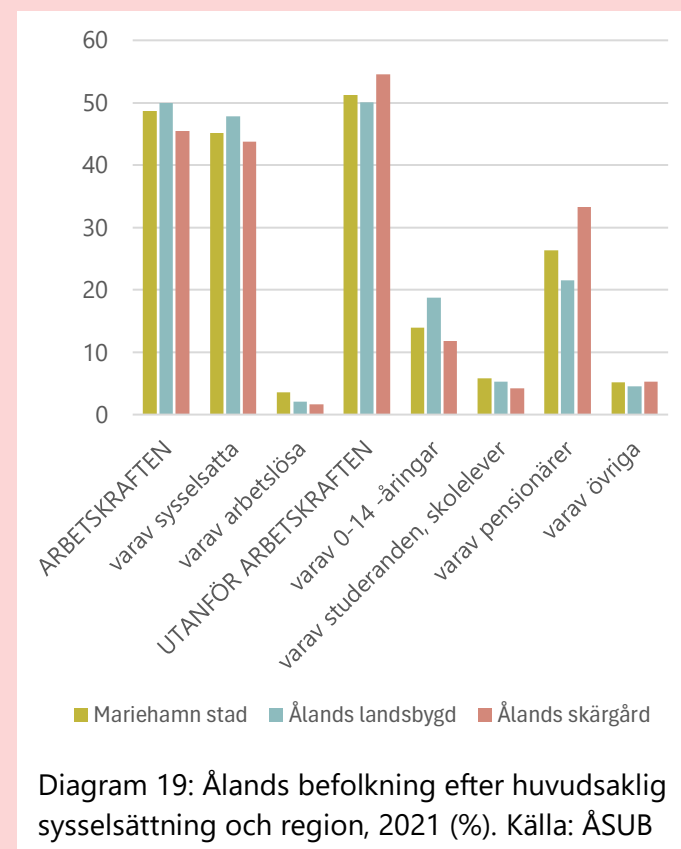

Diagram 18: Befolkningen efter huvudsaklig sysselsättning på hela Åland, 2021 (%). Källa: ÅSUB

grupp av befolkningen som finns tillgänglig på arbetsmarknaden. Något fler män än kvinnor finns alltså inom arbetskraften, men skillnaden är liten.

Gruppen övriga, som inte finns inom arbetskraften, utgör 5% av befolkningen och består av något fler kvinnor än män. Eftersom det inte går att säga exakt vilka grupper som finns i denna kategori är det svårt att resonera om orsaker till könsskillnaden. Att kvinnor oftare än män ställer sig helt utanför arbetsmarknaden för att ta hand om hem, barn och annan familj, exempelvis med hemvårdsstöd, är en möjlig delförklaring. Den nya föräldraledighetslagen kan antas öka mäns ansvar för barnen eftersom den uppmuntrar mäns föräldraledighet. En annan möjlig orsak till könsskillnaden kan vara om kvinnor oftare än män faller utanför arbetsmarknaden som en konsekvens av långvarig sjukdom eller andra problem.

Det finns vissa regionala skillnader inom Åland. En påtaglig skillnad är att gruppen under 14 år är högre på landsbygden, sannolikt en effekt av att nyblivna familjer lämnar staden och flyttar till någon av de närliggande kommunerna, där boendet är billigare. Gruppen pensionärer är högre i skärgården än på fasta Åland. Detta förklarar varför en större del av befolkningen i skärgården befinner sig utanför arbetskraften. Även i Mariehamn är andelen pensionärer högre än på landsbygden.

Andelen pensionärer är påtagligt högre i skärgården än i Mariehamn och på landsbygden. Det beror i hög grad på demografiska faktorer: befolkningen i skärgården är äldre än i övriga Åland. Särskilt påtagligt är detta bland män, trots att kvinnor i genomsnitt har högre medellivslängd.

Den högre andelen pensionärer i skärgården förklarar också varför fler där är utanför arbetskraften.

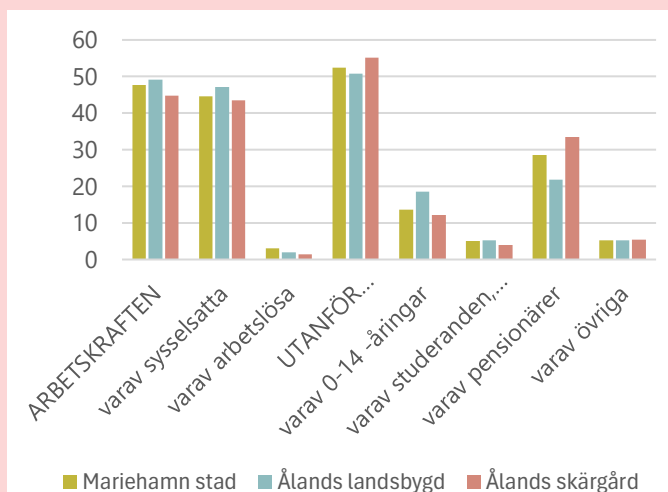

Diagram 20: Ålands kvinnor efter huvudsaklig sysselsättning och region, 2021 (%). Källa: ÅSUB

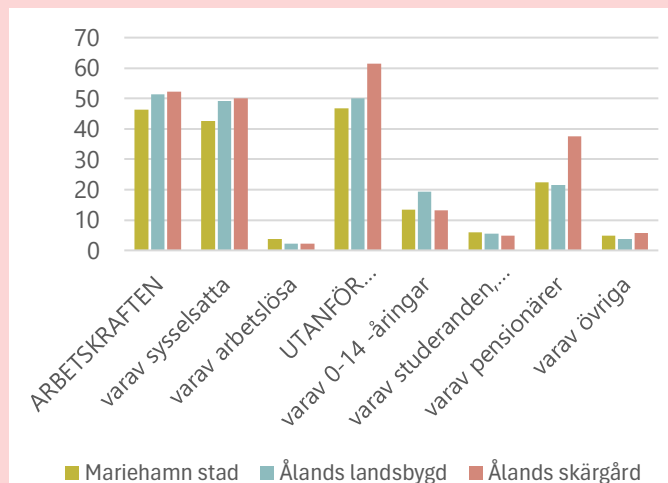

Diagram 21: Ålands män efter huvudsaklig sysselsättning och region, 2021 (%). Källa: ÅSUB

Vem har inte jobb på Åland?

Arbetslösheten mäts vanligtvis som relativ arbetslöshet, alltså andel av arbetskraften som är arbetslös, inte andelen av totalbefolkningen. Åland som örike har en stor andel säsongsbetonade näringar i inom exempelvis turism och lantbruk. Det gör att arbetslösheten varierar stort beroende på säsong. Statistiken nedan redovisas därför för juni respektive december 2022. Arbetslösheten 2022 var fortsatt i någon mån påverkad av pandemin men under återhämtning.

Arbetslöshet i befolkningen och bland unga

Sommaren 2022 var arbetslösheten på Åland runt 4%, aningen högre för män än för kvinnor. I Mariehamn var könsskillnaden större: 5,8% för män och 4,7% för kvinnor. På landsbygden inklusive skärgården var arbetslösheten ungefär lika hög för kvinnor än för män. Arbetslösheten på landsbygden var runt 3%. En högre arbetslöshet i (den större) staden är ett vanligt mönster. En orsak till detta kan vara att många söker sig till städernas större utbud för att hitta nytt arbete, studier eller liknande sysselsättning. I städerna är också grupper med högre arbetslöshet överrepresenterade, exempelvis unga och grupper som invandrar till Åland utan att ha ett arbete ordnat, bland annat för att det där finns tillgång till boende och kollektivtrafik.

I december 2022 var arbetslösheten betydligt högre oavsett kön och region. Särskilt tydligt är det att män på hela Åland men särskilt i Mariehamn i betydligt högre grad var arbetslösa på vintern än på sommaren. 9% av männen i Mariehamn var arbetslösa i december jämfört med 5,8% i juni. Bland kvinnor i Mariehamn var 6,3% arbetslösa på sommaren och 4,7% på vintern. Troligen är en viktig förklaring till detta hotell- och restaurangsektorn som är stor i Mariehamn och tydligt kopplad till sommarturismen.

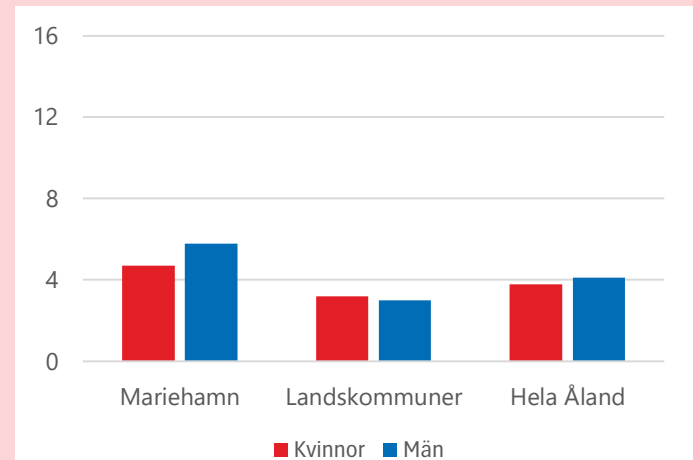

Diagram 22: Relativ arbetslöshet i juni 2022 per kön och region (%). Källa: ÅSUB

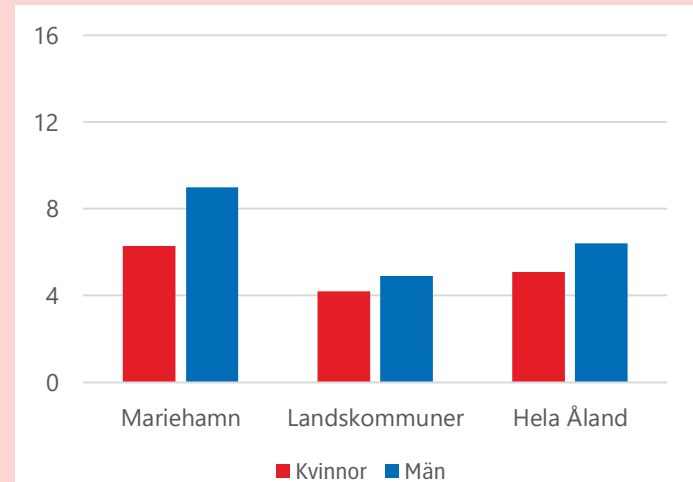

Diagram 23: Relativ arbetslöshet i dec 2022 per kön och region (%). Källa: ÅSUB

En särskilt utsatt grupp på arbetsmarknaden är unga. Unga är också i högre grad än äldre beroende av den säsongsbetonade arbetsmarknaden. I juni 2022 var 4,7% av befolkningen under 25 år arbetslösa jämfört med 4% av totalbefolkningen. I december var arbetslösheten bland ungdomar 7,8% jämfört med 5,8% i totalbefolkningen.

Särskilt tydligt är unga mäns arbetslöshet under vinterhalvåret. Hela 10% av unga män på Åland, 14,3% av unga män i Mariehamn, var arbetslösa i december 2022. En förklaring till könsskillnaden skulle kunna vara att unga kvinnors sysselsättning är över hela året, medan män är arbetslösa på vintern men inte på sommaren.

Hotell och restaurangbranschen är som vi sett tidigare relativt jämställd som helhet, men medan kvinnor arbetar i branschen över hela Åland (4-5%), och i synnerhet i skärgården (7,2%); är det 6,6% av de unga männen i Mariehamn men bara 2,7% på landsbygden och 2,3% i skärgården som arbetar i branschen. En möjlig förklaring till detta är att kvinnor och män finns i olika yrkesgrupper inom branschen och eftersom turismen ser olika ut i de olika regionerna blir den totala könsfördelningen olika.

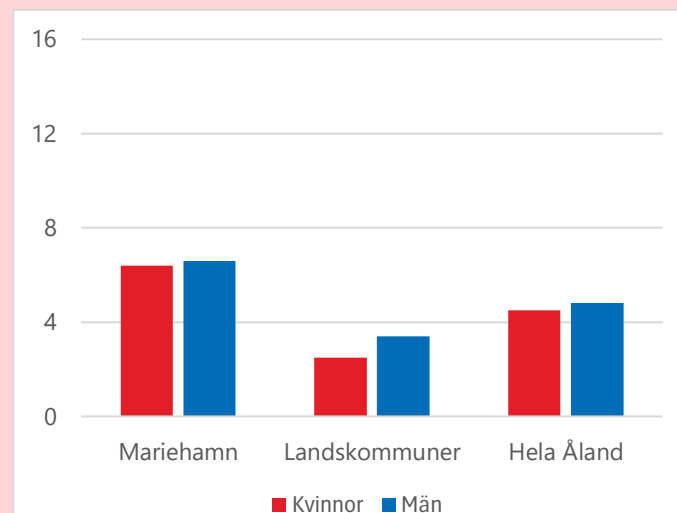

Diagram 24: Relativ arbetslöshet under 25 år i juni 2022 per kön och region (%). Källa: ÅSUB

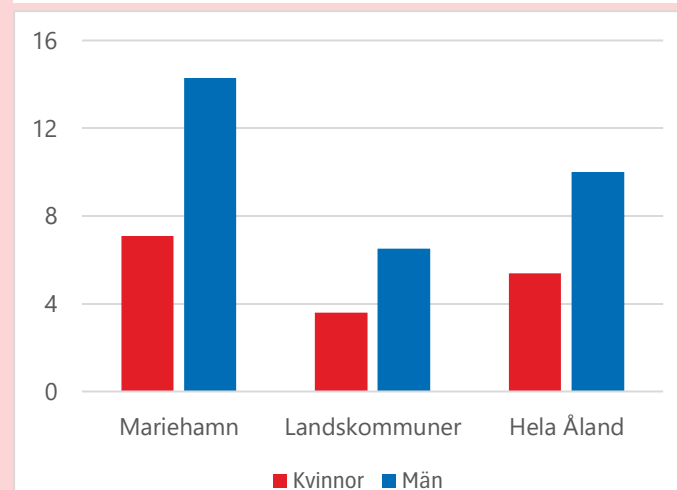

Diagram 25: Relativ arbetslöshet under 25 år i dec 2022 per kön och region (%). Källa: ÅSUB

Arbetslöshet och sysselsättning bland utrikes födda

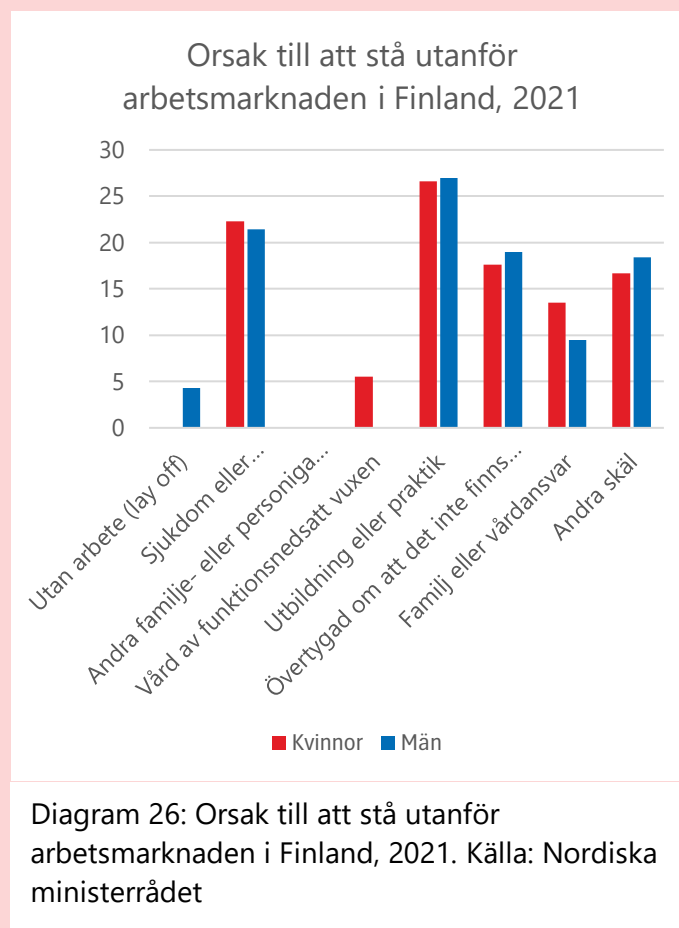
Förutom arbetslöshet kan ett tecken på att en grupp har svårt att komma in på arbetsmarknaden vara att sysselsättningsgraden är låg. Den som till exempel studerar för att den inte får jobb eller som inte registrerar sig som arbetslös trots att den inte har någon anställning räknas inte in i arbetskraften. Därför kan sysselsättningsgrad ibland vara ett bättre mått.

Kvinnor och män utanför arbetskraften

Den europeiska arbetskraftsundersökningen ställer frågor till personer utanför arbetskraften om varför de inte arbetar. Statistiken som redovisas nedan täcker Finland inklusive Åland 2021.

Den vanligaste orsaken till att befinna sig utanför arbetsmarknaden är att vara i utbildning eller praktik, runt 27% och ungefär lika många män som kvinnor. En annan vanlig orsak är egen sjukdom, ungefär 22% och även här med små könsskillnader. Ytterligare knappt 20% vardera och anger att de är övertygade om att det inte finns arbete, eller "andra skäl". Det gäller någon procentenhet fler kvinnor än män men fortsatt är skillnaderna för små för att dra några slutsatser.

Betydligt fler kvinnor än män anger familj eller vårdansvar som anledning till att inte finnas i arbetskraften: 14% av kvinnorna och 10% av männen. Enbart kvinnor, drygt 5%, anger att orsaken till att de inte arbetar är att de vårdar en vuxen eller barn med funktionsnedsättning. Enbart män, 4% anger helt enkelt att de är utan arbete. Detta återspeglar en vardag där huvudansvaret för vård av familj och andra behövande läggs på kvinnor, medan män förväntas yrkesarbeta och försörja familjen.

Med vad arbetar ålänningar?

Ålands största bransch, sett till antalet anställda, är vård och omsorg och sociala tjänster (Q), som anställer 19% av den åländska befolkningen. Handel (G), transport och magasinering (H), Byggverksamhet (F), Utbildning (P) och Tillverkning (C) sysselsätter mellan 6 och 9%.

Det finns skillnader mellan olika delar av Åland. Skärgården har få boende och därför också en liten arbetsmarknad. Den är också mer koncentrerad till några få branscher. Förutom i Vård och omsorg (Q) arbetar skärgårdsborna främst inom Jordbruk och fiske (A) och Transport (H). Även Byggverksamhet (F), Handel (G) och Hotell och restaurang (I) sysselsätter några procentenheter var.

I Mariehamn dominerar branscher som tydligt hänger samman med "stadsliv", alltså med handel, företagsamhet och större institutioner. Det gäller exempelvis hotell och restaurang (I), Finans och försäkringsverksamhet (K) och Informations- och kommunikationsverksamhet (J). Överlag är arbetsmarknaden mer diversifierad i Mariehamn än i skärgården.

Landsbygdens arbetsmarknad befinner sig i de flesta fall någonstans emellan Mariehamns och skärgårdens. Ett par undantag finns dock: främst byggverksamhet (F) är större på landsbygden än både i Mariehamn och i skärgården. I någon mån gäller det även tillverkning (C) och handel (G) medan den offentliga förvaltningen (O) är något mindre.

Ålands arbetsmarknad 2021: totalt andel anställda (%) (ljusgul:5-10%,
mörkgul:>10%)

	ÅLAND	Mariehamn stad	Ålands landsbygd	Ålands skärgård
Alla branscher, totalt		100,0	100,0	100,0
A Jordbruk, skogsbruk och fiske	3,9	0,5	5,1	14,6
B Utvinning av mineral	0,1	0,0	0,1	0,0
C Tillverkning	6,8	6,0	7,7	3,4
D Försörjning av el, gas, värme och kyla	0,8	0,5	1,0	0,2
E Vattenförsörjning, avloppsrening och avfallshantering	0,4	0,4	0,5	0,3
F Byggverksamhet	7,6	4,9	9,4	6,7
G Handel; reparation av motorfordon	8,9	8,6	9,2	7,9
H Transport och magasinering	8,9	8,9	8,4	13,7
I Hotell- och restaurangverksamhet	4,4	5,8	3,4	4,6
J Informations- och kommunikationsverksamhet	4,3	5,4	3,9	1,4
K Finans- och försäkringsverksamhet	3,9	4,7	3,7	1,1
L Fastighetsverksamhet	1,1	1,1	1,0	1,1
M Verksamhet inom juridik, ekonomi, teknik	3,5	4,0	3,3	1,7
N Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster	3,3	3,9	2,9	3,7
O Offentlig förvaltning	5,8	6,2	5,3	7,1
P Utbildning	7,4	8,6	6,7	7,0
Q Vård och omsorg, sociala tjänster	19,7	20,7	19,3	17,3
R Kultur, nöje och fritid	2,9	3,7	2,4	1,8
S Annan serviceverksamhet	3,3	3,7	3,1	2,1
T Förvärvsarbete i hushåll	0,2	0,2	0,2	0,1
U Verksamhet vid internationella organisationer	0,0	0,0	0,0	0,0
X Okänd näringsgren	2,9	2,4	3,2	4,2

Kvinnors och mäns arbetsmarknader skiljer sig i hög grad åt. Kvinnor arbetar främst inom några få branscher: över en tredjedel (35%) inom vård och omsorg (Q) och 10% inom utbildning (P). Inom handeln (G) arbetar 8% av kvinnorna och i offentlig förvaltning runt 6% (O). Skärgården skiljer ut sig något: Närmare 10% av kvinnorna i skärgården arbetar inom jordbruk, skogsbruk och fiske (A) och drygt 7% i hotell och restaurangverksamhet (I) (under 5% i de övriga regionerna).

Mäns arbetsmarknad är mer varierad. Fler branscher sysselsätter runt 10% av männen på Åland, och variationen mellan olika delar av Åland är större. Byggverksamhet (F), Transport (H) Handel (G) och Tillverkning (C) sysselsätter runt 10% av totalbefolkningen. I skärgården är Tillverkning (C) mindre men istället är jordbruk, skogsbruk och fiske (A) en stor bransch som sysselsätter nära en femtedel (19%) av männen. Också Transport är betydligt större i skärgården (22%) än i på Åland som helhet (14%). Landsbygden skiljer ut sig med en stor byggbransch (F) som sysselsätter 17% av männen.

Ålands arbetsmarknad 2021: totalt andel anställda (%) (ljusgul:5-10%, mörkgul:>10%)

Kvinnor

Män

	ÅLAND	Mariehamns stad	Ålands landsbygd	Ålands skärgård	ÅLAND	Mariehamns stad	Ålands landsbygd	Ålands skärgård
Alla branscher, totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
A Jordbruk, skogsbruk och fiske	2,0	0,2	2,5	9,6	5,8	0,7	7,6	18,9
B Utvinning av mineral	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,2	0,0
C Tillverkning	3,5	3,1	4,0	1,7	10,0	9,0	11,2	5,0
D Försörjning av el, gas, värme och kyla	0,2	0,2	0,2	0,0	1,4	0,8	1,9	0,4
E Vattenförsörjning, avloppsrening och avfallshantering	0,2	0,3	0,2	0,2	0,6	0,5	0,8	0,4
F Byggverksamhet	1,1	0,8	1,3	1,2	13,9	9,3	17,1	11,4
G Handel; reparation av motorfordon	8,3	8,6	8,2	8,4	9,4	8,6	10,2	7,5
H Transport och magasinering	4,2	4,1	4,3	3,3	13,6	13,8	12,3	22,6
I Hotell- och restaurangverksamhet	4,7	5,0	4,2	7,2	4,1	6,6	2,7	2,3
J Informations- och kommunikationsverksamhet	2,6	2,8	2,7	0,2	6,0	8,0	5,1	2,5
K Finans- och försäkringsverksamhet	4,5	4,5	4,9	1,9	3,3	4,9	2,6	0,4
L Fastighetsverksamhet	0,7	0,7	0,6	1,0	1,4	1,4	1,5	1,2
M Verksamhet inom juridik, ekonomi, teknik	3,5	3,8	3,6	1,4	3,4	4,3	3,1	1,9
N Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster	3,7	4,8	3,0	3,6	2,9	3,0	2,8	3,7
O Offentlig förvaltning	6,3	6,4	6,0	7,9	5,3	6,1	4,6	6,4
P Utbildning	10,4	11,2	9,8	11,2	4,5	5,8	3,8	3,3
Q Vård och omsorg, sociala tjänster	35,1	34,1	36,0	33,7	4,5	6,7	3,3	3,1
R Kultur, nöje och fritid	2,9	3,6	2,4	2,4	2,9	3,8	2,5	1,2
S Annan serviceverksamhet	4,4	4,8	4,3	2,9	2,2	2,6	2,0	1,5
T Förvärvsarbete i hushåll	0,3	0,3	0,3	0,0	0,1	0,0	0,2	0,2
U Verksamhet vid internationella organisationer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
X Okänd näringsgren	1,3	0,9	1,5	2,2	4,6	4,0	4,8	6,0

En könssegregerad arbetsmarknad

Den åländska arbetsmarknaden är alltså i hög grad könssegregerad. Endast 33% av den arbetande befolkningen på Åland arbetar i en bransch som är könsbalanserad, alltså sysselsätter mellan 40 och 60% av respektive juridiskt kön. Utanför Mariehamn är det ännu färre som arbetar i en könsbalanserad bransch: på landsbygden 27% och i skärgården bara 21%. Något fler kvinnor (34%) än män (31%) arbetar i en könsbalanserad bransch.

Könssegregationen på Åland är större än i hela Finland (inklusive Åland) och i Sverige. I de mansdominerade yrkena är andelen kvinnor på Åland 21,4%, jämfört med 21,3% i hela Finland (inklusive Åland) och i 21,4% Sverige. Andelen kvinnor i kvinnodominerade yrken är 81,4% på Åland jämfört med 79,4% i riket och 73,3% i Sverige. Skillnaden i mansdominerade branscher är alltså liten, men i kvinnodominerade branscher större jämfört med framför allt Sverige.

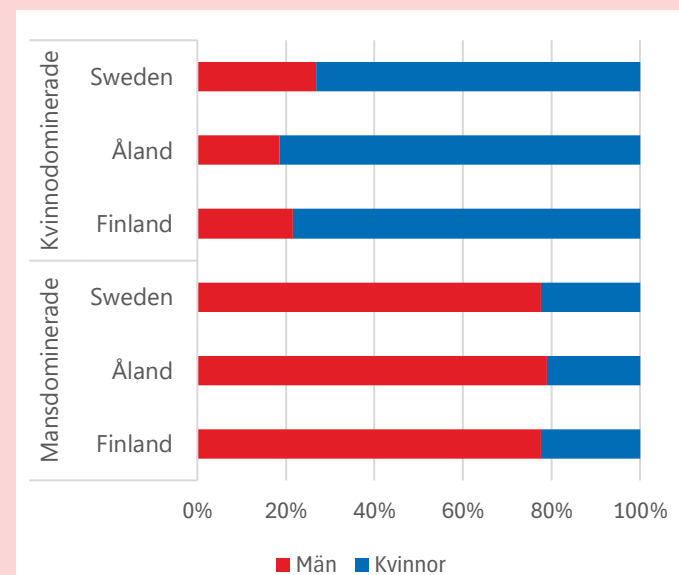

Diagram 27: Anställdas kön i kvinno- respektive mansdominerade branscher 2021. Källa: ÅSUB

Olika yrken

Kvinnor och män arbetar också i olika yrken inom sina branscher. Det vanligaste yrket för kvinnor 2020 var närvårdare, hemvårdare m.fl. De följs av sjukskötare, barnmorskor m.fl.; städpersonal; barnskötare och skolgångsbiträden; försäljare; lågstadielärare; kontorsassistenter; restaurang- och skolhushållspersonal; experter inom finans, försäkring och ekonomi och juridiska assistenter, socialsekreterare m.fl.

Bland män är de vanligaste yrkena byggnadsarbetare; försäljare; förare av tunga fordon; specialister inom systemarbete; elmontörer och -reparatörer; fartygs-, flyg- och hamnbefäl; specialister inom teknik; arbetsledare inom städ och fastighetsskötsel; maskinmontör och -reparatör och experter inom kemi och teknik. Inget av de tio största yrkena är gemensamt för båda könen.

Vi saknar statistik för Åland men erfarenheter från Sverige och Finland visar att kvinnor som arbetar i mansdominerade branscher ändå i många fall återfinns i kvinnodominerade yrkesroller. Kvinnor inom exempelvis tillverkningsindustrin återfinns

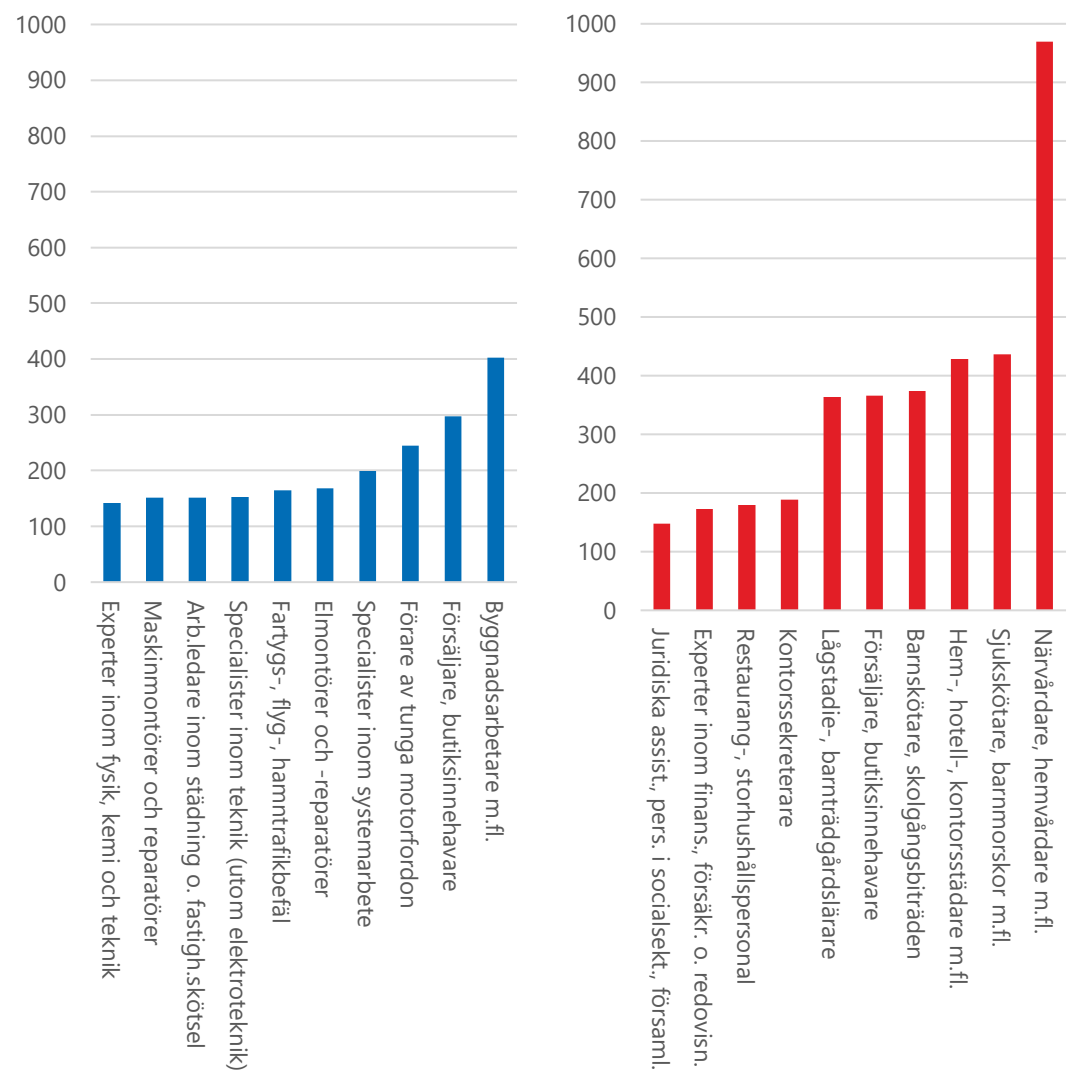

Diagram 27-28: De tio vanligaste yrkena för män (blå) respektive kvinnor (röda) 2020, antal anställda. Källa: ÅSUB

ofta i administrationen, på HR och bland städpersonalen, och mer sällan i produktionen.⁵

På arbetsmarknaden, både vad gäller bransch och yrkesroll, återfinns alltså arbetsfördelningen i hemmet: Män finns inom produktionen, i yrken som rör teknik, produktion, transport och bygg. Kvinnor finns inom reproduktiva yrken, och sysslar med städ och matlagning samt människonära yrken som vård och omsorg eller HR-funktioner. Det återspeglar normer och föreställningar om vad som är kvinnligt respektive manligt och vad som är lämpligt arbete för kvinnor och män.⁶⁷

---

⁵ Jämställdhetsmyndigheten 2023

⁶ Helenius, 2024

⁷ Jämställdhetsmyndigheten 2023

Olika karriärmöjligheter

Att kvinnor och män återfinns i olika branscher och yrkesgrupper kallas för en horisontell segregation på arbetsmarknaden. Men det finns också en vertikal segregation där män i högre grad än kvinnor tar sig upp i hierarkierna på arbetsplatser, till chefspositioner⁸. I privat sektor är ungefär en tredjedel av ledningen och förmän kvinnor, medan andelen kvinnor bland framförallt servicepersonal och administrativ personal är högre.

Samma mönster finns i offentlig sektor. Både i kommunal sektor och i landskapsregeringen är kvinnor i majoritet bland cheferna: 63% i kommuner och 58% i landskapsregeringen. Andelen kvinnor bland de anställda är dock ännu högre: i kommuner är totalt 77% av de anställda kvinnor och i landskapsregeringen 64%. I både privat och offentlig sektor är andelen kvinnor bland cheferna alltså lägre än bland de anställda.

Andelen kvinnor minskar ju högre upp i chefsleden vi söker. En granskning av Ålands radio 2020 visade att inget av de tio största bolagen på Åland hade en kvinnlig vd, och endast två hade kvinnliga styrelseordföranden⁹. Detta påverkar, som vi kommer att se, kvinnors och mäns inkomster mycket påtagligt. Det påverkar också möjligheterna att nå styrelsepositioner, alltså att få makt över hur bolagen styrs¹⁰.

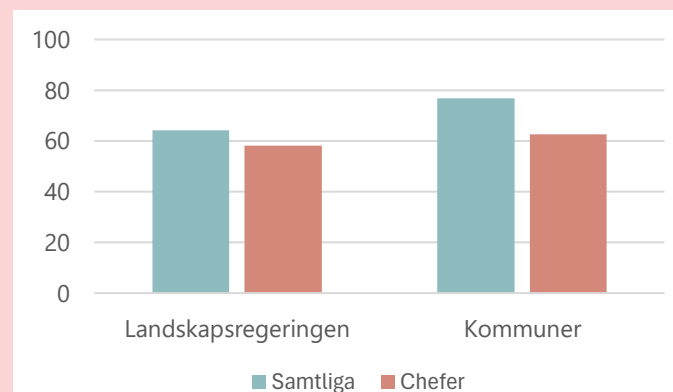
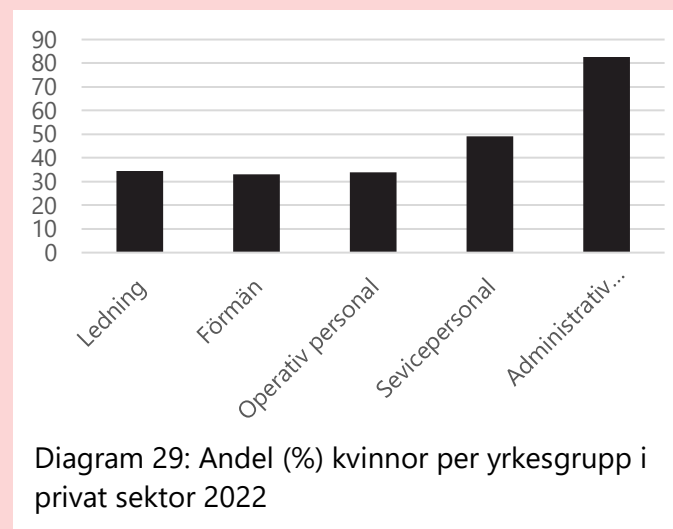
Den horisontella segregationen följer också med in i den vertikala: kvinnliga chefer verkar ofta inom branscher och ämnesområden som är kvinnodominerade som helhet¹¹. Inom handeln, där en större andel av de anställda är kvinnor är det

⁸ Statens offentliga utredningar 2004:3

⁹ Bredenberg, 2020

¹⁰ Kujala, 2023

¹¹ McCarthy 2021

exempelvis 47% av cheferna som är kvinnor, medan det inom energi och vattenförsörjning enbart är 15%.¹² Förutom att handelsbranschen har större andel kvinnor totalt, är handelsföretag ofta mindre än företag inom energi och vattenförsörjning, vilket också underlättar för kvinnor att få en chefsposition.

Kvinnor blir alltså chefer mer sällan än män trots att kvinnor oftare har hög utbildning. Förklaringen till att färre kvinnor blir chefer kan därför inte vara avsaknad av utbildning. I stället finns andra strukturella hinder för kvinnors karriärutveckling. En ofta nämnd faktor är att kvinnor föder barn och är föräldralediga i högre grad än män. De tar sedan det största ansvaret för barnen under hela uppväxten. Detta omsorgsansvar innebär ett avbräck i karriären, först genom frånvaro, därefter genom att inte kunna satsa lika hårt på karriären som männen, och inte kunna delta i informella nätverk exempelvis på kvällstid. Det finns också faktorer i rekryteringsprocessen som påverkar att män lättare än kvinnor når höga chefspositioner.¹³

---

¹² Ålands statistik och utredningsbyrå 2023

¹³ Sievänen et al. 2023

Olika socioekonomiska positioner

Att män och kvinnor väljer olika yrkesvägar syns också i hur de fördelar sig mellan olika socioekonomiska positioner i arbetslivet på Åland. Bland högre tjänstemän, personer som "tillämpar teoretisk kunskap i vid omfattning i sitt arbete"¹⁴ är kvinnor i liten majoritet. Det är troligen en effekt av att kvinnor oftare än män har hög utbildning. Givet statistiken om yrkesgrupper och branscher är det troligt att kvinnor och män som är högre tjänstemän arbetar inom olika yrkesgrupper och inom olika sektorer. Kvinnor hittas oftare som högre tjänstemän inom offentlig förvaltning och på HR- och administrativa tjänster i företag. Män oftare som högre tjänstemän inom företag och produktion, och i offentlig förvaltning återfinns de sannolikt oftare inom teknisk förvaltning, samhällsbyggande och infrastruktur.

Den största könsskillnaden finns mellan grupperna lägre tjänstemän och arbetare där kvinnor dubbelt så ofta som män återfinns bland lägre tjänstemän och män dubbelt så ofta som kvinnor bland arbetare. Som lägre tjänstemän räknas löpande kontors- och försäljningsarbete, arbetsledning och stora delar av vård- och omsorgssektorn. Som arbetare räknas de som deltar i direkt produktion av varor, inklusive lagring, transport och service eller reparation kopplat till produktion.

Män är också i högre grad än kvinnor företagare. En rapport om kvinnors företagande på Åland 2008 visar att kvinnor upplever större utmaningar i att få

---

¹⁴ Statistikcentralen 2024

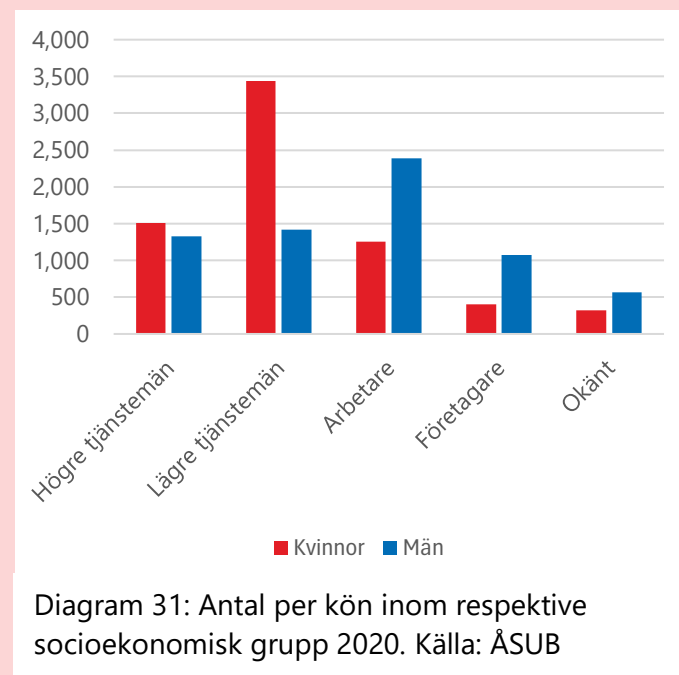

Diagram 31: Antal per kön inom respektive socioekonomisk grupp 2020. Källa: ÅSUB

lönsamhet i företagandet. Kvinnor startar också företag senare i livet, vilket eventuellt delvis kan förklaras av villkoren för föräldraledighet. Det kan också ha sin orsak i att kvinnor saknar självkänsla och mod att ta risken med en företagsstart.¹⁵

Olika arbetstid

Förutom att kvinnor och män finns i olika branscher och yrken på arbetsmarknaden arbetar de olika mycket. Skillnaden i arbetstid varierar beroende på sektor, men genomgående är att kvinnor mer sällan än män arbetar heltid. I den privata sektorn är det 62% av kvinnorna och 79% av männen som arbetar heltid (2022). I offentlig sektor är det färre som arbetar deltid och mindre könsskillnad: 68% av kvinnorna och 84% av männen arbetar heltid. Det är dock stora skillnader inom den offentliga sektorn. I landskapsregeringen är andelen heltidsarbetande högst: 73% av kvinnorna och 87% av männen arbetar heltid. I kommunerna är andelen lägst och könsskillnaden störst: 65% av kvinnorna och 80% av männen arbetar heltid. I staten arbetar 71% av kvinnorna och 85% av männen heltid.

Orsakerna till deltidarbete är många. I vissa fall beror deltiden på arbetets utformning, exempelvis projektanställningar eller om arbetsuppgifterna inte räcker till en heltidstjänst (exempelvis vaktmästartjänster). I många fall beror deltiden dock på personens val. För en del personer handlar det om att ha mer tid över till annat, exempelvis fritidsintressen eller konst. För många upplevs det dock mer eller mindre som nödvändigt: antingen är arbetet så fysiskt eller psykiskt tungt att de inte orkar arbeta heltid, eller så är livet hemma så krävande

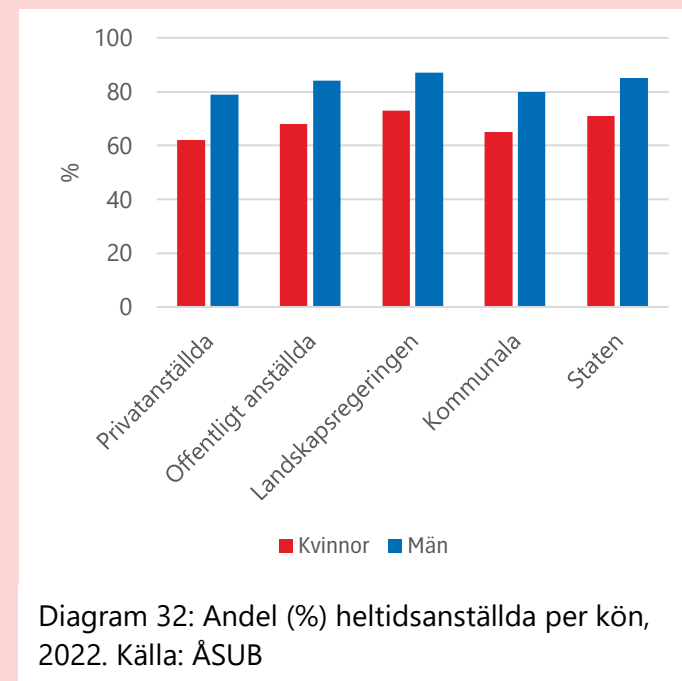

Diagram 32: Andel (%) heltidsanställda per kön, 2022. Källa: ÅSUB

¹⁵ Ålands statistik- och utredningsbyrå 2008

att de inte orkar med en heltidsanställning utöver det. En del kvinnor går ner i deltid medan barnen är små.

Kvinnor är överrepresenterade bland dem som inte arbetar heltid. Yrken som domineras av kvinnor är ofta svårare att mekanisera vilket gör att många tunga moment måste genomföras manuellt, som att lyfta gråtande barn eller att hjälpa en äldre person som ramlat upp från golvet. De är också ofta stressiga både tidsmässigt med mycket att göra, och emotionellt eftersom deras insatser är direkt avgörande för andra människors välmående.¹⁶

Som vi såg i kapitlet om det obetalda hem och omsorgsarbetet bärs den största bördan i hemmet av kvinnor. Förutom tiden kvinnor lägger bär också ofta projektledaransvaret i hemmet, alltså ansvaret för att saker blir gjorda, Exempelvis har de fortlöpande koll på vad som finns i kylskåpet och vad som behöver handlas, även om partnern kan genomföra själva inköpet.¹⁷

---

¹⁶ Arbetsmiljöverket 2013

¹⁷ Warne, 2023

Det börjar tidigt...

Könssegregeringen på arbetsmarknaden börjar redan tidigt. På Ålands lyceum var majoriteten studerande 2022 tjejer: 57%. På yrkesgymnasiet var majoriteten killar, 59%.

Det är också stor skillnad mellan vilka inriktningar ungdomar väljer. Mest könsbalanserade var utbildningsprogrammen på yrkesgymnasiet för servitör, och yrkesträning. De vanligaste utbildningarna för tjejer var närvårdare, barnvårdare, kock och merkonom. Bland killarna var de vanligaste utbildningarna sjöfart, grit lab, IT-stödperson och husbyggare. Givet ungdomars utbildningsval idag är det alltså osannolikt att arbetsmarknaden kommer att bli mindre könssegregerad i framtiden.

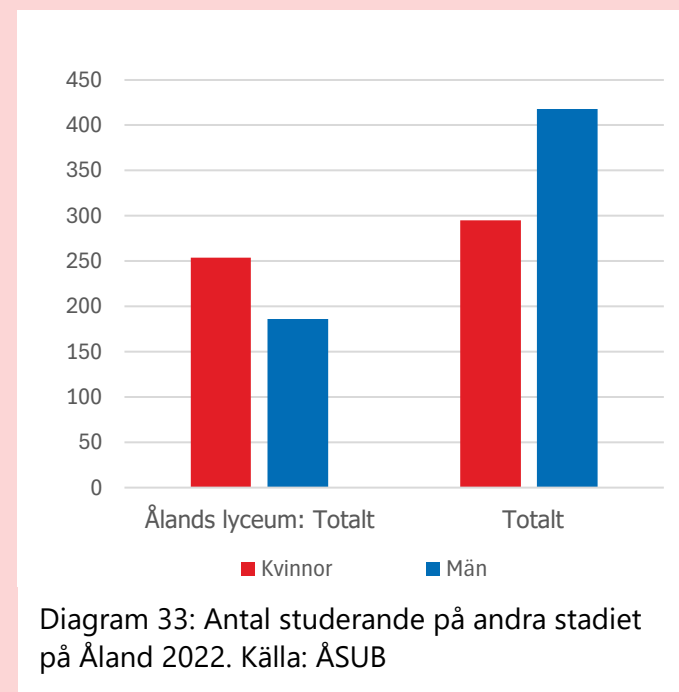

Diagram 33: Antal studerande på andra stadiet på Åland 2022. Källa: ÅSUB

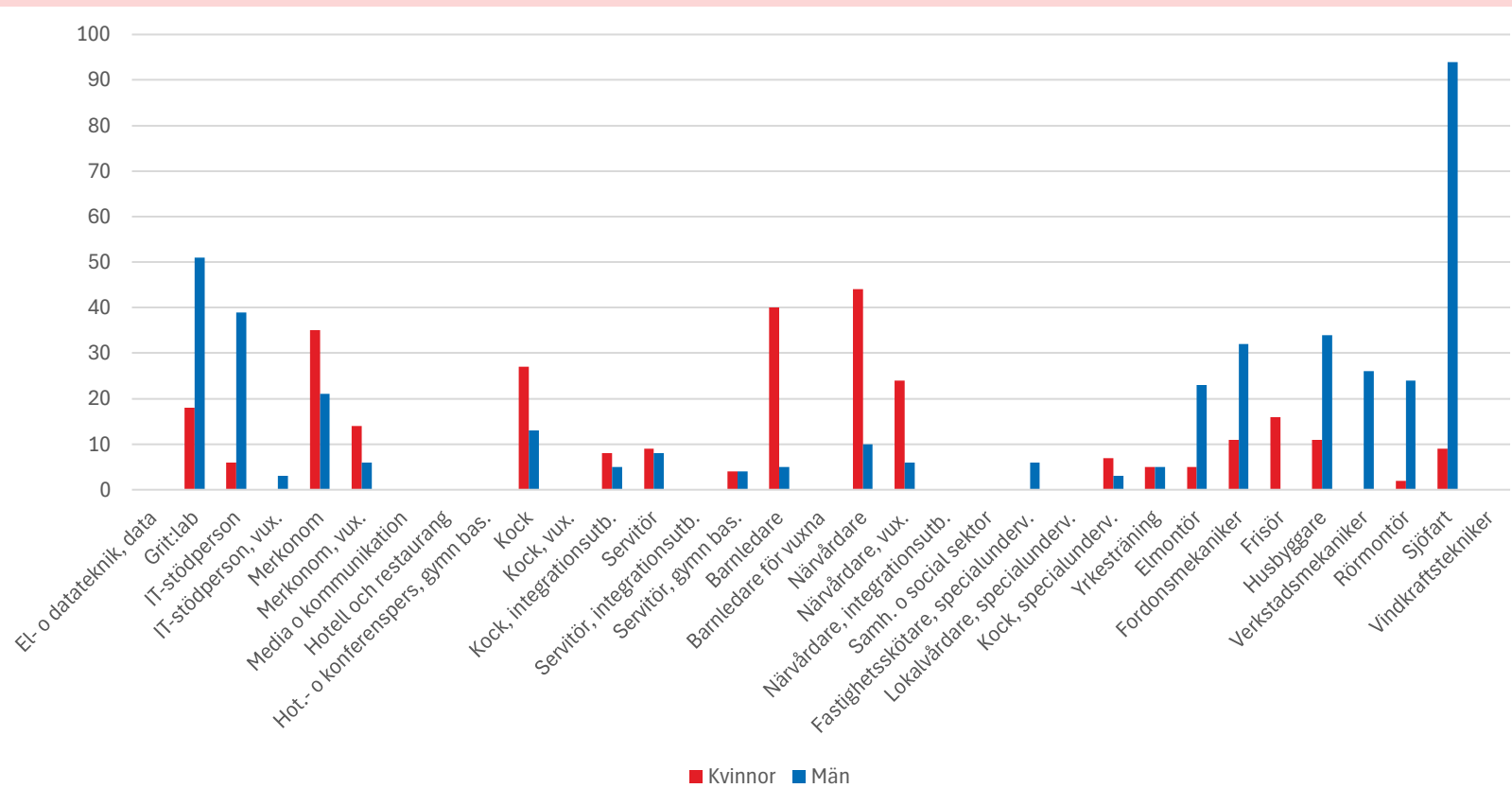
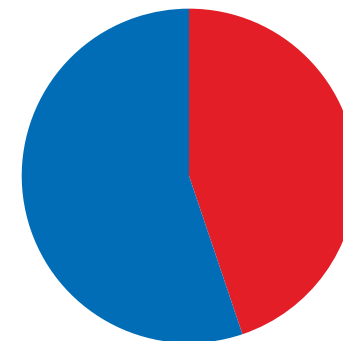

Diagram 34: Antal studerande på Ålands yrkesgymnasium efter kön och program 2022. Källa: ÅSUB

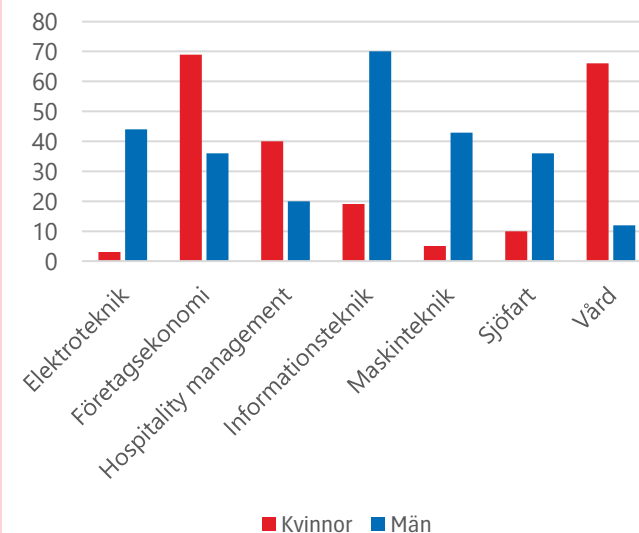
Könssegregeringen på andra stadiet får konsekvenser på högre nivåer i utbildningssystemet, där fler unga män fortsätter till högskolan medan unga kvinnor som läst på lyceum lämnar Åland för att studera på universitet. När vi ser till studerande på Högskolan på Åland är männen i majoritet: 53%. Valet som görs inför andra stadiet får alltså konsekvenser individerna i resten av livet, och för arbetsmarknaden som helhet.

Flera av programmen på Högskolan på Åland är också tydligt könssegregerade. Elektroteknik, informationsteknik och sjöfart har samtliga under 25% kvinnor. Eftersom antalet studerande på dessa program är litet rör det sig om under tio kvinnliga studeranden per program. Vårdprogrammet har under 20% män. På företagsekonomi och Hospitality and management är det runt två tredjedelar studerande som är kvinnor.

■ Kvinnor ■ Män

Diagram 35: Antal studerande på Högskolan på Åland efter kön 2022. Källa: ÅSUB

■ Kvinnor ■ Män

Diagram 36: Antal studerande på Högskolan på Åland efter kön och program 2022 Källa ÅSUB

Konsekvenser av könssegregeringen

De flesta ungdomar väljer utbildningsväg efter egen vilja och intresse, och det kan därför vid första anblick ses som oproblematiskt med den könssegregerade arbetsmarknaden. Men de olika yrkesvalen får långtgående konsekvenser för människors liv. Den mest påtagliga konsekvensen är inkomstskillnader. Som vi ska se i nästa kapitel är yrken som domineras av kvinnor avsevärt lägre betalda än yrken som domineras av män. Den könssegregerade arbetsmarknaden är därför en av de främsta orsakerna till den ekonomiska ojämställdheten.

Ett annat problem med könssegregationen är att den tenderar vara självförstärkande. Ungdomar väljer yrken under stor påverkan av vänner och omgivning. Det är ett större steg för en tjej att välja husbyggarprogrammet, där tre fjärdedelar av studenterna är killar, än för en kille. Hon kommer troligen att få svara på många frågor om sitt otraditionella val, och hon kommer att vara en av få tjejer i en stereotypt manlig miljö.¹⁸¹⁹ Kanske finns inte ens skyddsutrustning och arbetskläder som passar hennes kropp, eller omklädningsrum och toaletter där hon kan känna sig trygg. Risken är stor att hon lämnar utbildningen eller yrket, inte för att hon vantrivs med själva arbetet som görs, utan på grund av arbetsmiljö eller ifrågasättande från omgivningen. För individen innebär detta en avsaknad av valfrihet och färre möjligheter att påverka sitt liv. För samhället betyder det att begåvning och engagemang förloras inom de yrken som är mer tillgängliga för ett av könen.

Forskning²⁰ visar också att arbetsplatser med mångfald, avseende kön eller andra faktorer, också är mer välfungerande och innovativa, och i längden mer

---

¹⁸ För att skapa en verkligt inkluderande miljö krävs en närvaro 30% av en minoritetsgrupp, enligt sociologen Rosabeth Moss Kanter, 1977

¹⁹ Jämställdhetsmyndigheten 2023

²⁰ exempelvis: Fägerlind 2019

lönsamma. Det finns alltså goda skäl att anta att en mindre segregerad arbetsmarknad på lång sikt skulle gynna hela Ålands ekonomi.

Den könssegregerade arbetsmarknaden slår också mot andra grupper med lägre status och mindre möjligheter i samhället. Vi saknar åländsk statistik över personer födda utanför Europa men statistik från Finland och Sverige visar att de ofta arbetar i kvinnodominerade branscher, oberoende av tidigare utbildning.

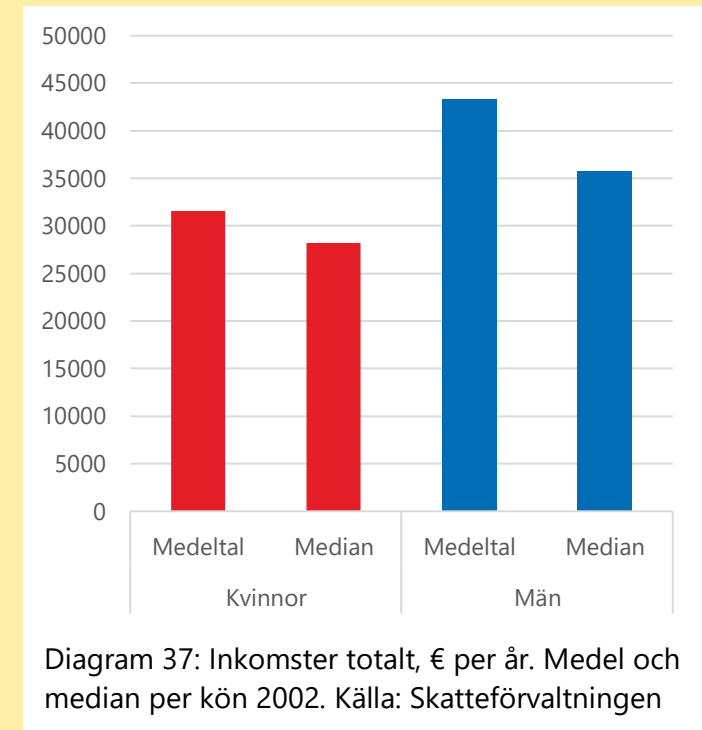
Ekonomisk jämställdhet på Åland

Kvinnors och mäns olika inkomster

Män har totalt större inkomster än kvinnor. Vanligtvis används två mått för att jämföra inkomster mellan olika grupper. Medelinkomsten anger de samlade inkomsterna dividerat på antalet individer. Medianinkomsten anger den inkomstnivå som 50% av individerna ligger över respektive under, alltså det mellersta värdet. Medelinkomsten jämför gruppens totala inkomster, men det finns en risk att mindre grupper med mycket höga eller mycket låga inkomster drar upp eller ned medelvärdet så att det inte avspeglar majoriteten i gruppen.

Medianinkomsten för samtliga inkomster (bruttoinkomsten) är för kvinnor knappt 28 200€ per år och för män ungefär 35 700€. Det innebär att kvinnors medianinkomst är 79% av mäns. Kvinnors medelinkomst är något över medianinkomsten, ungefär 31 500€. Mäns medelinkomst är betydligt högre, ungefär 43 300€. Kvinnors medellön är alltså 73% av mäns.

Vi kan konstatera att män har högre inkomster än kvinnor och att detta förklaras både av högre inkomster generellt, men också av att det finns en mindre grupp män som har avsevärt högre lön än både kvinnor och majoriteten män.

Om vi delar in befolkningen i tiondelar, deciler, utifrån inkomstnivåer, blir det tydligt både att kvinnor generellt har lägre inkomster än män, och att skillnaderna ökar i de högre inkomstklasserna. Bland de 10% som har lägst inkomster, första inkomstdecilen, har kvinnor något högre inkomster än män. I andra inkomstdecilen har män något högre lön än kvinnor, men skillnaden är fortsatt liten. I tredje till åttonde inkomstdecilen, som utgör 60% av befolkningen, är kvinnors inkomster mellan 77% och 81% av mäns. I den högsta inkomstdecilen, alltså de 10% som har högst inkomster, är kvinnors inkomster 73% av mäns. Könsskillnaderna i inkomster är alltså en genomgående tendens, men accentueras i högre inkomstgrupper.

Var kommer inkomsterna ifrån?

Den största inkomstkällan för alla grupper är förvärvsinkomster. Förvärvsinkomsterna består av lön och inkomster av näringsverksamhet, men också av de sociala försäkringar som genereras av förvärvsarbete, exempelvis pension, sjukförsäkring och föräldraförsäkring. Förvärvsinkomster omfattar inte ekonomiska stödsystem som är oberoende av lönearbete, exempelvis utkomststöd och bostadsbidrag. Inte heller kapitalinkomster eller dividender (avkastning av aktier) räknas som förvärvsinkomst.

Kvinnors förvärvsinkomst på Åland är i medel 29 500€. Det innebär 93% av de totala inkomsterna. Mäns förvärvsinkomst är i medel 38 000€, alltså 88% av de totala inkomsterna. Det är alltså en betydligt större del av kvinnors inkomster som kommer från förvärvsarbete, antingen som lön eller som socialförsäkringar genererade av arbete. Dock ser vi åter hur en mindre grupp män skiljer ut sig: jämför vi medianinkomster är kvinnors förvärvsinkomster 97% av de totala inkomsterna, och mäns 96%, alltså i princip ingen könsskillnad alls. Vi återkommer till vad den mindre gruppen mäns extra inkomster består av.

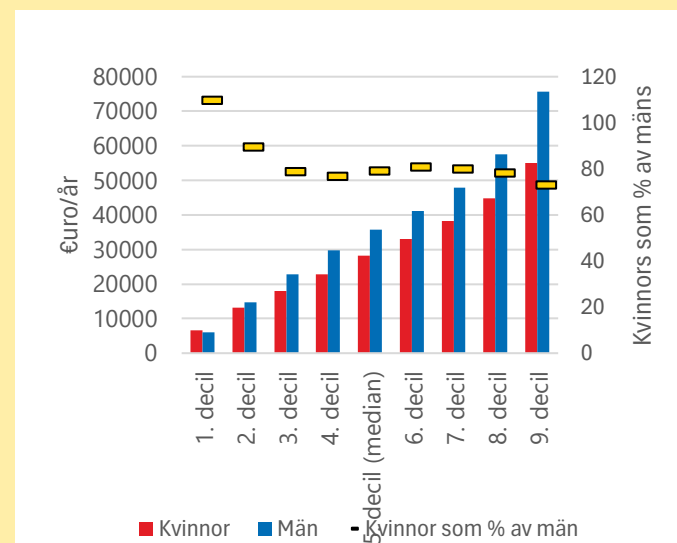

Diagram 38: Inkomstdeciler per kön, € per år 2022 samt kvinnors inkomst som % av mäns. Källa: Skatteförvaltningen

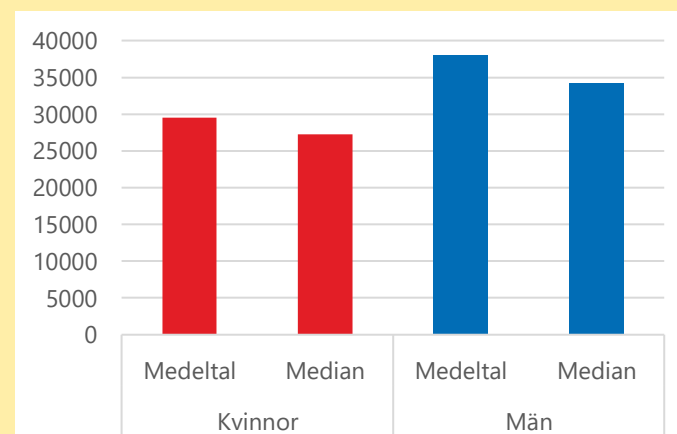

Diagram 39: Förvärvsinkomster totalt, € per år. Medel och median per kön 2002. Källa: Skatteförvaltningen

Olika lön...

Som vi konstaterade i tidigare avsnitt arbetar kvinnor i första hand i några få stora yrkesgrupper, främst inom vård och omsorg och utbildning, samt inom handel och i någon mån hotell och restaurang. Kvinnorna finns också oftare i omsorgsyrken. Dessa branscher och yrkesgrupper har ofta lägre löner än mansdominerade yrkesgrupper inom exempelvis bygg, industri och sjöfart.

Forskning visar att kvinnors löner är lägre än männens löner redan vid starten av arbetslivet. Denna skillnad förklaras till stor del av att de har olika utbildning, men efter att alla bakgrundsfaktorer tagits med i beräkningen kvarstår en oförklarad löneskillnad på knappt 4 procentenheter. Män får också större lönehöjningar när de avancerar i yrkeslivet och mindre lönesänkning när de tar ett steg tillbaka.²¹

---

²¹ Laine et al, 2023

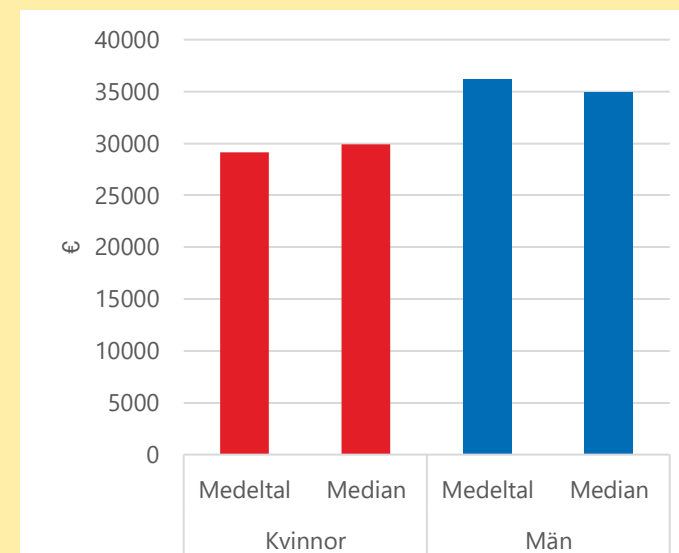

Diagram 40: Löneinkomster totalt, € per år. Medel och median per kön 2002. Källa: Skatteförvaltningen

Den genomsnittliga löneinkomsten (medel) på Åland är för kvinnor ungefär 29 200€ per år, och för män 36 200€ per år, alltså tjänar kvinnor 81% av männens lön. Skillnaden mellan medel- och medianlöner är mindre än i inkomster, kvinnors medianlön är 29 900€ och mäns 34 900€.

Tittar vi på lönespridning per deciler bekräftas tendensen vi såg när vi jämförde totala inkomster: att skillnaden mellan könen ökar i högre inkomstgrupper finns kvar, men i betydligt mindre skala. I den högsta decilen är kvinnors löneinkomster 80% av mäns, jämfört med 73% när vi jämförde totala inkomster.

När vi jämför decilerna blir det också påtagligt hur stora skillnader det finns inom grupperna kvinnor och män. Medianen för kvinnors löneinkomster är som sagt 29 900€ per år, men 30% av kvinnorna, de tre lägsta decilerna, har en årlig löneinkomst på under 14 300€, vilket ger dryga 1000€ per månad. För män är motsvarande summa (den tredje decilen) 18 200€. I gruppen med lägst inkomster återfinns sannolikt många personer som är arbetslösa eller står utanför arbetsmarknaden, men också personer som är anställda men sjukskrivna, arbetar deltid eller för mycket låga löner.

Löneinkomster per decil och kön, 2022

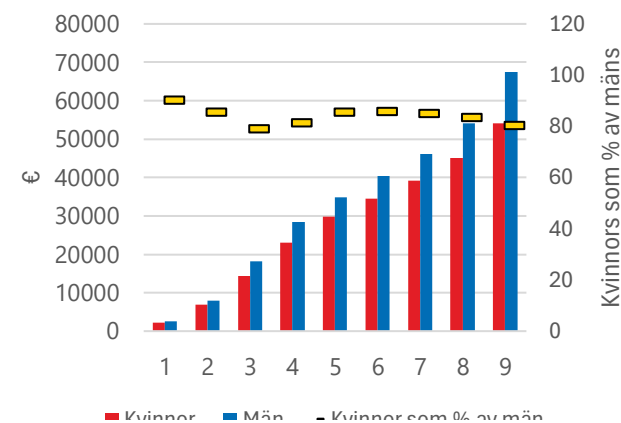

Diagram 41: Löneinkomstdeciler per kön, € per år 2022 samt kvinnors inkomst som % av mäns.

Källa: Skatteförvaltningen

Samtidigt som 30% av befolkningen har en mycket låg löneinkomst finns en mindre grupp som tjänar över 50 000€ per år, alltså har en löneinkomst på över 4100€ i månaden. I denna grupp återfinns över 20% av männen och över 10% av kvinnorna. Den nionde decilen som markerar de 10% med högst inkomster är för män 64 000€ och för kvinnor 51 000€. Skillnaden mellan kvinnors och mäns inkomster är alltså större bland dem med högst inkomster än bland dem med lägst.

Vilka är då dessa låg- respektive högavlönade kvinnor och män? För att få svar på frågan ska vi titta närmare på löner inom olika sektorer och yrkesgrupper på arbetsmarknaden.

Oavsett sektor tjänar kvinnor mindre än män. Störst är löneskillnaden inom sjöfarten och staten där kvinnors löner utgör 77% respektive 78% av mäns löner, en skillnad på ungefär 1000€. Minst är skillnaden i kommuner, där kvinnors lön utgör 91% av mäns lön, eller 300€.

Detsamma gäller när vi tittar på de olika yrkesgrupperna inom sektorerna. I kommunerna är löneskillnaden minst. I de lägst betalda yrkesgrupperna: kontor- och kundtjänstpersonal, service- och försäljningspersonal och övriga arbetstagare tjänar kvinnor till och med lite mer än män. I den högst betalda yrkesgruppen är dock män betydligt högre avlönade. En manlig chef i kommunen tjänar i genomsnitt 5 200€, medan en kvinnlig chef i kommunen tjänar 4100€ per månad. Som vi konstaterat tidigare är också andelen män högre bland chefer i kommunen än bland andelen anställda och andelen män är högre ju högre upp i hierarkierna vi söker. Detta förklarar troligen en del av den stora löneskillnaden bland chefer.

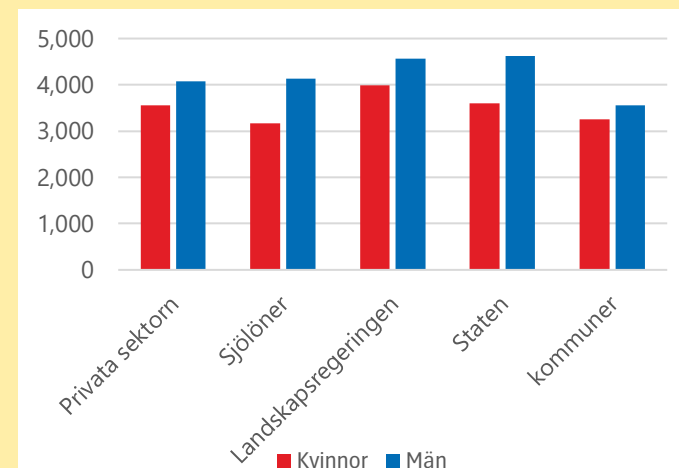

Diagram 42: Medelmånadslön per sektor och kön, € 2022. Källa: ÅSUB

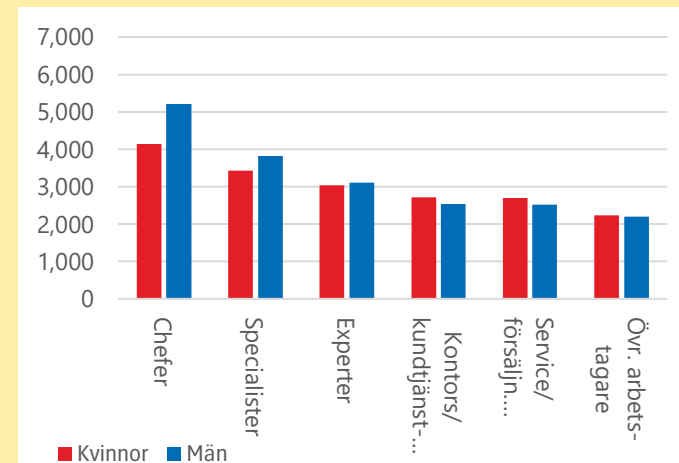

Diagram 43: Medelmånadslön (€) för heltidsanställda per kön, kommunal sektor 2020

Vid landskapsregeringen är tendensen densamma. Män tjänar mer i samtliga yrkesgrupper, men skillnaden är liten, så liten att den kan kallas försumbar, bland de med lägst inkomster: övriga arbetstagare och kontors- och kundtjänstpersonal. En påtaglig skillnad mot kommuner är att löneskillnaden bland chefer är mindre på landskapsregeringen, bara 300€.

I privat sektor ser vi åter hur manliga chefer tjänar avsevärt mer än kvinnliga, och även avsevärt mer än chefer oavsett kön i kommunerna och på landskapsregeringen. Den lilla grupp män som drar upp medelvärdet för mäns löneinkomster återfinns sannolikt i hög grad här. I det privata näringslivet återfinns också en stor andel av de män som har låga löneinkomster, under 3000€ i månaden, bland jordbrukare, process och transportarbetare och övriga arbetstagare, som samtliga är stora yrkesgrupper bland män. Värt att notera är dock att kvinnorna även i yrkesgrupperna tjänar mindre än männen i princip oavsett yrkesgrupp. De yrkesgrupper där en stor majoritet av kvinnorna arbetar, inom främst kommunerna, har medellöner på mellan 2300€ och 2700€ per månad.

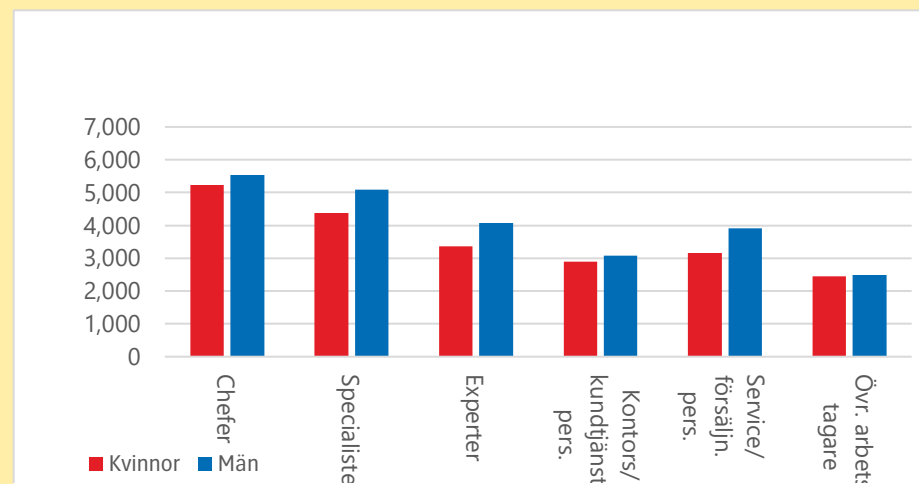

Diagram 44: Medelmånadslön (€) för heltidsanställda per kön, landskapsregeringen 2020 Källa: ÅSUB

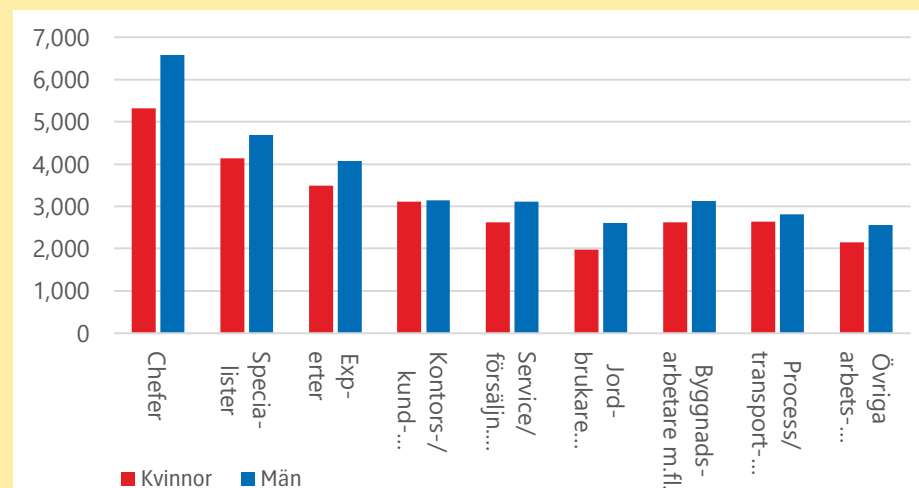

Diagram 45: Medelmånadslön (€) för heltidsanställda per kön, privat sektor 2020 Källa: ÅSUB

...ger olika pension!

En stor del av ålderspensionen arbetas in under yrkeslivet vilket gör att skillnader i förvärvsinkomster lever vidare när yrkeslivet tagit slut. Det sker med viss eftersläpning eftersom pensionsinkomster idag återspeglar löneinkomster i ett yrkesliv som kan sträcka sig så långt tillbaka som till mitten av 1900-talet. Fler kvinnor än män finner det nödvändigt att fortsätta arbeta efter pensionen för att komplettera sina inkomster.²²

Samtidigt innebär en övergång från lön till pension ofta en inkomstminskning. Minskningen är procentuellt större för personer med hög lön eftersom garantipensionen garanterar ett visst grundbelopp. Men inkomstminskningen kan bli mer kännbar för den som redan med sin lön hade svårt att få ekonomin att gå ihop. Under pensionsåren är det också många som tidigare levt i par som förlorar sin partner och går från två inkomster till en. Eftersom kvinnor i genomsnitt lever längre än män och är yngre än manliga partners är denna person oftare en kvinna, alltså den i förhållandet som hade den minsta inkomsten.

2021 fanns det runt 7000 ålderspensionärer på Åland, ungefär 3700 kvinnor och 3300 män. 53% av ålderspensionärerna var alltså kvinnor.

Att kvinnor är i majoritet bland ålderspensionärer beror på kvinnors längre livslängd. Kvinnor får pension under längre tid än män och är därför i majoritet bland pensionstagare. I diagrammet syns också att kvinnor går tidigare i pension än män. Även om det totala antalet pensionstagare under 60 år är litet är det påtagligt fler kvinnor. Bara i den allra yngsta gruppen, 16-44 år, är andelen män högre. Skillnaden i ålderspension gäller trots att män dominerar i vissa yrkesgrupper med lägre pensionsålder, företrädesvis inom sjöfarten.

²² Kannisto, 2024

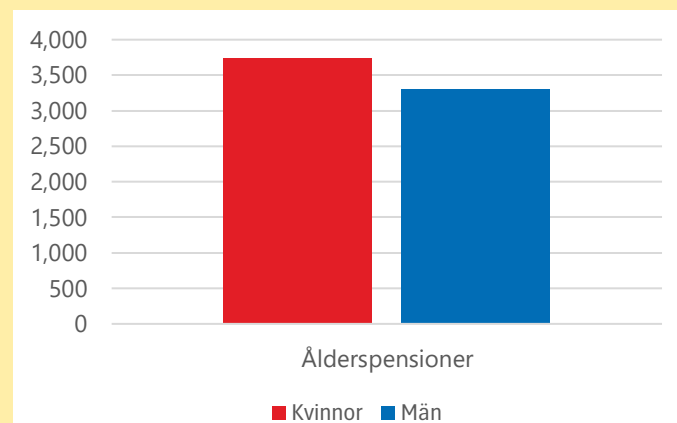

Diagram 46: Antal ålderspensionärer per kön 2021, Källa: ÅSUB

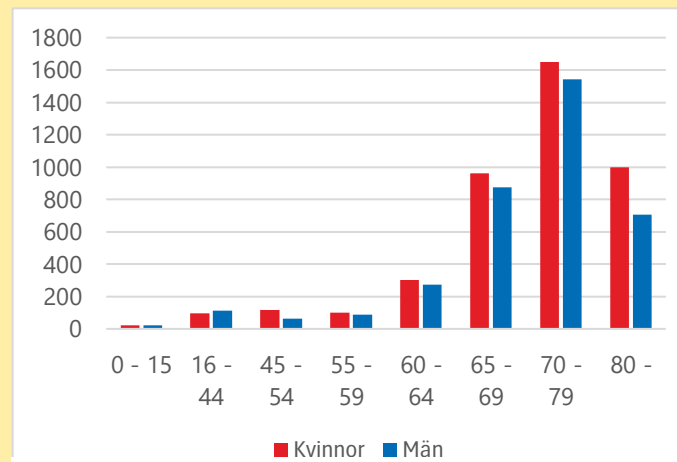

Diagram 47: Antal arbets- och folkpensionstagare per ålder 2020, Källa: ÅSUB

Att kvinnor går i pension tidigare beror troligen på att de slits ut tidigare av både yrkesliv och av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Färre kvinnor orkar arbeta hela tiden fram till ordinarie pensionsålder vid 65 år.

De samlade pensionsinkomsterna för kvinnor och män 2022 är en direkt återspeglning av löneinkomsterna, men på en lägre nivå. Kvinnors medelpension var 19 100€ per år medan mäns var 26 100€. Kvinnors medelpensionsinkomst var alltså 73% av mäns. Kvinnors medianpensionsinkomst var 17 200€ per år. Det är 74% av männens medianinkomst, 23 300€ per år.

60% av kvinnorna har en pensionsinkomst på under 20 000€ per år. Av männen är det ungefär 40% som har lika låga inkomster. 20% av kvinnorna har en pensionsinkomst på 10 400€ eller lägre, och de 20% av männen som har lägst pensionsinkomst ligger under 11 500€ per år, vilket betyder pensionsinkomster på under 1000€ per månad för båda könen.

När vi jämför pensionerna i olika inkomstdeciler blir det påtagligt hur mycket lägre pensionsinkomsterna är generellt, jämfört med lönerna. Kvinnors medianlön är ungefär 30 000€, och männens 40 000€. Medianpensionen är istället 17 000€ för kvinnor och 22 000€ för män.

Liksom vad gäller löner ökar alltså skillnaden mellan kvinnors och mäns löner ju högre inkomsterna är. Kvinnors pensionsinkomster som andel av mäns ligger runt 90% i de lägsta inkomstdecilerna men från medianen och uppåt på runt 70%.

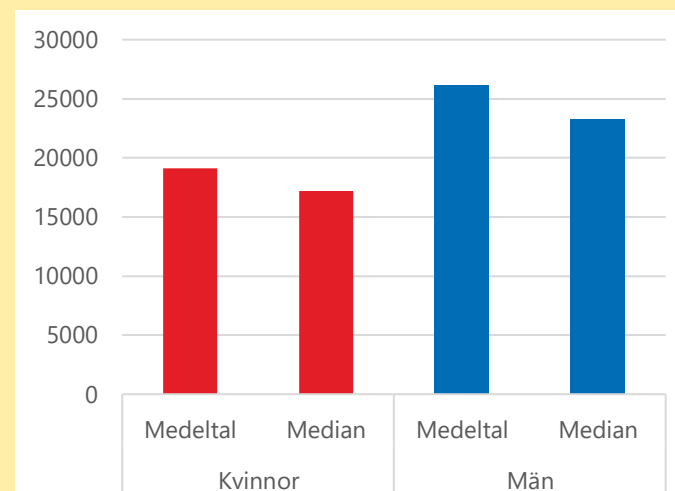

Diagram 48: Pensionsinkomster (€ per år), medel och median per kön. Källa: Skatteförvaltningen

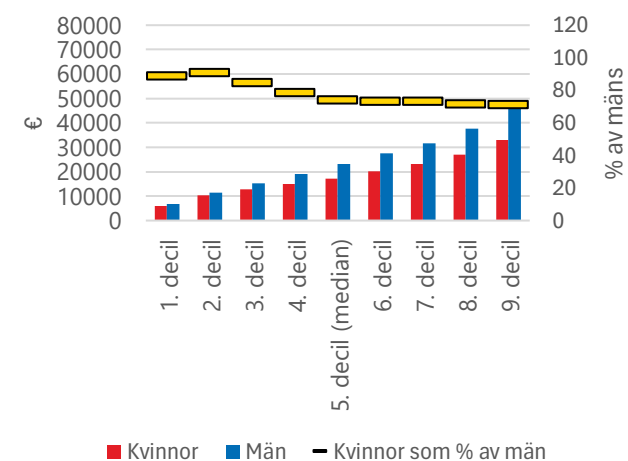
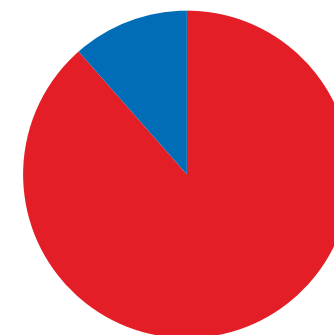

Diagram 49: Pensionsinkomstdeciler per kön, € per år 2022 samt kvinnors inkomst som % av mäns. Källa: Skatteförvaltningen

Efterlevandepension är ett ekonomiskt stöd som kan fås när partnern går bort och hushållets inkomst minskar kraftigt, om du är under 65 år. Stödet är tänkt att täcka en del av den inkomst som partnern stod för. Som tabellen nedan visar är det i överväldigande majoritet kvinnor som får del av stödformen: 89% av drygt 1000 personer.

En orsak till den stora majoriteten kvinnor är sannolikt att efterlevandepensionen upphör när mottagaren fyller 65 år. Kvinnor är vanligtvis yngre än sin partner och har dessutom längre livslängd. Det är därför troligt att betydligt fler kvinnor än män förlorar sin partner innan de fyllt 65 år. Det kan också finnas en skillnad i behov: män tjänar mer än kvinnor och har därför inte lika stort behov av stödformen, eftersom det är lättare att leva på enbart en mans lön än på enbart en kvinnas lön. Slutligen kan det också finnas skillnader i ansökningsmönster, som gör att kvinnor oftare söker stöd och därför oftare beviljas efterlevandepension.

Kvinnor får också större summor i efterlevandepension än män. Män får i genomsnitt 1700€ i efterlevandestöd, kvinnor får i genomsnitt 1900€. Det innebär att män får 89% av den summa kvinnor får.

■ Kvinnor ■ Män

Diagram 50: Antal mottagare av efterlevnads-pension per kön 2021. Källa: ÅSUB

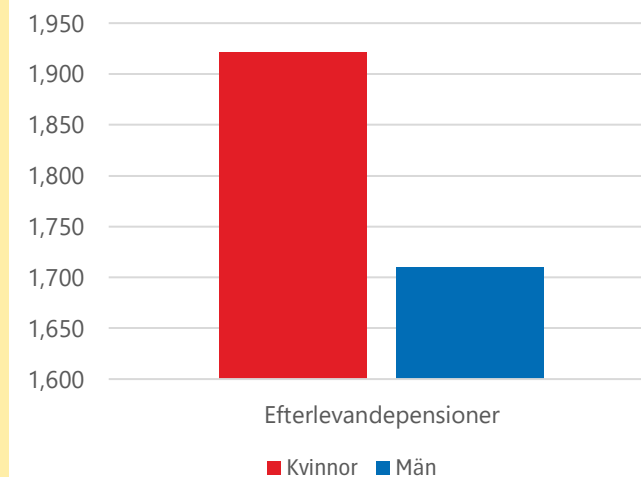

Diagram 51: Ersättning vid efterlevnads-pension per kön, € per månad, 2021. Källa: ÅSUB

...och olika nivåer på sociala förmåner!

Många sociala förmåner är direkt kopplade till inkomsterna från lönearbete. Liksom med pensioner får kvinnor alltså i många fall lägre nivåer av stöd, eftersom de har en lägre inkomst. Det skapar en ökad ekonomisk utsatthet, i synnerhet för kvinnor som är ensamförsörjare.

Stöd för föräldrar

Som tidigare nämnts bär kvinnor det största ansvaret för det obetalda hem- och omsorgsarbetet. En viktig del av detta är omsorg om barnen. Att kvinnor tar mer ansvar för barnen är en gammal tradition, och i ett samhälle där båda föräldrarna oftast yrkesarbetar har denna tradition negativa effekter på kvinnors ekonomi. Kvinnor som får barn och är föräldralediga, med påföljande år då de ofta prioriterar familjen framför yrket, innebär ett avbräck i karriären som få återhämtar sig efter. Forskning visar att kvinnors löneutveckling är parallell med mäns fram tills de får barn, sedan uppstår ett gap som aldrig riktigt fylls igen.²³ Den stress det innebär att bära ansvaret för barnen parallellt med yrkeslivet är också en bidragande orsak till många sjukskrivningar. Exempelvis har svenska Försäkringskassan visat att det är efter att andra barnet föds som kvinnors sjukskrivningar ökar mest²⁴. Det finns också undersökningar som visar att en pappa tar lika mycket föräldraledighet som mammor så ökar risken att han blir sjukskriven på grund av stressymptom till kvinnors nivå.

Vi kan alltså konstatera att det ojämnt fördelade hem- och omsorgsarbetet får stora ekonomiska konsekvenser för kvinnor.

---

²³ Kannisto, 2020

²⁴ Johansson, 2013

Givet de stora kostnader en föräldraledighet och föräldraansvar medför för arbetsgivaren, både i direkta kostnader som lön under föräldraledighet och tillfällig vårdledighet (VAB) och i indirekta kostnader för att rekrytera och skola in ersättare, finns det också en stor risk att arbetsgivare undviker att rekrytera kvinnor i fertil ålder²⁵, för att undvika dessa kostnader.

Föräldradagpenningarna har reformerats och en ny lag trädde i kraft den 1 augusti 2022. Föräldern som föder barnet får en graviditetspenning i 40 dagar. Föräldrapenningen fördelas jämnt mellan föräldrarna så att båda kan använda 160 föräldrapenningdagar. Det går att överföra högst 63 av dessa till den andra föräldern. Siffrorna nedan är från 2021 och utgår alltså från det tidigare systemet. Det nya systemet kommer sannolikt att öka mäns uttag av föräldrapenning, men det återstår att se hur mycket.

År 2021 var det 334 kvinnor som fick moderskapspenning och 388 män som fick faderskapspenning. 60% av dessa män tog dock ut faderskapspenning under dagar där också partnern var hemma antingen med moderskaps- eller föräldrapenning. Bara 50% tog ut dagar när partnern inte var hemma (ett antal pappor tog alltså också ut faderskapspenning både när partnern var hemma och partnern inte var hemma).

---

²⁵ Attila et al, 2024

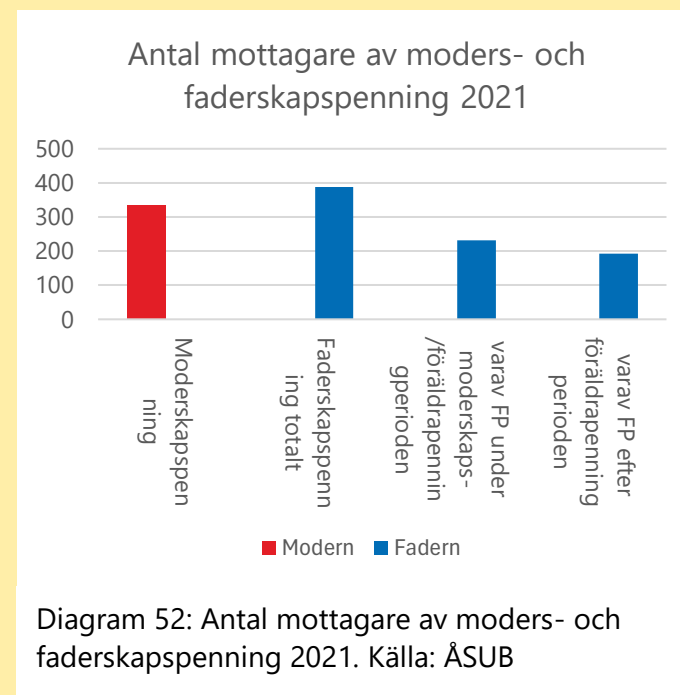

Diagram 52: Antal mottagare av moders- och faderskapspenning 2021. Källa: ÅSUB

Även om papporna tog ut faderskapspenning tog de ut betydligt färre dagar av faderskapspenning än mammorna tog ut dagar för moderskapspenning. I genomsnitt tog mammorna ut 87 dagar moderskapspenning. Papporna tog ut i genomsnitt 25 dagar. Det genomsnittliga antalet dagar som togs ut medan också modern var hemma var 17, medan de som var hemma när partnern inte hade moderskaps- eller föräldrapenning tog ut i genomsnitt 31 dagar. De män som valde att vara hemma ensamma med barnen var alltså hemma i genomsnitt i en månad.

Utöver perioden för moder- och faderskapspenning kan föräldrarna vara hemma med föräldrapenning. Andelen mottagare av föräldrapenning är relativt jämn: 54% är kvinnor och 46% män. Männen tar dock ut föräldrapenning betydligt kortare tid. 86% av alla föräldrapenningdagar betalas ut till modern, 14% till männen.

Det innebär att av dem som tar ut föräldrapenning tar kvinnor ut i genomsnitt 152 dagar, motsvarande ungefär 5 månader, medan män tar ut 29 dagar, alltså ungefär en månad.

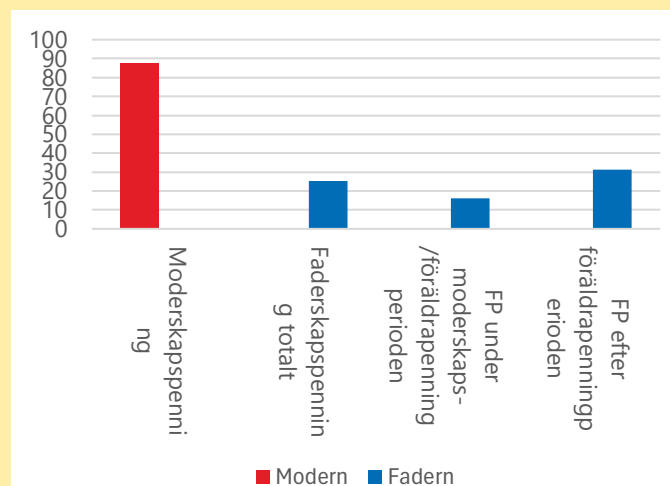

Diagram 53: Antal dagar för moders- och faderskapspenning per kön 2021. Källa: ÅSUB

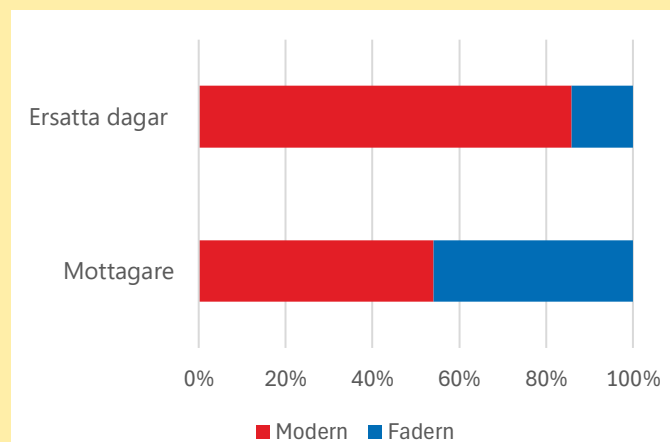

Diagram 54: Andel (%) ersatta dagar och mottagare av föräldrapenning per kön 2021. Källa: ÅSUB

Att kvinnor tar ut så stor del av föräldraledigheten är inte unikt på Åland, men det är högt. I Danmark och Finland (förutom Åland) är det bara 11% av dem som tar ut föräldrapenning som är män. På Åland är det 14%, vilket är något mer men ändå långt ifrån Island, Norge och Sverige där andelen män är mellan 25 och 30%.

När perioden för föräldrapenningen är slut kan föräldrarna välja att söka hemvårdsstöd för ett barn fram tills att barnet är tre år. Hemvårdsstödet förutsätter att barnet inte går i barnomsorg utan tas om hand av föräldrarna. I vissa familjer kan föräldrarna pussla med arbetstider och komplettera med far- och morföräldrar för att lösa barnomsorgen, men för de flesta innebär hemvårdsstödet att en förälder helt eller delvis avstår från lönearbete under en period. I de fallen innebär det flera års frånvaro på arbetsmarknaden, och på det följer en eftersläpning i karriär- och löneutveckling som kan vara svår att ta igen. Det riskerar också skapa en fastlåsnings-effekt som gör det svårare att återvända till arbetsmarknaden när barnen vuxit upp.²⁶ Forskning visar också att kvinnor som inte har ett arbete använder hemvårdsstödet mer än andra²⁷ och att högre stödnivåer medför större uttag.²⁸ Hemvårdsstödet innebär alltså en bidragande försörjning för den som inte har arbete, men riskerar också att skapa fastlåsnings-effekter där personen får svårare att återvända till yrkeslivet. Att inte ha en egen inkomst innebär att den person som är hemma blir ekonomiskt beroende av den som har yrke och lön.

---

²⁶ Räsänen, 2023

²⁷ Närvi et al, 2023

²⁸ Österberg et al 2021

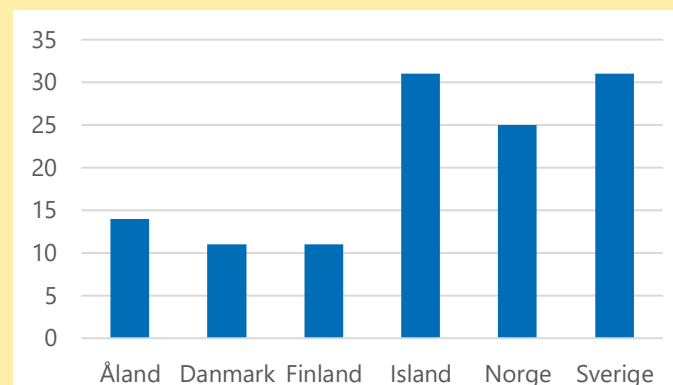

Diagram 55: Andel (%) av föräldrapenningsdagarna som tas ut av män 2019. Källa: Nordiska ministerrådet

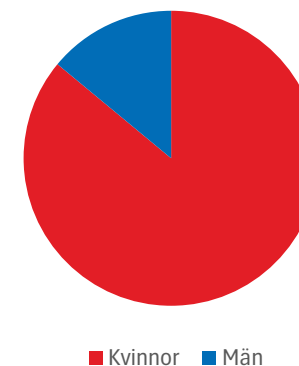

Diagram 56: Andel (%) mottagare av hemvårdsstöd per kön 2021. Källa: ÅSUB

En överväldigande majoritet av dem som får hemvårdsstöd är kvinnor. 2021 var det 719 kvinnor och 117 män som fick hemvårdsstöd, alltså 86% kvinnor.

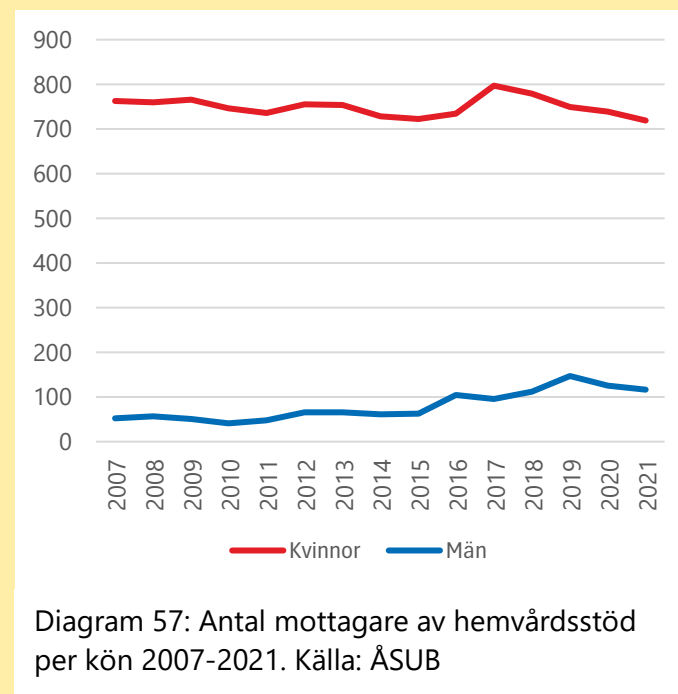
Kvinnor som använder hemvårdsstöd i större utsträckning tenderar att vara ekonomiskt beroende av sina partners, eftersom de inte har någon egen inkomst under denna period.

Antalet och andelen män har ökat de senaste 15 åren. 2007 var andelen män bara 6%, alltså mindre än hälften av dagens 14%. Ökningen sker dock från väldigt låga nivåer och det är fortfarande i första hand kvinnor som tar hand om barnen och får de negativa ekonomiska konsekvenserna av det.

Den som blir sjuk

Sjukpenning ersätter inkomstförlust vid sjukdom. Det ersätter både kortare tillfällig sjukdom men också längre sjukskrivningsperioder för allvarliga och långvariga sjukdomar.

Antalet dagar ersatta med sjukpenning har ökat avsevärt sedan 1990-talet, från 61 000 till 111 000. Under samma period (2000-2021) har Ålands befolkning ökat från 26000 till 30000. Det är alltså inte en ökande befolkning som orsakar det ökade antalet sjukdagar, utan ökad sjukdom.

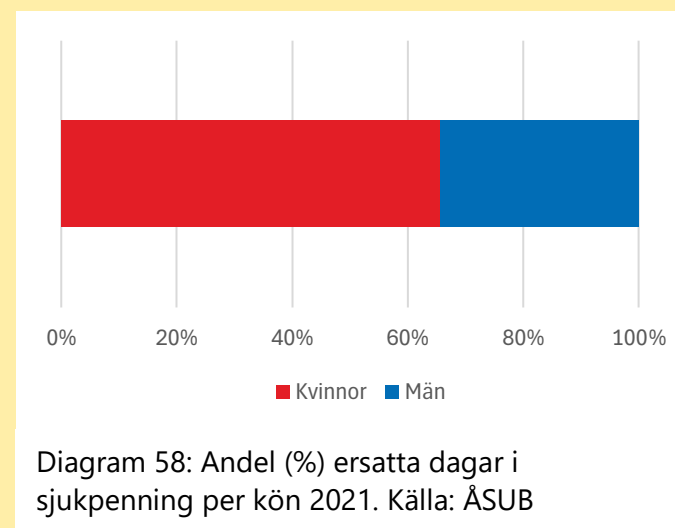
Förändringen gäller främst kvinnor men i någon mån även män. År 2000 stod kvinnor för 55% av sjukpenningdagarna, 2020 för 66%, alltså nära två tredjedelar. Det innebär att kvinnor har nära dubbelt så många sjukpenningdagar som män. Sjukpenningdagarna fångar både korta sjukskrivningar, som vid magsjuka eller feber, och långa sjukskrivningar vid allvarliga fysiska eller psykiska sjukdomar.

Att kvinnor är sjuka i högre grad än män förklaras ofta av två huvudfaktorer: För det första arbetar de oftare i människonära yrken, så kallade kontaktyrken, där de utsätts för smitta av exempelvis barn på dagis, patienter i vården, äldre omsorgstagare eller kunder i butiken.²⁹ Detta ökar antalet korta sjukskrivningar, vilket blev påtagligt under pandemin. För det andra utsätts de för mer slitage både fysiskt och psykiskt, med yrken där lyft och monotona rörelser är svåra att automatisera, tiden är knapp och konsekvenserna av ett sämre utfört arbete stora.³⁰ Till det kommer ansvaret för det obetalda omsorgsarbetet i hemmet, som försvårar är återhämtning. Sammantaget leder det till fler långtidssjukskrivningar för både stress, slitage och värk.

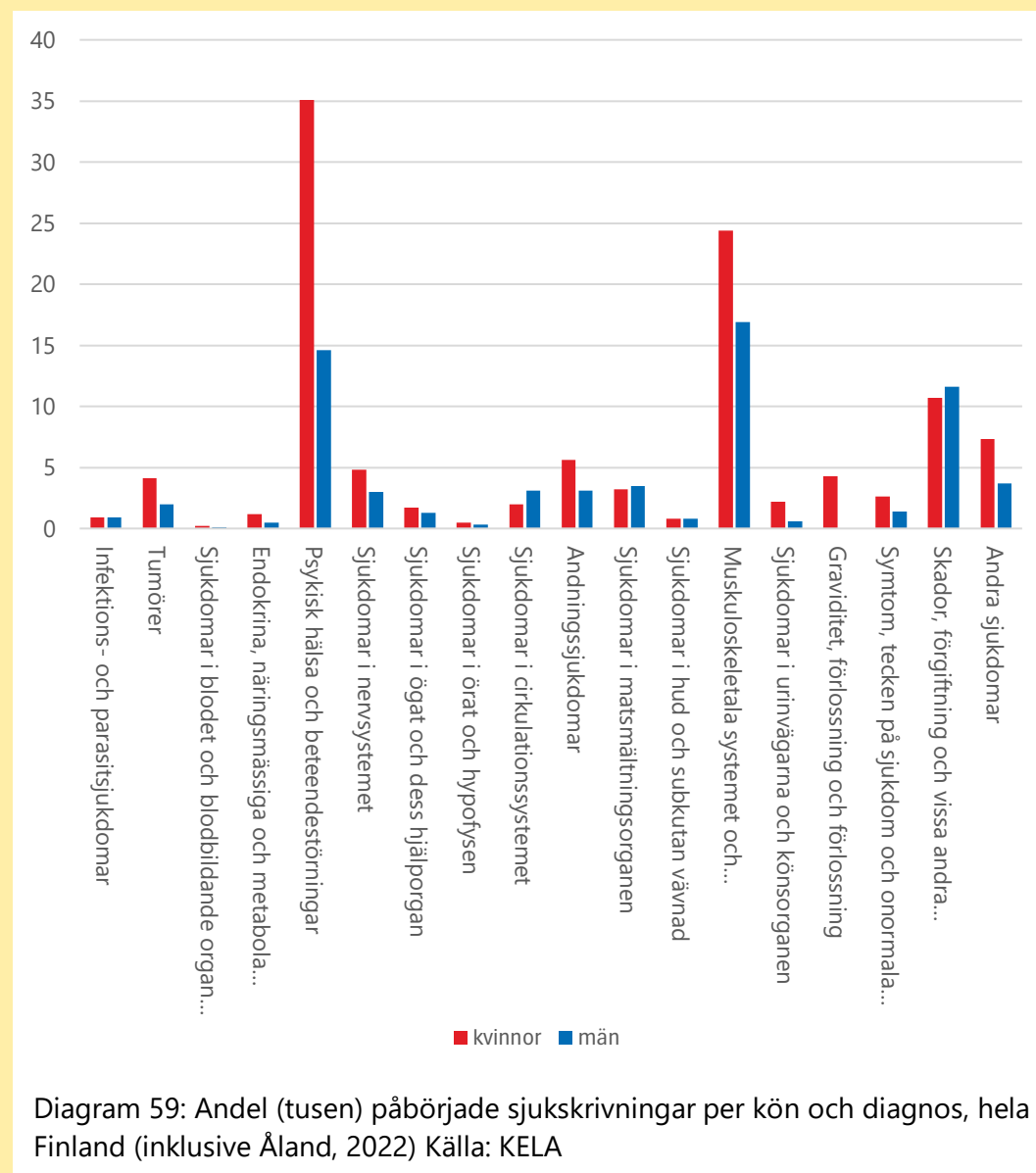
---

²⁹ Ervasti, 2023

³⁰ Immonen et al 2020

Att kvinnor och män blir sjukskrivna av olika anledningar återspeglas i sjukskrivningsstatistiken. Statistiken i diagrammet täcker hela Finland, men det är sannolikt att mönstren är detsamma på Åland. I båda de två största sjukskrivningsgrupperna: psykisk hälsa och beteendestörningar samt muskoskeletala systemet och bindvävsjukdomar är kvinnor i påtaglig majoritet. Kvinnor har 35 000 påbörjade sjukskrivningar för psykisk hälsa och beteendestörningar, sannolikt en stor del av dem stressrelaterade. Detta i jämförelse med män som har knappt 15 000 påbörjade sjukskrivningar. Kvinnor har knappt 25 000 påbörjade sjukskrivningar för muskoskeletala systemet och bindvävsjukdomar, män har 16 000. I denna grupp finns många av de skador och sjukdomar som orsakas av tunga lyft och monotona repetitiva rörelser.

Om vi tittar på antalet personer som fått sjukdagpenning har även det ökat, men inte i motsvarande grad som antalet sjukdagar, från ungefär 1600 år 2000 till 1900 år 2021. Under pandemiåren finns en tydlig topp men ökningen är konstant över längre tid.

Medan antalet män som får sjukpenning över tid är någorlunda konstant mellan 600 och 700 under 2000-talet ökar antalet kvinnor från ungefär 900 år 2000 till 1200 år 2021. En förklaring kan vara ett ökande tempo i vardagen, där utrymmet för pauser är mindre, både på arbetet och i hemmet.³¹ 2021 var andelen kvinnor som får sjukpenning 64%, alltså ungefär två tredjedelar av samtliga sjukpenningdagar.

Kvinnor utgör alltså ungefär två tredjedelar av samtliga mottagare av sjukpenning, och får ungefär två tredjedelar av de utbetalda sjukpenningdagarna. Det visar att kvinnor och män i genomsnitt får ungefär lika många sjukpenningdagar per person. Bland dem som är sjukskrivna är antalet sjukdagar alltså ungefär detsamma oberoende av kön. Om många sjukpenningdagar beror på flera korta sjukskrivningar eller en lång går inte att utläsa ur statistiken.

Att antalet sjukpenningdagar utbetalda till kvinnor ökar mer än antalet kvinnor som tar emot sjukpenning antyder att kvinnor blir sjukskrivna under längre perioder än tidigare. Om det beror på fler korta sjukskrivningar eller att korta sjukskrivningar ersatts med längre kan vi inte med säkerhet säga.

Längre och många sjukskrivningsperioder får mer långsiktiga konsekvenser än korta och få. En kort sjukskrivning innebär ett visst inkomstbortfall innevarande månad. Om antalet sjukdagar under ett år blir många får det mer långsiktiga ekonomiska konsekvenser: årsinkomsten minskar och därmed underlag för pension och andra ersättningar i framtiden. Dessutom kan möjligheterna till

³¹ Lepistö, 2024

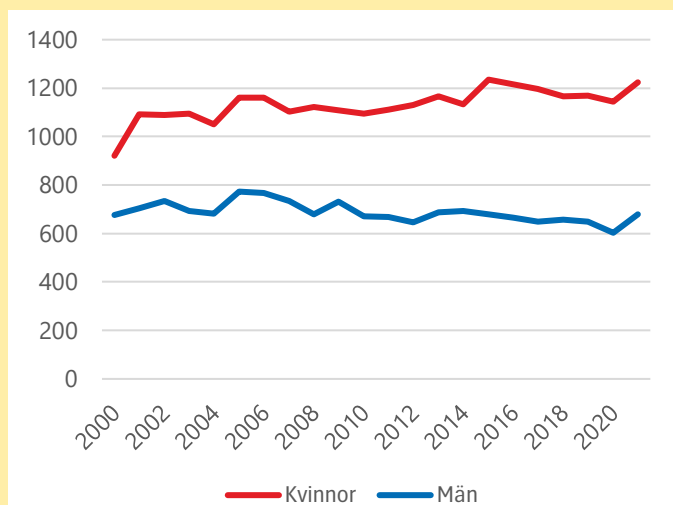

Diagram 60: Mottagare av sjukpenning per kön 2000-2021. Källa: ÅSUB

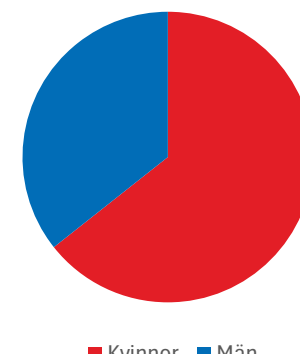

Diagram 61: andel (%) mottagare av sjukpenning per kön 2021. Källa: ÅSUB

utveckling i arbetet påverkas av hög frånvaro, vilket påverkar löneutvecklingen. Att kvinnor är sjukskrivna i högre grad än män ökar alltså den ekonomiska ojämställdheten i samhället. Män får också mer per dag i sjukdagpenning jämfört med kvinnor. 2021 fick kvinnor i genomsnitt 61€ per dag i sjukpenning, medan män fick knappt 68€. Detta är en effekt av att sjukdagpenningen beräknas utifrån ordinarie inkomst, som är lägre för kvinnor. Den skillnad som finns i lönesättning går alltså igen i de sociala trygghetssystemen.

Den som är så sjuk att den inte bedöms kunna återvända till arbete kan få sjukpension. Det gäller fler kvinnor än män: 2021 gällde detta 353 kvinnor och 261 män. Med andra ord var 57% av alla sjukpensionärer kvinnor.

Att kvinnor är i majoritet bland sjukpensionärer har sannolikt samma orsaker som att kvinnor oftare är sjukskrivna än män. Om fler kvinnor drabbas av långsiktiga och kroniska symptom, ofta psykiska³², så kommer också fler att drabbas så hårt att de inte kan återvända till arbetsmarknaden.

---

³² Lehtola, 2020

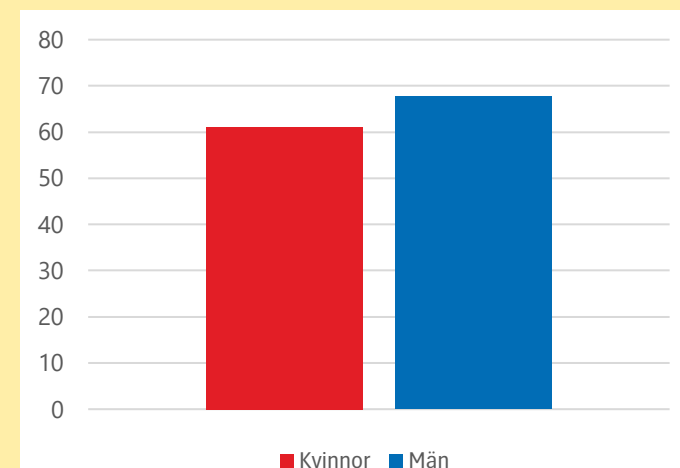

Diagram 62: Genomsnittlig sjukdagpenning (€) Per kön 2021. Källa: ÅSUB

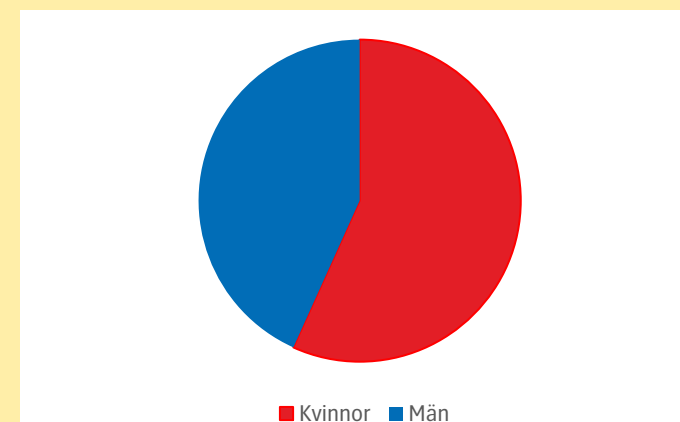

Diagram 63: Andel (%) sjukpensionärer per kön 2021. Källa: ÅSUB

Ersättningen vid sjukpension är något högre för män än för kvinnor, men skillnaden är betydligt mindre än lönegapet. Manliga sjukpensionärer tillhör alltså inte den grupp män som har en betydligt bättre ekonomi än kvinnor, utan finns oftare i de lägre inkomstdecilerna där könsskillnaden är mindre.

Närståendestöd

Den som tar hand om en närstående kan beviljas stöd för närståendevård. I de flesta fall är den närstående en äldre person men det kan också vara en yngre person med funktionsnedsättning eller sjukdom som vårdas av till exempel föräldrar eller partner. Fler män än kvinnor vårdas av någon som får stöd för närståendevård men mönstret varierar över tid. Bland personer mellan 18 och 64 år är det något fler kvinnor än män som vårdas, och bland personer över 75 år är det ungefär lika. Det är alltså främst bland de yngsta, 0–17 år, och i åldern 65–75 år som män är i majoritet av de som får vård.

I gruppen 65–75 år är en möjlig förklaring att kvinnor ofta är yngre än sina manliga partners och dessutom mer vana vid en omvårdande roll, vilket gör det vanligare att en kvinnlig partner vårdar en manlig i denna ålder. Bland ännu äldre har vårdbehovet blivit så stort och den kvinnliga partnern själv så gammal att samhället tar över den omvårdande rollen.

Varför antalet pojkar mellan 0–17 år vårdas är mer oklart. En möjlig orsak är att fler pojkar diagnostiseras med olika neuropsykiatriska sjukdomar. En annan är att flickors funktionsnedsättningar mer sällan diagnostiseras eftersom de tar sig andra uttryck. Flickor är inte i lika hög grad som pojkar "utåtagerande" och "bråkiga" och deras stödbehov syns därför inte lika tydligt, vilket gör att stödinsatserna uteblir.

Oavsett vem som får vård är kvinnor oftare den som vårdar och därmed får det ekonomiska stödet för närståendevård. Medan andelen kvinnor bland dem som

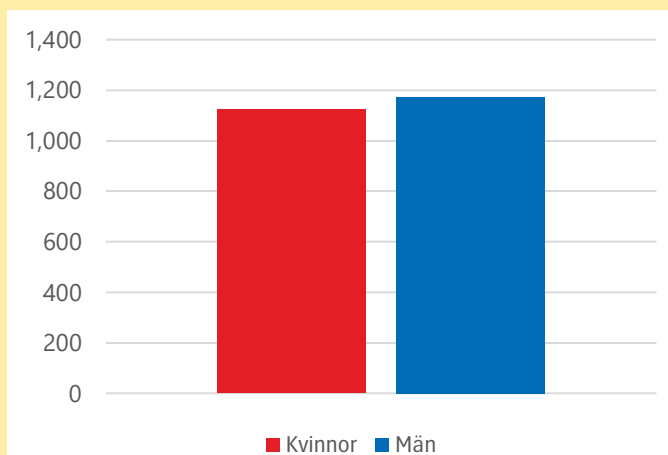

Diagram 64: Ersättning vid sjukpension per kön, € per månad 2021

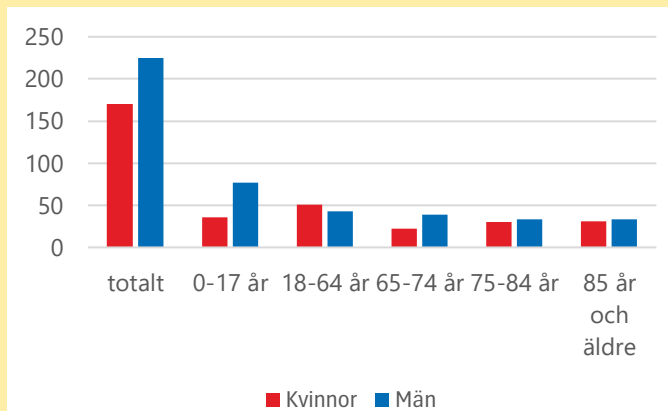

Diagram 65: Antal vårdade med närståendestöd per kön 2021. Källa: ÅSUB

får vård är 43% är andelen kvinnor bland dem som vårdar 68% totalt, och bland vårdare över 65 är 62% kvinnor. Att kvinnor oftare än män ger vård får effekter både på ekonomi och livsstil, eftersom deras deltagande i arbetsliv och socialt liv begränsas³³.

2021 var det 279 kvinnor som fick stöd för närståendevård och 131 män. En majoritet av kvinnorna, 171 personer, var under 65. Bland männen var det ungefär lika många över och under 65 år.

Kvinnor under 65 måste i de flesta fall avstå helt eller delvis från avlönat arbete för att vårda en närstående i den omfattning som krävs för att få stöd för närståendevård. Det innebär att vården av närstående är ytterligare en form av stöd som visserligen ofta är nödvändig för många för att få tillvaron att fungera, men som också minskar kvinnors närvaro på arbetsmarknaden och ökar deras ekonomiska utsatthet.

---

³³ EIGE, 2019

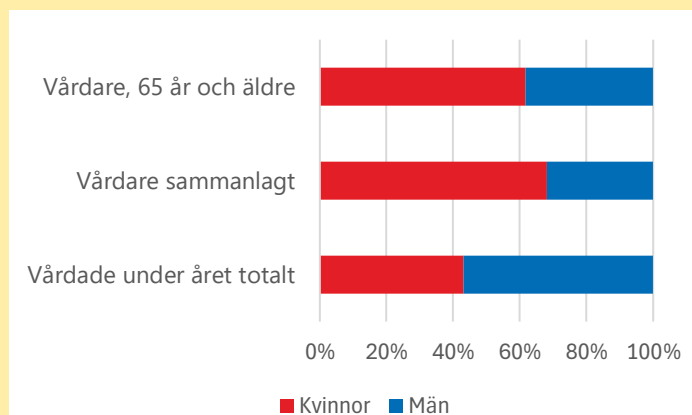

Diagram 66: Vårdare och vårdade per kön 2021
Källa: ÅSUB

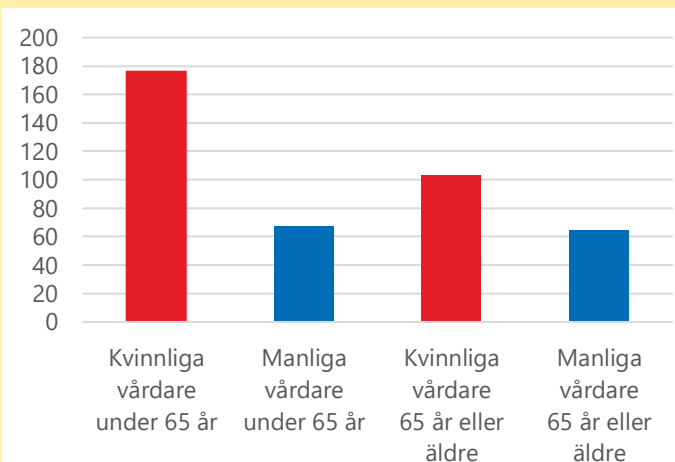

Diagram 67: Antal vårdare med stöd. För vård av närstående 2021. Källa: ÅSUB

Inkomster från företagande

Kvinnor driver företag i lägre grad än män. 2021 var det 30% av alla företag på Åland som drevs av kvinnor. 515 kvinnor och 1185 män var företagare.³⁴ Av de ålänningar som räknas som företagare är enbart en dryg fjärdedel, 27% kvinnor. Siffran stämmer väl överens med hur det ser ut i Finland som helhet.³⁵

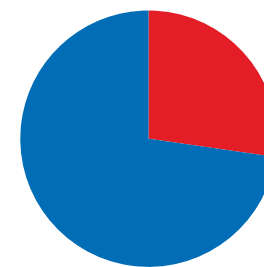
Kvinnors större ansvar för det obetalda hem och hushållsarbetet kan spela roll för att kvinnor både startar företag mer sällan än män och tjänar mindre på företaget än män. Det gäller inte minst barnafödandets påverkan: i de flesta fall föder kvinnan familjens barn, och behöver därmed en period av ledighet i anslutning till förlossningen, vilket kan vara svårt som företagare, och ansvaret för hem och familj sätter gränser för hur mycket tid och energi som kan läggas på företagandet. Många fler kvinnor än män startar också företag som ett sätt att kombinera föräldraskap med yrkesliv, alltså som en verksamhet som ska kunna anpassas efter familjens behov. Män har i högre grad en partner som tar huvudansvaret för familjen och ser på företaget som ett vanligt jobb. Kvinnor uppger också oftare än män att de löser familjesituationen genom att arbeta hemifrån.

Kvinnors inkomster från företagande är också påtagligt lägre än mäns. Medelvärdet för inkomster från företag var 2022 11 600€ för kvinnor och 19 000€ för män, också det motsvarande Finland som helhet³⁶. Medianinkomsterna är betydligt lägre, 3300€ för kvinnor och 8300€ för män.

³⁴ Ålandstidningen, 2008

³⁵ VARMA, 2022

³⁶ VARMA, 2022

■ Kvinnor ■ Män

Diagram 68: Andel kvinnor och män bland företagare 2020. Källa: ÅSUB

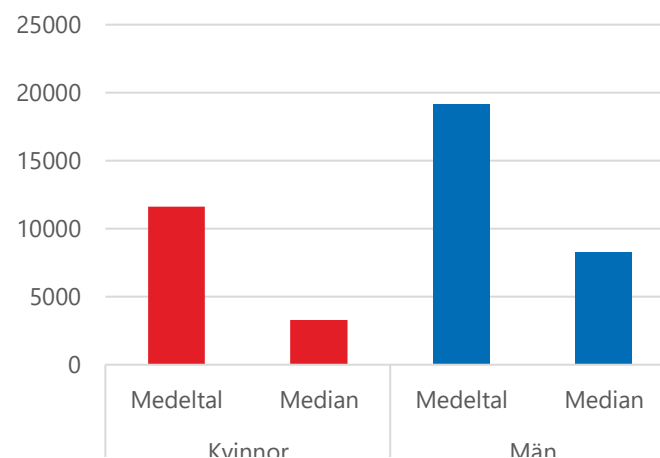

Diagram 69: Företagsinkomster, medel och median per kön 2022. Källa: Skatteförvaltningen

Tittar vi på fördelningen mellan olika deciler ser vi att de flesta företagare har så låga inkomster från sina företag att de troligen inte kan försörja sig på det. Mer än hälften av alla män och 70% av kvinnorna har företagsinkomster på under 10 000€ per år. Bara 20% av männen och 10% av kvinnorna har företagsinkomster på över 30 000€ per år. Kvinnors företagsinkomster är, med undantag av de två högsta decilerna, under hälften av mäns. Till skillnad från de tidigare inkomsttyperna är det i den nionde decilen, bland de 10% kvinnor respektive män som har högst inkomster, som könsskillnaden är minst. Kvinnor tjänar 66% av mäns inkomster på företaget.

Kvinnors i jämförelse låga inkomster på företagandet är troligen en konsekvens av att kvinnor har en annan huvudsaklig inkomstkälla. Många både kvinnor och män arbetar deltid i ett familjeföretag, exempelvis ett lantbruk, samtidigt som de har en anställning med lön. Det är möjligt att detta är vanligare bland kvinnor än bland män. Det är också möjligt att kvinnors företagande sker helt eller delvis tillsammans med mannen, och att företaget är registrerat på mannen trots att även hon är delaktig.

Att kvinnors inkomster är så mycket lägre riskerar att skapa onda cirklar, där behovet av alternativ försörjning står i vägen för att satsa helt på företaget så att det växer³⁷. Undersökningar visar att kvinnor mer sällan än män får ta del av olika former av företagsstöd avsedda att underlätta tillväxt och innovationskraft i företagen.

Det är också möjligt att kvinnor driver små företag medan deras huvudsysselsättning är att ta hand om hem och familj. Kvinnan är då i huvudsak försörjd av en partner. Detta kan få stora konsekvenser om relationen upphör, antingen genom skilsmässa eller dödsfall, eller om partnern blir arbetslös eller sjuk och inte längre kan försörja familjen. Det är alltså ofta ett relativt välstånd i

³⁷ Jämställdhetsmyndigheten, 2024

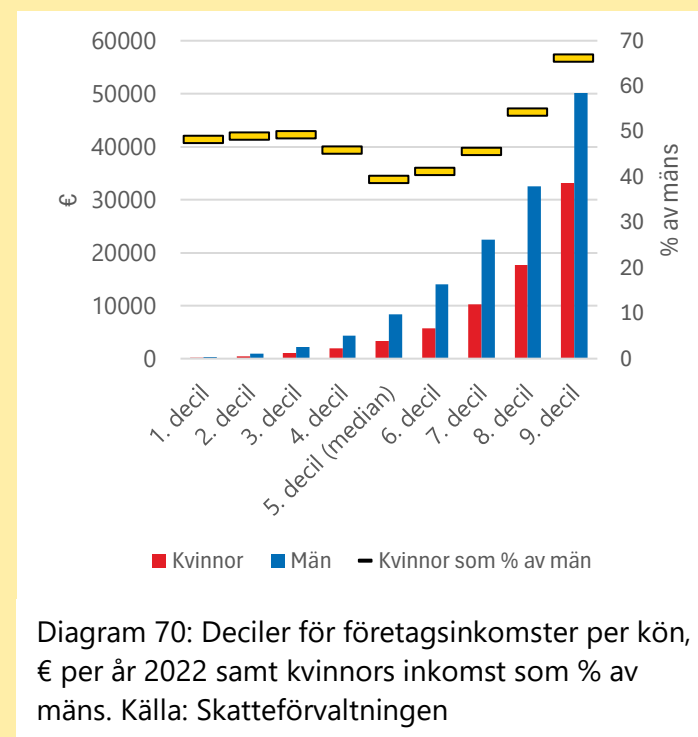

Diagram 70: Deciler för företagsinkomster per kön, € per år 2022 samt kvinnors inkomst som % av mäns. Källa: Skatteförvaltningen

stunden, men med stora risker. Det påverkar också kvinnans pension senare i livet.

Kvinnor och män driver också olika typer av företag. Siffror från 2008 pekar mot att de mönster som syns på arbetsmarknaden generellt också syns inom företagandet: män verkar inom jordbruk och fiske, bygg, transport och industri. Kvinnor finns främst inom:

- professionell, vetenskaplig och teknisk verksamhet (till exempel arkitekter, grafiska formgivare, översättare, konsulter och revisorer)
- hälsa och socialtjänst
- annan serviceverksamhet
- jord- och skogsbruk och
- parti- och detaljhandel.³⁸

Branschernas strukturella förutsättningar sätter gränser för vinst och expansionsmöjligheter. Personliga tjänster riktar sig ofta till privatpersoner och är i många fall att betrakta som "lyxkonsumtion" i bemärkelsen att det går att avstå från dem om priset är för högt. De är också begränsade till den lokala marknaden, eftersom de ofta förutsätter personliga möten. Det gäller exempelvis frisörbesök, hud och nagelvård eller tjänster i hemmet. Dessa förutsättningar sätter ett informellt tak för hur mycket kvinnor kan tjäna på sitt företagande.

Inkomster från ägande

Företagsinkomsterna i förra kapitlet avser beskattningsbara inkomster av företaget, motsvarande lönen för en anställd. Men företag och annat ägande kan också generera andra inkomster, exempelvis ränta eller hyra från fastigheter. För den som äger aktier som i företag det också ges inkomster från eventuella vinster, så kallade dividender. De flesta invånare har inga eller mycket små sådana inkomster, vilket gör medianvärdet mindre intressant - det är lågt både för kvinnor och män. I medelvärdet ser vi hur mäns inkomster är runt dubbelt så höga både vad gäller kapitalinkomster och vad gäller mottagna dividender. Kvinnors kapitalinkomster är i medel 6300€ per år medan mäns är 12 400€. Kvinnor får i genomsnitt 5 600€ i dividender, medan män får 11 300€.

Ett diagram över kapitalinkomster per deciler visar tydligt hur både ojämnt och ojämligt de fördelar sig. De 10% med högst kapitalinkomster har mer än dubbelt så höga inkomster som nästa 10%, oavsett kön. Kvinnor vid nionde decilen har en kapitalinkomst på 10 800€ per år jämfört med som minst 4800€ vid åttonde decilen. Män vid nionde decilen har en inkomst på 20 600€ jämfört med 8600€ vid åttonde decilen.

De 10% av männen som har högst kapitalinkomster har nära dubbelt så höga inkomster som de 10% av kvinnorna som har högst kapitalinkomster.

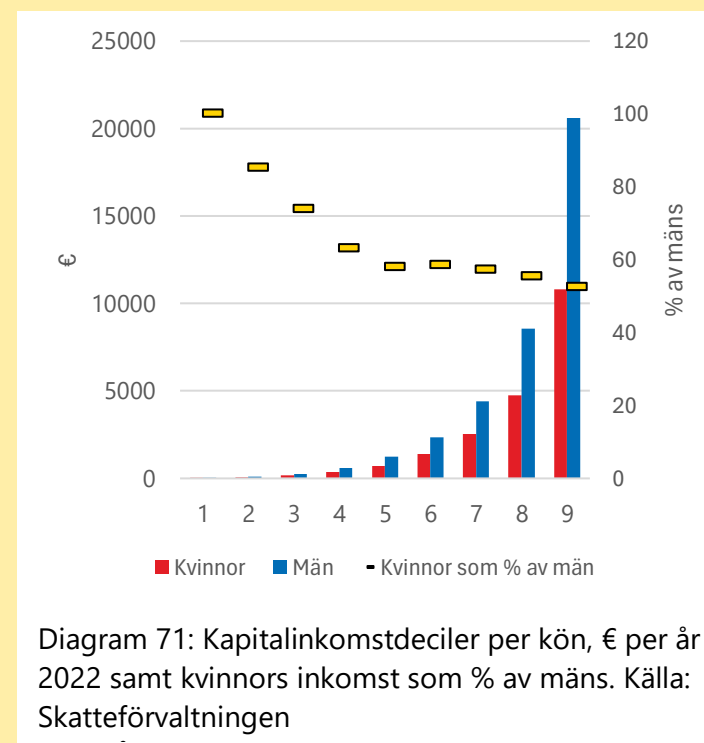

Diagram 71: Kapitalinkomstdeciler per kön, € per år 2022 samt kvinnors inkomst som % av mäns. Källa: Skatteförvaltningen

Mottagna dividender är ännu mer ojämnt fördelade. Vid sjunde decilen, alltså som skiljer de 70% som har lägst inkomster från de 30% som har högst inkomster, är inkomsterna från dividender 1400€ för kvinnor och 2300€ för män, per år. I den nionde decilen är inkomsterna för dividender 7300€ för kvinnor och 15800€ för män. Både vad gäller kapitalinkomster och dividender återser vi alltså den lilla gruppen män med mycket höga inkomster.

Skillnader i inkomster från kapital och mottagna dividender återspeglar en skillnad i ägande. Ägande är en tillgång för att det genererar inkomster, men också för att det utgör en reserv som vid behov kan omvandlas till pengar - på olika lång tid, och med olika mycket arbete. En fastighet som behöver säljas tar längre tid att omsätta till kontanter än aktier som kan säljas snabbt. Trots det utgör den en ekonomisk säkerhet. Högre inkomster från kapital avspeglar alltså en större ekonomisk trygghet, möjligheter att göra investeringar, ta lån och annat som följer med ekonomisk trygghet.

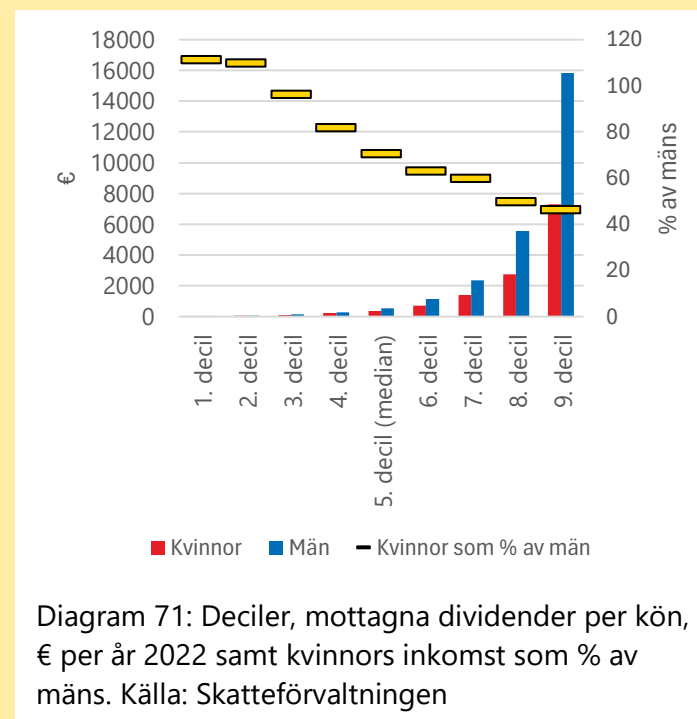

Diagram 71: Deciler, mottagna dividender per kön, € per år 2022 samt kvinnors inkomst som % av mäns. Källa: Skatteförvaltningen

Blir det mer eller mindre jämställt?

Över tid minskar skillnaden mellan kvinnor och män något, men långsamt. Diagrammet nedan visar utvecklingen av kvinnors medelinkomst i relation till mäns från 2014 till 2022. Kvinnors förvärvsinkomst var 2014 75% av männens, 2022 var den 78%, en svag men genomgående ökning. Även inom företagsinkomster minskar skillnaden över tid. Kvinnors företagsinkomster som andel av mäns ökar från 53% 2014 till 61% 2022. Pandemiåren utgör ett undantag, där kvinnors företagsinkomster minskade mer än mäns. Det är alltså sannolikt att kvinnors företagande drabbades hårdare av pandemin. Vad gäller kapitalinkomster är utvecklingen av könsskillnaden mer ojämn och det är svårt att se någon tydlig utveckling.

Sammantaget kan vi alltså se en långsam utveckling mot ökad jämställdhet i inkomster, men utvecklingen går mycket långsamt.

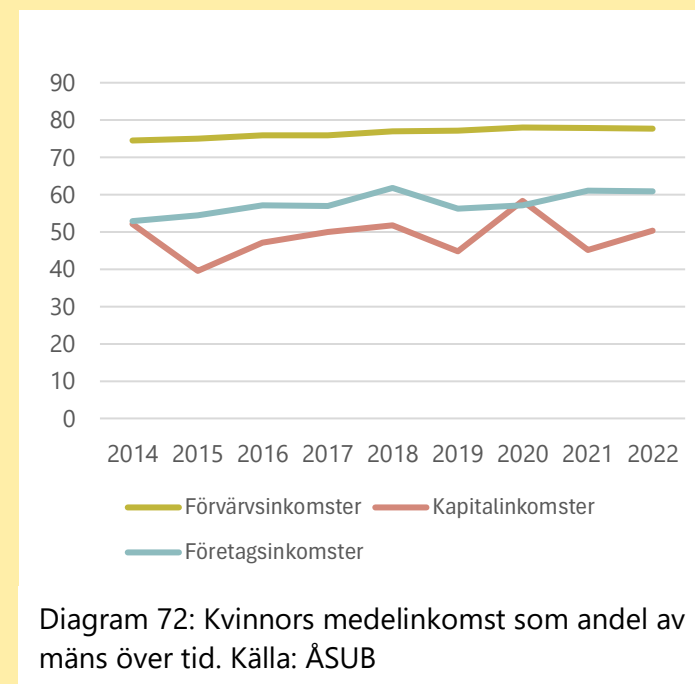

Diagram 72: Kvinnors medelinkomst som andel av mäns över tid. Källa: ÅSUB

Om inkomsterna är alldeles för låga

Fattigdom mäts i huvudsak på två sätt: Absolut fattigdom och relativ fattigdom. Absolut fattigdom är en uppskattning av den summa som behövs för att överleva. I västvärlden är det dock vanligare att tala om den relativa fattigdomsgränsen, alltså möjligheten att upprätthålla en rimlig levnadsstandard i det samhälle man lever. Den relativa fattigdomsgränsen beräknas på olika sätt, här används definitionen från ÅSUB:s utredning om ekonomisk ojämlikhet, vilken är 60% av medianinkomsten på Åland. Beräkningen sker i hushåll per konsumtionsenhet. Inkomst per konsumtionsenhet är ett mått som tar hänsyn till ett hushålls försörjningsbörda. Ett enpersonshushåll utgör en konsumtionsenhet. Varje vuxen som därefter tillkommer utgör ytterligare 0,7 konsumtionsenheter, och varje barn under 18 år utgör 0,5 konsumtionsenheter. Enligt denna beräkning innebar relativ fattigdom 2021 en inkomst på under 16 544€ per år³⁹, alltså 1 379€ per månad innan skattefria transfereringar (bidrag).

2021 levde 13,1% av befolkningen på Åland under den relativa fattigdomsgränsen, vilket var något högre än i Finland, men lägre än i Sverige och EU, utifrån den disponibla inkomsten, alltså efter skatter och andra transfereringar.⁴⁰

2021 var det 25% av ensamboende kvinnor och 22% av ensamboende män som levde under fattigdomsgränsen innan de sociala transfereringarna. Särskilt många fattiga finns bland äldre ensamboende, i synnerhet kvinnor. 2021 var hälften av

³⁹ Ålands statistik och utredningsbyrå, 2024

⁴⁰ Ålands statistik och utredningsbyrå, 2024

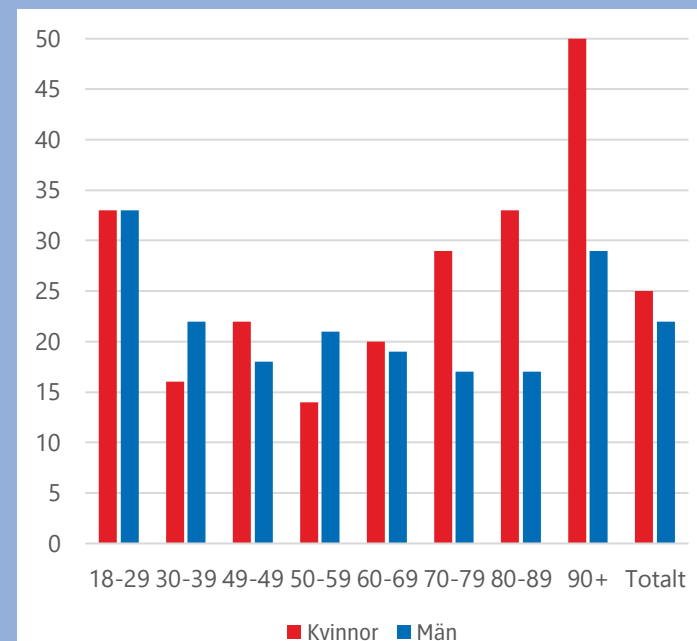

Diagram 73: Andel (%) ensamboende under fattigdomsgränsen före skattefria transfereringar, efter kön och åldersgrupp 2021. Källa: ÅSUB

de ensamboende kvinnorna över 90 år och 33% av de ensamboende kvinnorna 80-89 år som skulle leva i relativ fattigdom utan sociala transfereringar. Före pensionsåldern är skillnaden mellan könen små.

Den familjetyp som oftast lever i relativ fattigdom innan skattefria transfereringar är ensamstående föräldrar med flera barn. Även familjer med två vuxna med fyra barn lever ofta i relativ fattigdom. Sambandet är tydligt: fler vuxna ger oftast fler inkomster, vilket minskar risken för fattigdom. Fler barn ökar försörjningsbördan, vilket ökar risken för fattigdom.⁴¹ Viktigt att minnas i sammanhanget är att en stor majoritet, 78%, av ensamstående föräldrar är kvinnor, och har alltså i genomsnitt lägre lön än män.

De skattefria transfereringarna, exempelvis barnbidrag, bostadsbidrag och utkomststöd, utgör en viktig del av inkomsterna för de hushåll som riskerar relativ fattigdom. 2021 var det 25,4% av kvinnorna som inte nådde upp till den relativa fattigdomsgränsen innan de sociala transfereringarna, och 22,4% nådde inte upp efter de sociala transfereringarna. Bland män var det 21,8 som inte nådde den relativa fattigdomsgränsen innan de sociala transfereringarna och 20,4 efter. Även för de personer som inte når upp över den relativa fattigdomsgränsen efter sociala transfereringar utgör transfereringarna en viktig del av inkomsten.

Utkomststöd

Utkomststöd beviljas hushåll och inte individer vilket gör att statistiken inte kan könsuppdelas fullt ut. Därför förs statistiken utifrån hushållens sammansättning. Antalet familjer med utkomststöd i diagrammet behöver också jämföras med det totala antalet familjer av denna typ på Åland för att säga något om hur vanligt det är med utkomststöd i en viss grupp. Eftersom det totala antalet är lågt och

---

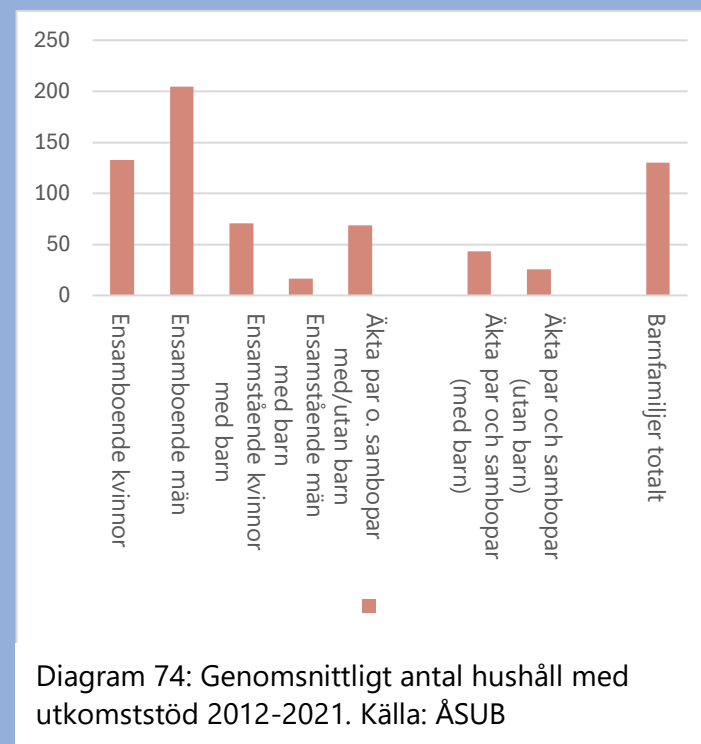
⁴¹ Ålands statistik och utredningsbyrå 2024

varierar mycket över tid är det svårt att uttala sig om andelar vid ett specificerat tillfälle. Variationer på ett tiotal individer kan ofta uppstå av en slump eller för att något inträffar lokalt som ökar antalet ekonomiskt utsatta plötsligt, exempelvis att ett företag läggs ned.

Ett exempel på den stora variationen är att det 2021 var 20 st ensamstående män med barn och 60 st ensamstående kvinnor med barn som fick utkomststöd. 25% av ensamstående med barn som fick utkomststöd var alltså män. Året innan, 2020, var det 9 män och 76 kvinnor (ensamstående med barn) som fick utkomststöd, och andelen män var det året 11%. Därför är det svårt att fästa för stor vikt vid enskilda år. Vi har därför räknat ut det genomsnittliga antalet under den senaste 10-årsperioden för att få en relativt rättvisande bild. Därefter återges utvecklingen över tid för att möjliggöra jämförelser.

Den största gruppen som får utkomststöd är ensamboende män (i genomsnitt 206 personer) följt av ensamboende kvinnor (132 personer). Det är sannolikt att en stor del av dessa är personer med olika typer av sociala svårigheter som inte klarar av ett arbete; exempelvis missbruk, psykisk sjukdom eller liknande, men som inte kvalificerar sig till andra stödformer.

Gruppen barnfamiljer totalt är ungefär lika stor som gruppen ensamstående kvinnor, (130 personer) Där finns familjer där inkomsterna inte räcker till för försörjningsbördan. En låg inkomst finns i grunden och svårigheterna att försörja sig ökar med antalet barn. Det gör att många av dessa familjer är ensamstående föräldrar, i synnerhet kvinnor som har lägre inkomst än män, och par med flera barn. 43 av dessa 130 är sambopar, där troligen en eller båda saknar arbete. 71 är ensamstående kvinnor och 17 ensamstående män. Att andelen ensamstående kvinnor är så många fler än män speglar sannolikt i första hand att det oftast är kvinnan som har barnen boende hos sig efter en separation. Kvinnor har förvisso lägre beskattningsbara inkomster än män generellt, men gruppen som får utkomststöd har sällan någon beskattningsbar inkomst alls utan är arbetslös eller står utanför arbetsmarknaden, och det gäller kvinnor och män i samma grad.

Om vi jämför över tid ser vi att antalet som behöver utkomststöd i olika grupper är ungefär lika stort över tid de senaste 20 åren. Även om det finns variationer i antal så är förhållandet mellan de olika grupperna ungefär detsamma. Den enda ihållande tendensen är en ökning av antalet ensamstående män med barn som får utkomststöd. Det är troligen en direkt effekt av att fler män bor med sina barn efter en separation, antingen varannan vecka eller på heltid.

Återigen ser vi alltså hur ansvaret för barnen, ett ansvar som av tradition och normer tillfaller kvinnor, skapar en ekonomiskt sämre position för kvinnor. Om något inträffar kan denna sämre ekonomiska position leda till den extrema utsatthet som ger rätt till utkomststöd.

Det finns tecken som tyder på att utkomststödet är underutnyttjat på Åland. Antalet som söker minskar trots att andelen som lever under fattigdomsgränsen ökar. Användandet är också lägre än i övriga nordiska länder. En orsak kan vara att det upplevs mer stigmatiserande att ansöka i små samhällen, där alla känner alla. Det kan också handla om bristande kunskap om sina rättigheter och hårdare tolkningar av handläggare.⁴²

Bostadsbidrag

Bostadsbidraget utgör ett viktigt komplement för att stödja boendeutgifter. Totalt fick 585 hushåll bostadsbidrag 2023, varav ungefär hälften var ensamboende och hälften barnfamiljer. Av barnfamiljerna var en stor andel familjer med enbart en vårdnadshavare, varav de flesta vi vet är kvinnor. Antalet barnlösa par med bostadsbidrag är mycket litet.

Liksom för siffrorna om utkomststöd saknas data över hur stor andel av respektive hushållstyp som får bostadsbidrag vilket gör det svårt att uttala sig om

⁴² Ålands statistik och utredningsbyrå 2024

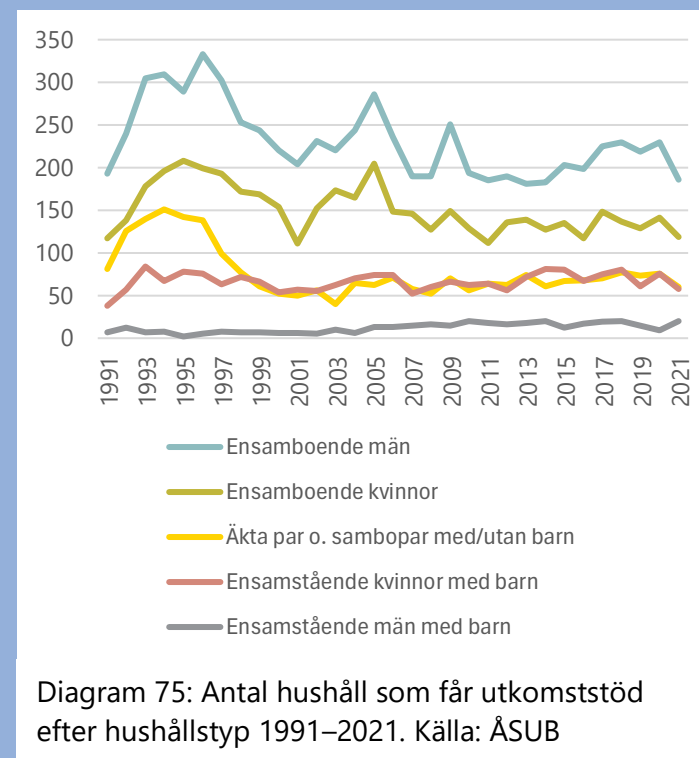

Diagram 75: Antal hushåll som får utkomststöd efter hushållstyp 1991–2021. Källa: ÅSUB

omfattningen. Vi saknar också data som delar upp ensamförsörjarfamiljer efter kön, vilket gör det svårt att jämföra. Utifrån siffrorna om utkomststöd vet vi att bland ensamboende med behov av ekonomiskt stöd är något fler män, medan en stor majoritet av barnfamiljer med en vårdnadshavare är kvinnor. Det är troligt att ungefär samma förhållanden gäller bostadsbidrag.

Barnfamiljer får också ett något högre bidragsbelopp. Ensamboende och barnlösa par får i regel under 300€ per månad i bidrag, medan barnfamiljer får närmare 400€. Det kan bero dels på lägre disponibel inkomst per person, men också på högre boendekostnader när familjen är större.

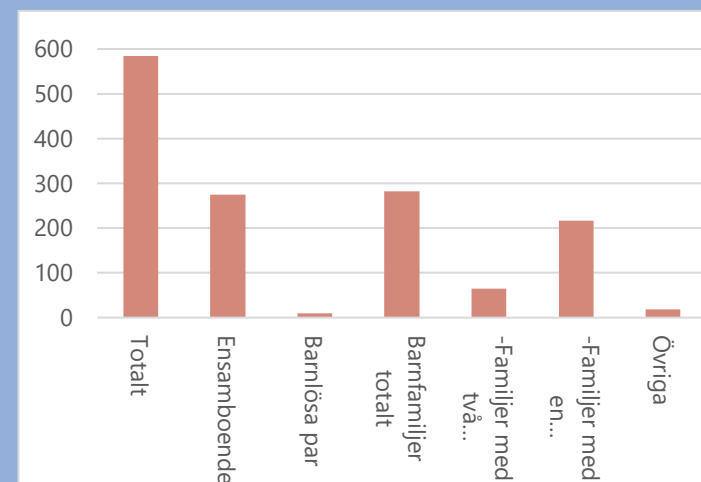

Diagram 76: Antal hushåll som får bostadsbidrag per hushållstyp 2023. Källa: ÅSUB

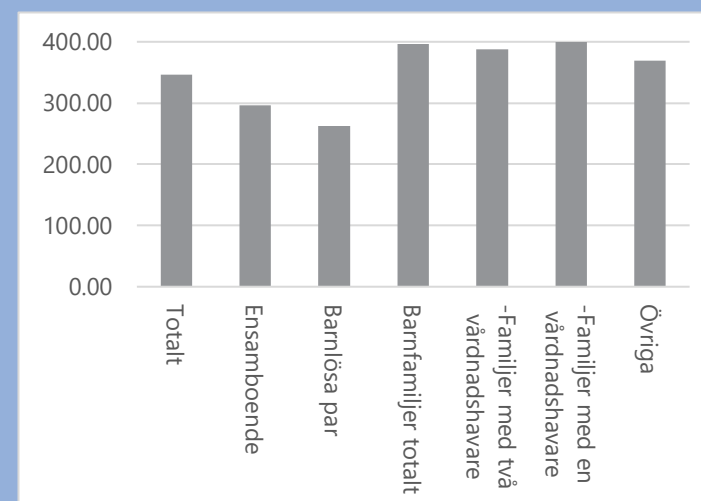

Diagram 77: Bidragsbeslupp i medel per hushållstyp, 2023. Källa: ÅSUB

Konsekvenser av ekonomisk ojämlikhet

Privatekonomin påverkar människors liv långt utöver att det styr konsumtionen. Ibland hör vi uttalanden om att "pengar inte spelar roll" eller "jag vill inte vara rikast på kyrkogården", men mycket forskning visar att det bara delvis stämmer. Vi blir inte lyckliga av att vara rika, men vi blir definitivt olyckliga av att vara fattiga!

Konsekvenser för hälsa och mående

Studier av folkhälsan visar att sociala faktorer, däribland ekonomi, har stor påverkan på människors hälsa, inte minst den psykiska hälsan.⁴³ I en rapport från landskapsregeringen 2003 får människor själva berätta om den stress och utsatthet som uppstår när pengarna inte räcker till. De berättar om en känsla av otillräcklighet i att inte kunna ge barnen sådant de behöver, som en baddräkt. Rapporten är gammal men liknande berättelser skulle sannolikt framkomma vid en ny studie.

Svenska Folkhälsomyndigheten visar i en studie från 2022 att det finns ett tydligt samband mellan ekonomiska problem och psykiska besvär.⁴⁴ Bland personer med ekonomiska problem var det 20% som också hade svåra besvär av ångslan, oro och ångest, jämfört med 6% bland dem som inte hade ekonomiska problem. Sambandet är troligen dubbelriktat. Delvis beror det på att svåra psykiska besvär påverkar arbetsförmågan vilket i sin tur påverkar ekonomin. Men ekonomiska

---

⁴³ Ålands statistik- och utredningsbyrå, 2019

⁴⁴ Lundström, 2023

svårigheter bidrar också till psykiska besvär, och kan förvärra besvär som redan finns.⁴⁵ Ekonomiska problem, som skulder och låg inkomst, ökar risken för psykisk ohälsa. De skapar stress, skam och isolering, vilket påverkar både den mentala och fysiska hälsan negativt.⁴⁶ Sämre ekonomi, i kombination med större försörjningsansvar, kan alltså vara en bidragande orsak till kvinnors högre nivåer av stress och psykiskt sämre mående.

Den ekonomiska stressen går också ut över nästa generation som inte har samma möjlighet som kompisarna till fritidsaktiviteter och nöjen. Effekten av relativ fattigdom blir tydligare i små samhällen. När antalet som har låg ekonomisk standard är litet är det också svårare att hitta andra med samma förutsättningar och bygga alternativa umgängesformer tillsammans med dem. Risken att isoleras är större och den ekonomiska utsattheten leder till större utsatthet även socialt.

Våldsutsatthet och ekonomisk utsatthet

Ekonomiskt våld⁴⁷ är en vanlig del av våld i nära relationer. Den som misshandlar - oftast en man - begränsar den utsattas - oftast en kvinnas - ekonomiska handlingsutrymme genom att ta kontroll över hennes pengar.

Även i situationer utan misshandel kan dålig ekonomi vara en anledning till att stanna i en relation som inte längre är bra eller rent destruktiv. Som vi sett är ensamstående kvinnor en av de grupper som lever med störst ekonomisk utsatthet. Att ta steget från en relativt välbärgad parförhållande till att vända på varje slant kan vara ett stort steg, i synnerhet för kvinnor som i regel har lägre lön än männen. Kvinnojourer i Sverige vittnar om att kvinnor som utsatts för fysiskt

---

⁴⁵ Håkansson, 2024

⁴⁶ Lumijärvi, 2022

⁴⁷ Folkhälsomyndigheten 2022

och psykiskt våld går tillbaka till de misshandlande männen enbart för att de inte vet hur de ska klara sig ekonomiskt ensamma. Kvinnors och mäns olika ekonomiska förutsättningar bidrar därmed till att kvinnor har svårt att lämna våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor.⁴⁸

Ekonomiska svårigheter kan också få indirekta konsekvenser genom att bidra till stress, psykisk ohälsa och isolering där ekonomiska svårigheter. Rapporten Utsatthetens bredd och djup⁴⁹ visar tydligt hur social och ekonomisk utsatthet är en viktig gemensam faktor för de barn som är mest utsatta för våld i hemmet och sexuellt våld. Den troliga orsaken är att föräldrarna inte kan vara närvarande och ge barnen det stöd och skydd de behöver, eftersom de antingen mår för dåligt eller helt enkelt är på arbetet istället för i hemmet. Att ekonomiska svårigheter ofta bidrar till isolering bidrar också till att barnen saknar ett nätverk av andra vuxna som kan fylla förälderns plats.

Även om de allra svåraste konsekvenserna med stor utsatthet och våld enbart drabbar ett fåtal finns liknande tendenser i breda grupper. Ekonomiska faktorer spelar roll för valet att stanna eller lämna en relation som inte längre är kärleksfull och god.⁵⁰ Ekonomisk ojämställdhet är alltså ett samhällsproblem som sträcker sig långt utanför den enskilda personens plånbok. Det gäller i synnerhet om kvinnan av andra skäl är i en utsatt situation, exempelvis har en funktionsnedsättning med tillhörande mycket låg inkomst och ibland praktiskt beroende.⁵¹

---

⁴⁸ Håkansson, 2024

⁴⁹ Ahlzén et al, 2021

⁵⁰ Länsförsäkringar 2020

⁵¹ Ålands handikappsförbund, 2020 (Numer Funktionsrätt Åland)

Sammanfattning: Det är viktigt att arbeta för ekonomisk jämställdhet på Åland

Utbildning lönar sig inte för kvinnor

Kvinnor har längre formell utbildning än män. Eftersom högre utbildning saknas på Åland reser många till riket eller Sverige för att studera. De, eller andra kvinnor, återkommer till Åland för att arbeta i främst offentlig sektor.

Trots den längre utbildningen har kvinnor på Åland bara runt 80% av mäns lön. Skillnaderna varierar beroende på sektor: i kommuner har kvinnor 91% av mäns lön, medan kvinnornas löner i privat sektor och landskapet är 78% av mäns. **Om vi ser till samtliga inkomster har kvinnor bara 76% av mäns.**

Den traditionella arbetsfördelningen hindrar kvinnors inkomster

Enligt traditionen har kvinnor mer ansvar för hemmet och omsorgen om barn och andra som behöver hjälp. Män är enligt traditionen familjeförsörjare och arbetar inom produktionen. Denna tradition lever vidare och hindrar kvinnors inkomstutveckling på främst två sätt:

Kvinnor har traditionellt kvinnligt kodade uppgifter på **den könssegregerade arbetsmarknaden**. Kvinnor arbetar inom omsorgs- och serviceyrken där lönerna är lägre än i mansdominerade yrken. Könsuppdelningen på arbetsmarknaden syns redan i utbildningsväsendet, där flickor och pojkar väljer olika inriktning redan inför andra stadiet.

Kvinnor tar fortsatt störst **ansvar för hem- och hushållssysslor**. De lägger mer tid på hem och hushållsarbete, de är i högre grad än män föräldralediga, utnyttjar hemvårdsstöd mer och går oftare ned i arbetstid. Kvinnor tar oftare än män huvudansvaret för barnen vid en separation. Allt detta påverkar möjligheterna att utvecklas inom yrkeslivet, och få högre lön.

Kvinnor är därför mer sällan än män chefer, och kvinnliga chefer når sällan de högsta och bäst avlönade positionerna eftersom de oftast finns inom kvinnodominerade roller som offentlig sektor eller HR och administration.

Sammantaget finns kvinnor oftare i lågavlönade roller på arbetsmarknaden, men även inom samtliga yrkesgrupper och branscher har kvinnor lägre lön än män.

Män tjänar på företagande och ägande

Den största skillnaden mellan kvinnors och mäns inkomster rör kapitalinkomster och inkomster från företagande.

Kvinnors kapitalinkomster är inte ens 60% av mäns. Det visar att män äger mer än kvinnor, kan investera mer och få högre avkastning, exempelvis inom fastigheter eller beskattad avkastning på aktier. Samma tendens syns när vi tittar på dividender, alltså aktieutdelning.

Män är oftare än kvinnor företagare, och tjänar mer på sitt företagande. Det beror troligen både på typ av företag, strukturella förutsättningar som tillgång till

riskkapital, bransch och personliga förutsättningar som exempelvis möjligheter att satsa helhjärtat.

Kvinnor lever oftare i ekonomisk utsatthet

Kvinnors lägre inkomster tillsammans med att kvinnor oftare än män är ensamstående föräldrar gör att **kvinnor är överrepresenterade bland dem som lever i fattigdom** och som är beroende av samhällets stöd för att överleva.

Det gäller särskilt äldre kvinnor. Att gå från lön till pension innebär en stor inkomstsänkning och om redan lönen var låg blir inkomstsänkningen extra kännbar. Eftersom kvinnor lever längre än män och oftare än män har partners som är äldre än de själva blir också många kvinnor änkor. Förutom en sänkning av den egna inkomsten går de alltså från att leva på två inkomster till en inkomst.

Brist på pengar skapar utsatthet

Ekonomisk situation är inte enbart en fråga om pengar och köpkraft. Kvinnors ekonomiska utsatthet påverkar hela livet.

Kvinnor är oftare än män sjuka, särskilt i sjukdomar kopplade till stress och psykisk ohälsa. Mycket forskning visar hur **ekonomisk utsatthet både skapas av och bidrar till psykisk ohälsa**, och sjukskrivningar leder till inkomstsänkningar som bidrar till en negativ spiral för ekonomi och hälsa.

Kvinnors psykiska ohälsa drabbar också barnen, både för att de inte får samma möjligheter som andra barn, men också genom att kvinnors förmåga att vara bra föräldrar försämras, och kvinnor är ofta barnets primära förälder.

En annan viktig konsekvens av kvinnors sämre ekonomi är att de blir **ekonomiskt beroende av en partner** för att upprätthålla sin levnadsstandard. Det skapar

risker att de stannar längre än de borde i dåliga relationer. Det finns till och med indikationer på att **kvinnor stannar hos våldsamma män**, eftersom de inte har möjlighet att försörja sig (och barnen) på egen hand.

Alla män gynnas inte

Det finns stora skillnader inom gruppen män, större än inom gruppen kvinnor. **Många av de inkomster som gynnar män - kapitalinkomster, välavlönade arbeten mm - når inte de män som inte "lyckas"**, exempelvis de som aldrig tar sig in på arbetsmarknaden. Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män ökar ju högre upp i inkomstgrupperna vi kommer.

I de lägsta inkomstgrupperna är skillnaden mellan kvinnor och män obefintlig. Ensamstående män är de som oftast får **utkomststöd** och fram till pensionsåldern är det lika många män som kvinnor som lever under den relativa **fattigdomsgränsen**. Män är oftare än kvinnor **arbetslösa**.

Källförteckning

Ahlzen, Christina, Gustafsson, Malin; 2021; Utsatthetens bredd och djup, sexualiserat våld, våld från föräldrar och psykisk ohälsa bland unga på Åland, analys av resultatet i Hälsa i skolan 2019; Ålands Landskapsregering

Arbetsmiljöverket, 2013; Belastning, genus och hälsa i arbetslivet; Rapport 2013:9

Attila Henna, Baumgartner Tarja, von Bell Aku, Koivuranta Sara, Pietiläinen Pietiläinen Marjut, 2024; Raskaussyrjintä Suomessa; Vuoden 2024 väestötutkimuksen tuloksia; Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön raportteja ja muistioita 2024:20

Bredenberg, Felicia; 2020; Få kvinnor i bolagstoppen; Ålands radio 2020-06-03

EIGE; 2019; Gender Equality Index 2019: Work-life balance; https://eige.europa.eu/publications-resources/toolkits-guides/gender-equality-index-2019-report/informal-care-older-people-people-disabilities-and-long-term-care-services?language_content_entity=en; nedladdat 2024-08-01

Ervasti, Jenni; 2023; Sjukfrånvaron inom kommunsektorn ökar; Arbetshälsoinstitutet pressmeddelande 2023-05-22

Folkhälsomyndigheten; 2022; Psykiska besvär vanliga vid ekonomiska problem; <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2022/november/psykiska-besvar-vanliga-vid-ekonomiska-problem/>; nedladdat 2024-08-25

Fröden, Cecilie; Skiljsmässa får kvinnor att blomstra; Aftonbladet 2011-03-11

Fägerlind, Gabriella; 2019; Mångfald, lönsamhet och arbetsgrupper. Sammanställning av forskning om sambandet mellan mångfald, företags lönsamhet och effekter på arbetsgrupper.

Granholm, Gilbert; Parisuhde merkitsee miehille enemmän kuin naisille, sosiologi tulkitsee pitkän seurantatutkimuksen aineistoa; Helsingin Yliopisto 2024-05-20

Helenius, Ann-Charlotte; "Expert om oförklarligt lönegap mellan könen: "Stereotypin att bara män förstår teknik kan ligga bakom", Yle, 2024-10-13

Håkansson, Peter Gladoic och Karpestam Peter; Genusgapet mellan stad och land ökar, Svenska Dagbladet, nr 2021-07-09, s. 1

Håkansson, Susanna Young; 2024; Ekonomisk utsatthet i alla åldrar – Ett nordiskt kunskapsunderlag med nyckelbudskap och fokus på jämställdhet; NIKK; 2024:005; <https://pub.norden.org/nord2024-005/bakgrund.html>

Immonen, Jere, Sutela, Hanna; 2020; Työoloprofiilit paljastavat jakautumisen: miehet selvästi yleisemmin "hyvissä töissä" kuin naiset; Tilastokeskus; 2020-09-09

Johansson, Kerstin; 2013; Kvinnor med småbarn oftare sjukskrivna; Dagens arena 2013-11-05

Jämställdhetsmyndigheten 2023, Analys av den könssegregerade arbetsmarknaden, förutsättningar för en bredare rekryteringsbas. Underlagsrapport 2023:8

Jämställdhetsmyndigheten, 2024; Regionala företagsstöd och kvinnors företagande; Underlagsrapport 2024:4

Kajala, Ville; Naiset ja miehe tasaupolisesti edustettuina lähes puolella pörssiyhtiöiden hallituksista; Keskuskaupa kamari; 2023-03-08

Kannisto, Jari; 2020: Eläkeläisten työnteko; Naisten palkkakehitys hidastuu selkeästi perheen perustamisiässä; 2020-11-20; <https://www.etk.fi/ajankohtaista/naisten-palkkakehitys-hidastuu-selkeasti-perheen-perustamisiassa/>; nedladdat 2024-07-15

Kannisto, Jari; 2024; Eläkeläisten työnteko; <https://www.etk.fi/tutkimus-tilastot-ja-ennusteet/tilastot/elakelaisten-tyonteko/>, nedladdat 2024-07-20

Katainen, Antti, Keski-Petäjä, Miina, Pietiläinen, Marjut; Nais- ja miesjohtajien erot perheellisyydessä tukevat miesjohtajuutta; Tilatokeskus, 2015-10-01

Laine, Pekka; Kauhanen, Antti; 2023; Naisten ja miesten työuraerot Suomen teollisuuden kuukausipalkkaisella henkilöstöllä 2002–2020; Sosiaali- ja terveysministeriö, Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2023:23

Lehtola, Kari; 2020; Mielenterveyden sairaudet yleisin työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen syy; Eläketurvakeskus

Lepistö, Jonas; 2024; Nuorten naisten ahdistusperäiset sairauspoissaolot viisinkertaistuneet – yksi keino säästäisi kymmeniä miljoonia; MTV Uutiset; 2024-01-19

Lumijärvi, Tiina; 2022; Taloudellinen hyvinvointi on mielenterveysasia; 2022-08-04 <https://www.takuusaatio.fi/julkaisu/taloudellinen-hyvinvointi-on-mielenterveysasia/>; nedladdat 2024-09-01

Lundström, Lina; 2003; Att leva i en familj med ekonomiska svårigheter; Ålands landskapsregering; Utredningsrapport 2003:7

Länsförsäkringar; 2020; Ekonomin, allt svårare att lämna en dålig relation; <https://www.lansforsakringar.se/stockholm/privat/om-oss/press-media/pressmeddelanden/411701/>; nedladdad 2024-07-30

Moss Kanter, Rosabeth; 1977; Some Effects of Proportions on Group Life: Skewed Sex Ratios and Responses to Token Women; American Journal of Sociology; Vol. 82, No. 5 (Mar., 1977) pp. 965-990 (26 pages)

Niall McCarthy; These countries have the highest percentages of female managers; 2021-02-08

Närvi, Johanna; Kinnunen, Anu, Lammi-Taskula, Johanna, Miettinen, Anneli; Saarikallio-Torp, Miia; 2023; Äitien kotihoidon tuen käytössä näkyvät niin

työtilanne kuin hoivaihanteet – Perhevapaakyselyn 2022 tuloksia; Suomen sosiaalinen tila 1/2023

Räsänen, Taipo; 2023; Tutkimuksia perhetaloustieteestä ja lastenhoidon tuista; Kansantaloudellinen aikakauskirja – 119. vsk. – 3/2023

Sievänen Riikka, Vähämaa Emilia, Ittonen Kim, Haga Jesper, Nikander Jussi, Hytti Jenna, Paunisaari Essi, Tuominen-Thuesen Minna, Lehmuskoski Terhi; 2023; Listayhtiöiden hallitus- ja johtoryhmätehtävät – naisten urakehityksen haasteet; Valtioneuvoston selvitys – ja tutkimustoiminnan julkasusarja 2023:7

Statens Offentliga Utredningar 2004:3, 2004, Den könsupplade arbetsmarknaden

Statistikcentralen; 2024;

https://stat.fi/sv/luokitukset/sosioekon_asema/sosioekon_asema_1_19890101?code=3&name=H%EF%BF%BDgre%20tj%EF%BF%BDnstem%EF%BF%BDn,

Nedladdad 2024-06-30

VARMA; 2022; Tiesitkö nämä viisi faktaa naisryttäjäistä Suomessa?;

<https://www.varma.fi/tama-on-varma/ajankohtaista/uutiset-ja-artikkelit/artikkelit/2021-q4/tiesitko-nama-viisi-faktaa-naisyrittajista-suomessa/>;

2022-11-18

Warne, Katarina; Kvinnor planerar hemarbetet – slits ut av "tredje skiftet";

Tidningen Vision 2023-04-03;

<https://vision.se/tidningenvision/arkiv/2023/nr2/kvinnor-planerar-hemarbetet-slits-ut-av-tredje-skiftet/>, nedladdat 2024-09-20

Ålands Handikappsförbund; 2020; Hur upplever personer med

funktionsnedsättning sin situation på Åland;

<https://handicampen.ax/app/uploads/2024/03/enkatundersokning-2020-word.docx>; Nedladdad 2024-06-20

Ålands statistik och Utredningsbyrå, 2023: Löner inom den private sektorn; utredningsrapport 2023:5

Ålands statistik och utredningsbyrå; 2008; Kvinnors företagande på Åland, en samhällsekonomisk resurs med utvecklingspotential

Ålands statistik och utredningsbyrå; 2024; Ekonomisk utsatthet och social trygghet 2021; Rapport 2024:2

Ålands statistik- och utredningsbyrå; 2019; Åland folkhälsorapport 2019

Ålandstidningen; 2008; Var tredje åländsk företagare är kvinna; 2008-03-17

Österbacka, Eva & Räsänen, Tapio; 2021; Back to work or stay at home, Family policy and maternal employment in Finland; Journal of population Economics, Vol 35 P 1071-1101

